

YABANCI MÜDAHALE / ETKİ AJANLIĞI SUÇUNA İLİŞKİN TASLAK DÜZENLEMELERİN CEZA HUKUKUNUN İLKELERİNE VE ANAYASA'YA UYGUNLUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Dr. Öğr. Üyesi Erdi Yetkin**

Özet

Kamuoyunda “Etki Ajanlığı”, mukayeseli hukukta ise “Yabancı Müdahale” olarak adlandırılan, ilk olarak “Diğer Faaliyetler”, son olarak ise “Devletin Güvenliği veya Siyasal Yararları Aleyhine Suç İşleme” başlığıyla Türk Ceza Kanunu’na (TCK) eklenmesi öngörülen 339/A düzenlemesi, kamuoyunda önemli ölçüde tartışmaya sebebiyet vermiştir. Suç taslağı, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Adalet Komisyonu’nda görüşülmüşse de TBMM Genel Kurulu’nun önüne gelmeden geri çekilmiştir. Bununla birlikte kamuoyunun gündemini meşgul eden yabancı müdahale veya etki ajanlığı suçuna dair yakın gelecekte yeniden bir yasama sürecinin başlatılması sürpriz olmayacaktır. Bu çerçevede bu çalışma ile meseleye ilişkin hâlihazırdaki ve gelecekteki tartışmalara katkı sağlamak amacıyla önceki norm tas-lakları ceza hukukunun ilkelerine ve Anayasa’ya uygunlukları yönle-rinden incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Müdahale, Etki Ajansı, Casusluk, Müdahale Etkisi, Yabancı Ajan, Fonlama ya da Fonlanma, Yabancı Etki.

* Hakemli araştırma makalesidir. Eserin dergimize geliş tarihi: 30/09/2025. İlk hakem raporu tarihi: 27/10/2025. İkinci hakem raporu tarihi: 08/11/2025.

** İstanbul Gedik Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, erdi.yetkin@gedik.edu.tr; yazarın ORCID belirleyicisi: 0000-0001-5618-6009.

EVALUATING DRAFT PROVISIONS ON THE OFFENSE OF FOREIGN INTERFERENCE / INFLUENCE AGENCY WITH RESPECT TO CONSTITUTIONAL AND CRIMINAL LAW PRINCIPLES

Abstract

Commonly referred to in public discourse as “agency of influence” and in comparative law as “foreign interference,” the draft provision Article 339/A of the Turkish Penal Code (TCK)—originally introduced under the heading “other activities” and later reframed as “committing an offense against the security or political interests of the state”—has provoked significant public debate. Although the draft offense was deliberated in the Justice Commission of the Grand National Assembly of Türkiye (TBMM), it was withdrawn before reaching the TBMM General Assembly. Nevertheless, the possibility of a renewed legislative process concerning the offense of foreign interference or agency of influence in the near future remains highly likely. Within this context, this study examines previous draft provisions with respect to their compatibility with the principles of criminal law and the Turkish Constitution, with the aim of contributing to both ongoing and forthcoming discussions on the matter.

Keywords: Foreign Interference, Agent of Influence, Espionage, Interference Effect, Foreign Agent, Funding or Being Funded, Foreign Influence.

GİRİŞ

“Etki Ajanları”, “Yönlendirici Ajanlar”, “Nüfuz Casusları”¹, “Kilit Etkileyici” ya da “Etki Elemanları”², istihbarat servisleri tarafından kullanılan, kullanan ülkenin çıkarları adına ilgili hedef ülkede faaliyet

1 HABLEMİTOĞLU, Necip; “Etki Ajanları-Nüfuz Casusları ve Fethullahçılar Raporu”, Yeni Hayat, 70, Ağustos 2000, , <https://ankaenstitusu.com/etki-ajanlari-nufuz-casuslari-ve-fetullahcilar-raporu/> (E. T: 30.09.2025).

2 DİKKAŞ, Gülsüm Cansu / DİKKAŞ, Murat: “Etki Ajanlığı ile Mücadelenin Siyasi ve Hukuki Açından İncelenmesi”, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 2(1), 2024, s. 3.

gösteren ve fakat klasik casus tanımının dışında kalan kişiler olarak tanımlanabilir³.

Etki ajanlığı meselesi, 2024 yılındaki suç taslaklarından evvel Türkiye'de ulusalcılık ile bağlantılı olarak 2000'li yılların başında tartışılmıştır⁴. Ancak aradan çeyrek asır geçtikten sonra etki ajanlığı çerçevesinde bir suç tipi tartışması ile 2024 yılında mesele yeniden kamuoyunun ilgisine mazhar olmuştur. Her ne kadar Adalet Komisyonunda kabul edilen taslak norm geri çekilerek şimdilik etki ajanlığı suçuna ilişkin tartışmalar sönümlenmiş gibi görünmekteyse de siyasilere açıklamaları çerçevesinde konunun yakın zamanda yeniden gündeme gelmesi olasıdır⁵. Etki ajanlığına dair suç tipi tartışmasından evvel ise Gezi Parkı Davası ile konunun gündeme geldiği görülmektedir⁶. Zira Gezi Parkı Davasına ilişkin Yargıtay'ın onama kararında hayli uzun bir şekilde, Gezi Parkı Olaylarının arka plan bilgisi olarak Soros, Otpor gibi kişi ya da kurumlar hakkında bilgi verilmiştir ve Gezi Parkı Olaylarının dış merkezli kimi güçlerin yönlendirmesi ile ortaya çıkartıldığı, bu çerçevede tiyatro oyunu, sosyal medya paylaşımları, çeşitli sivil toplum faaliyetleri ile olayların düzenlendiği ve kışkırtıldığı biçiminde bir anlatı kabul edilmiştir⁷.

- 3 Kavrama ilişkin bir tanıma göre “Etki Ajansı, yabancı bir istibbarat teşkilatı veya yabancı bir örgüt (doğrudan veya dolaylı olarak) temas halinde olan, onların talimatlarıyla yönlendirilen ve konumunu veya sosyal statüsünü (casusluk yapmamakla birlikte) o ülkenin çıkarları için gizlice kullanan kişi(dir)”. ÖZTÜRK, Mustafa / BİLGİN, Akgün; Beşinci Kol Faaliyeti ve Etki Ajanlığı Suçu, Yetkin, Ankara 2025, s. 119. Yazarlara göre etki ajanlığı ise (s. 46), “bir hedefe ulaşmak amacıyla, toplumların ve bireylerin düşüncelerini, davranışlarını ve tutumlarını manipüle etmek için kullanılan sistematik bir yöntemdir. Bu ajanlar, toplumsal yapının içindeki hassas noktaları tespit eder ve insanların karar alma süreçlerine müdabale etmek için çeşitli araçlar kullanırlar”. Bir diğer tanıma göre ise etki ajanları, “Fikri, kariyeri, pozisyonu ve kişiliği itibarıyla kişi ve toplumları etkileme, mevcut görüşlerinin güçlendirilmesi veya değiştirilmesini sağlayabilecek, tetkik-tabkiki yapılarak Psikolojik Harp (Harekâta) kapsamında kendisinden yararlanmak amacıyla seçilen, angaje edilen, sevk ve idaresi bağli olduğu istibbarat teşkilatı tarafından yürütülen “haber elemanları”dır. DİKKAŞ / DİKKAŞ, s. 3.
- 4 Hablemitoğlu'nun 1 numaralı dipnotta atf verilen yazısı, bu çerçevedeki tartışmalara işaret etmek bağlamında temsil edici bir örnektir. Yazının, akademik nitelikten ziyade ulusalcı bakış açısından etki ajanlığı konusuna yaklaştığını ve bilhassa Fethullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) bakımından erken dönemde bir uyarı yazısı niteliği arz ettiğini belirtelim.
- 5 YETKİN, Erdi; “Uluslararası Dalganın Türkiye Sahiline Vurmuş ve Biçim Değiştirmiş Örneği: Etki Ajanlığı”, Hukuk Defterleri, S.42, Aralık 2024/Şubat 2025, s. 25 ve s. 30, dp. 4.
- 6 Örneğin Gezi Parkı Olayları ile etki ajanlığı bağlantısı kuran bir görüş için bkz. DİKKAŞ / DİKKAŞ, s. 14.
- 7 Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2023/12611 E, 2023/6359 K ve 28.09.2023, s. 3 - 14, 38 - 40. Yargıtay'ın olaylara ilişkin kabulü, kararın 4. sayfasında şu şekilde ifade edilmiştir: “27 Ma-

Ancak ifade edelim ki Yargıtay'ın gerekçeli kararındaki uluslararası komplo – Gezi Parkı Olayları bağlantısına dair gerekçe, hayli zayıftır ve ikna edicilikten uzaktır, sanıklara izafe edilen eylemler ile uluslararası komploya dair genel geçer bilgiler arasındaki bağlantının hemen hemen hiç kurulmadığı gözlemlenmektedir⁸. Gezi Parkı Olayları çerçevesinde etki ajanlığı tartışması son olarak Emine Ayşe Barım'ın tutuklanması ile gündeme gelmiştir; zira Barım hakkında tutuklama talep edilirken tutuklamaya sevk yazısında “*Barım'ın şirket faaliyetlerinin etki ajanlığı amacı itibarıyla ve kastını ortaya koyması açısından dikkate değer olduğu*” ifadesinin kullanıldığı belirtilmektedir⁹.

Etki ajanlığı meselesinin ceza hukukundan ziyade istihbarat konusu¹⁰ olarak ele alındığı görülmektedir¹¹; son yıllarda Batı dünyasında kavram, Rusya'nın seçimlere müdahale ettiği iddiaları üzerin-

---

yıs 2013 tarihinde fiili olarak başlayan ve şiddet eylemlerine dönüşen Gezi Parkı eylemlerinin, toplumun verdiği anlak ve öngörülemez bir tepki hareketi olmayıp, çalışmalarını iki yıl öncesinden başlatılan ve planlı bir kalkışma hareketi olduğu, ... “Gezi Parkı olaylarının öncesinde “Occupy/Isgal” düşüncesinin özellikle sosyal medya hesaplarından topluma yayılmaya başladığı ve gerçekleştirilmesi planlanan toplumsal ayaklanmaya taraftar toplanmaya çalışıldığı, hazırlık hareketlerine ilişkin bu sürecin alışlageldik ve gelişigüzel şekilde gerçekleşen bir süreç olmadığı, hazırlık eylemlerinin arka planında dünyaca ünlü bir başkaldırı topluluğunun ve akademik çalışmaların da bulunduğu bir toplum mühendisliğinin ürünü olduğu, bu kapsamda Gezi Parkı olaylarının hazırlık sürecinde toplumsal desteği sağlamak ve toplumsal algı oluşturmak amacıyla dünyaca ünlü OTPOR grubundan destek alındığı, grubun kurucusu olan Sırp asıllı Ivan Marovic ve CANVAS eğitimcilerinin de hazırlık sürecinde bir süre ülkemizde buldukları tespit edilmiştir.” TRT'nin dijital yayın platformu olan Tabii'de, Gezi Parkı Davası'nın sanıklarından Osman Kavala'ya benzetilen bir başkarakter üzerinden Gezi Parkı Olaylarının dış komplo biçiminde ele alındığı görülmektedir. Gezi Parkı Olaylarına ilişkin tartışmalı yargı kararlarını ve Metamorfoz dizisini birlikte düşündüğümüzde, olayların etki ajanları tarafından oluşturulan bir dış komplo olduğuna dair anlatının resmi anlatı olduğunu belirtebiliriz. Bununla birlikte bu resmi anlatının hayli çelişkilerle dolu ve ikna edicilikten uzak olduğunu da ifade edelim.

- 8 YETKİN, Erdi; “Yargıtay'ın Gezi Parkı Davası Kararının Değerlendirilmesi”, Hukuk Defterleri, S.40, Ocak/ Şubat/Mart 2024, s. 55, 57.
- 9 <https://www.bbc.com/turkce/articles/c11v828e0390>, (E. T: 30.09.2025).
- 10 Etki ajanlığı kavramı altında yapılan tasnifler de bu görüşümüzü tevsik eder niteliktedir. Bu çerçevede etki ajanlığı kavramının, yabancı ülke tarafından angaje edilen etki ajanları, kendi ülkesi içerisindeki farklı çıkar grupları tarafından angaje edilen etki ajanları, profesyoneller (eylem ajanları), satın alınabilir aydınlar (satın alınabilir elitler), sempatanlar (amatör muhipler, görüş liderleri) biçiminde alt ayrımlara tabi tutulduğu görülmektedir. DİKKAŞ / DİKKAŞ, s. 7.
- 11 “Beşinci Kol” üst başlığı altında istihbarat çerçevesindeki açıklamalarla etki ajanlığı meselesinin arka planını ele alan görüş için bkz. ÖZTÜRK / BİLGİN; s. 48 vd, istihbarat boyutuyla etki ajanlığı için bkz. 115 vd.

den popülerleşmiştir^{12/13}. Lobicilik faaliyetlerinden medya ve sosyal medya faaliyetlerine, sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarından akademik çalışmalara etki ajanlığı kapsamındaki faaliyetlerin geniş bir yelpazeye yayıldığı ifade edilmektedir¹⁴. Etki ajanları ile mücadele reçetesi olarak ise, bilhassa kamu düzeninin korunmasına dair mevzuatta Batı örnekleri çerçevesinde değişiklikler - eklemeler yapmanın, Alman “Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı (Bundesamt für Verfassungsschutz)” benzeri ayrı bir iç istihbarat teşkilatı oluşturmanın¹⁵, medyada, sivil toplumda, eğitim alanında tedbirler almanın önerildiği görülmektedir¹⁶.

Çalışmamızda öncelikle norm taslaklarına ve gerekçesine, Adalet Komisyonu’ndaki tartışmalardan yararlanılarak yer verilmiştir (I). İkinci olarak yabancı müdahale / etki ajanlığı kavramının mukayeseli hukuktaki görünümü ele alınacaktır (II). Son olarak ise norm taslakları, ceza hukukunun ilkelerine ve Anayasa’ya uygunlukları yönlerinden değerlendirilecektir (III).

I. Norm Taslakları, Gerekçesi ve Adalet Komisyonu Görüşmelerinde Norma İlişkin Fikirler

A. Norm Taslakları ve Gerekçesi

İlk taslak norm, kamuoyunda tartışıldıktan sonra yeni yasama döneminde yasalaşması öngörülmüştür¹⁷. İkinci taslak norm ise,

12 Dijitalleşme ve seçimlere yabancı müdahale konusunda çeşitli katkıları ihtiva eden bir eser için bkz. OHLIN, Jens David / HOLLIS, Duncan B. (Editörler): Defending Democracies: Combating Foreign Election Interference in a Digital Age, Oxford University Press, New York 2021.

13 Benzer şekilde seçimlere müdahale iddiaları ile Covid – 19 salgını sürecinde aşı ve sınırlamalar karşıtı hareket çerçevesinde dezenformasyon suçları da yaygınlaşmıştır. AKIN, Mehmet; Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü Bağlamında Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçu, Seçkin, Ankara 2025, s. 174. Bu çerçevede TCK m. 217/A ve etki ajanlığı suçu taslakları bakımından uluslararası etkilerin de bir hayli önemli olduğunu ifade edelim. Dezenformasyon kavramı ve dezenformasyonla mücadelenin temel haklar üzerindeki etkisine dair kapsamlı ve yeni tarihli bir çalışma için bkz. KÖKSAL, Tuğçe Duygu: “İnsan Hakları Hukuku Bağlamında Dezenformasyonun Demokratik Toplum Üzerindeki Etkileri - I”, İstanbul, On İki Levha, 2025, 9 - 33, 294 vd.

14 DİKKAŞ / DİKKAŞ, s. 3 - 6.

15 DİKKAŞ / DİKKAŞ, s. 11, 17.

16 HABLEMİTOĞLU; Etki Ajanları-Nüfuz Casusları ve Fethullahçılar Raporu.

17 İlk taslağa ilişkin metin için bkz. https://ankahaber.net/haber/detay/9_yargi_paketi_taslagina_anka_haber_ajansi_ustasi_iste_etki_ajanligi_duzenlemesinin_ayrintilari_179456, (E. T: 30.09.2025); ÖZTÜRK / BİLGİN; s. 326; DİKKAŞ / DİKKAŞ, s. 12.

18.10.2024 tarihli ve Esas No: 2/2616 sayılı Noterlik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinde 16. maddede yer almaktadır¹⁸. İkinci taslak norm, TBMM Adalet Komisyonu tarafından Teklifin 16. maddesi olarak ve aynen kabul edilmiştir¹⁹.

Tablo 1: Etki Ajanlığına İlişkin Suç Taslakları

Birinci Taslak Norm	İkinci Taslak Norm (TBMM Adalet Komisyonu'nda Görüşülen ve Kabul Edilen Metin)
<p>Diğer faaliyetler</p> <p>Madde 339/A- (1) Bu bölümde düzenlenen suçları oluşturmamak kaydıyla, Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları aleyhine yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları veya talimatı doğrultusunda;</p> <p>a) Türk vatandaşları veya kurum ve kuruluşları ya da Türkiye'de bulunan yabancılar hakkında araştırma yapan veya yaptırılanlar,</p> <p>b) Türkiye'de suç işleyenler, hakkında, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası verilir. Fiilin, bu bölümde düzenlenen suçlar dışında başka bir suç oluşurması halinde hem bu suçtan hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükümlenir.</p> <p>(2) Fiil, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeyle karşı karşıya bırakmış ise faile sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis cezası verilir.</p> <p>(3) Suçun, milli güvenlik açısından stratejik önemi haiz birimler ile proje, tesis ve hizmetleri yerine getiren kurum ve kuruluşlarda görev yapanlar tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza bir kat artırılır.</p> <p>(4) Bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır.</p>	<p>Devletin güvenliği veya siyasal yararları aleyhine suç işleme</p> <p>Madde 339/A- (1) Bu Bölümde düzenlenen suçları oluşturmamak kaydıyla, Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları aleyhine yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları veya talimatı doğrultusunda suç işleyenler hakkında üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası verilir. Fail hakkında hem bu suçtan hem de işlediği ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükümlenir.</p> <p>(2) Fiil, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeyle karşı karşıya bırakmış ise faile sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis cezası verilir.</p> <p>(3) Suçun, milli güvenlik açısından stratejik önemi haiz birimler ile proje, tesis ve hizmetleri yerine getiren kurum ve kuruluşlarda görev yapanlar tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza bir kat artırılır.</p> <p>(4) Bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır.</p>

18 18.10.2024 tarihli ve Esas No: 2/2616 sayılı Noterlik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/T2/We-bOnergeMetni/3aca4b31-1380-4c71-8a85-658f4dd61a19.pdf>, (E. T: 30.09.2025).

19 TBMM Adalet Komisyonu, İstanbul Milletvekili Nurettin Alan ve Karaman Milletvekili Selman Oğuzhan Eser ile 39 Milletvekilinin Noterlik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2616) ve Adalet Komisyonu Raporu, Yasama Dönemi:28, Yasama Yılı:3, Sıra Sayısı:164, <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/T2/Dosya-KomisyonRaporunuVerdi/9634c384-556a-441e-8e0a-7c22bf6ab30f.pdf>, (E. T: 30.09.2025).

Teklifin genel gerekçesine göre inceleme konusu suç taslağının yasalaşmasına, aşağıdaki gerekçe ile ihtiyaç bulunmaktadır²⁰.

“Casusluk eylemleriyle daha etkin mücadele edilebilmesi amacıyla Türk Ceza Kanununda yeni bir suç ibdas edilmektedir. Yapılması öngörülen düzenlemeyle. Devletin güvenliği ile iç veya dış siyasal yararları aleyhine yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları veya talimatı doğrultusunda suç işlenmesi yaptırma bağlanmaktadır”.

Taslak norma ilişkin gerekçe ise şu şekildedir²¹.

“Maddeyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap, Dördüncü Kısım, Yedinci Bölümüne madde eklemek suretiyle yeni bir suç ibdas edilmektedir.

Söz konusu Yedinci Bölümde “Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk” suçları düzenlenmiştir. Genel itibarıyla bu Bölümde Devletin güvenliği ile iç veya dış siyasal yararlarına ilişkin belge ve bilgilerin yok edilmesi, tahrip edilmesi, temin edilmesi veya açıklanması suç olarak düzenlenerek bir yaptırma bağlanmıştır. Bu fiillerin siyasal veya askeri casusluk maksadıyla yapılması da yine suç olarak düzenlenmiştir. Belge ve bilgi temini veya açıklanması dışında Devletin güvenliği ile iç veya dış siyasal yararları aleyhine olacak şekilde gerçekleştirilen diğer faaliyetler bakımından herhangi bir yaptırım öngörülmemiştir.

Maddeyle “Devletin güvenliği veya siyasal yararları aleyhine suç işleme” adı altında yeni bir suç ibdas edilerek. Devletin güvenliği ile iç veya dış siyasal yararları aleyhine yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları veya talimatı doğrultusunda suç işleyenlerin üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağı düzenlenmektedir. Böylelikle belge ve bilgi temini veya açıklanması dışında casusluk maksadıyla suç işlenmesi de ayrı bir suç olarak düzenlenmekte ve casusluk faaliyetleriyle daha etkin mücadele edilmesi amaçlanmaktadır.

“Devletin güvenliği” kavramı, Devletin varlığının korunmasını ve tehlikeyle karşı karşıya bırakılmamasını ifade etmektedir. Devletin varlığını tehlikeye düşürebilecek nitelikteki eylemler, Devletin güvenliğini

20 TEKLİF; s. 7.

21 TEKLİF; s. 11 - 12.

ihlal etmektedir. Devletin iç ve dış siyasal yararları ile güvenliği arasında sıkı bir ilişki bulunduğu bilinmektedir.

Düzenlemeyle, Devletin iç veya dış siyasal yararına yönelik gerçekleştirilen ve suç teşkil eden fiillerin bu madde kapsamında ayrıca cezalandırılması kabul edilmektedir. Bu kapsamda iktisadi, mali, askeri, milli savunma, kamu sağlığı, kamu güvenliği, kamu düzeni, teknolojik, kültürel, ulaştırma, haberleşme, siber alan, kritik altyapılar ve enerji gibi diğer yararlar da Devletin iç veya dış siyasal yararları kavramı içinde kabul edilecektir. Dolayısıyla casusluk maksadıyla bu gibi yararlar aleyhine gerçekleştirilen ve suç teşkil eden fiiller, ibdas edilen bu suçun konusunu oluşturabilecektir.

Suçun oluşması için failin, yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları veya talimatı doğrultusunda hareket etmesi gerekmektedir. Yabancı organizasyon, Türk hukukuna göre kurulmamış veya oluşturulmamış organizasyon olarak değerlendirilmektedir.

Yabancı organizasyon, yabancı bir devlet tâbiyetinde olabileceği gibi hiçbir devletin tâbiyetinde de bulunmayabilir.

Belirtmek gerekir ki ibdas edilen bu suçun oluşabilmesi için “Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk” Bölümünde düzenlenen suçların oluşmaması gerekir. Diğer bir ifadeyle, 5237 sayılı Kanununun 326 ilâ 339 uncu maddelerinde düzenlenen suçların oluşması halinde 339/A maddesinde tamamlanan bu suç oluşmayacaktır. Böylelikle bu Bölümde düzenlenen mevcut suçlarla herhangi bir içtima sorunu yaşanmayacaktır.

Diğer yandan, bu suçun oluştuğu durumlarda fail hakkında gerçek içtima hükümleri uyarınca hem yeni ibdas edilen bu suçtan hem de bu suçun oluşmasına neden olan ilgili suçtan dolayı cezaya hükümlenacağı kabul edilmektedir. Örneğin, bu madde kapsamındaki amaç ve saiklerle kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun işlenmesi durumunda faile hem bu maddeden hem de 109 uncu maddeden ceza verilecektir.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, fiilin savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarım veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeyle karşı karşıya bırakmış olması halinde faile sekiz yıldan oniki

yıla kadar hapis cezası verileceği kabul edilmektedir. Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca savaş halinin ilanına Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) karar verebilmektedir. Fiilin savaş sırasında işlenip işlenmediğinin tespiti bakımından TBMM tarafından verilen karar dikkate alınacaktır.

“Devletin savaş etkinliği”, Devletin savaş bakımından bütün güç, kudret ve yetenekleri ile olanaklarını ifade etmektedir. Devletin savaş hazırlıklarının veya savaş etkinliğinin veya askerî hareketlerinin teblikeyle karşı karşıya bırakılıp bırakılmadığı ise somut olayın özelliklerine göre yargı mercileri tarafından belirlenecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla suçun, milli güvenlik açısından stratejik önemi haiz birimler ile proje, tesis ve hizmetleri yerine getiren kurum ve kuruluşlarda görev yapanlar tarafından işlenmesi halinde verilecek cezanın bir kat arttırılacağı hüküm altına alınmaktadır.

Suçtan dolayı kovuşturma yapılabilmesi için Adalet Bakanının izin vermesi gerekmektedir”.

B. Adalet Komisyonu Görüşmelerinde Norma İlişkin Fikirler

Adalet Komisyonu görüşmelerinde, değerlendirme konusu taslak norma ilişkin lehte fikirler, Adalet Komisyonu Raporu'nda aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir²².

“Modern casusluk faaliyetlerinin değişen doğası ve artan uluslararası terörizm tehdidi nedeniyle mevcut yasaların yetersiz kaldığı ve güncellenmesi gerektiği, bu kapsamda Türk Ceza Kanunu'na yeni bir casusluk suçunun eklenmesi ihtiyacının ortaya çıktığı, diğer ülkelerin benzer yasal düzenlemeler yaparak bu tür eylemleri cezalandırdığı, önerilen düzenlemeyle bu tür faaliyetlerin ülkemizde de önlenmesi ve caydırıcılığın artırılması amacıyla mevcut yasal boşlukların doldurulmasının amaçlandığı, sadece başka bir suçun işlenmesi ve bu suçun yabancı bir devlet veya organizasyonun talimatı veya stratejik çıkarları doğrultusunda işlenmesi durumunda söz konusu suçun oluşacağı, suçun kovuşturulmasının Adalet Bakanı'nın iznine bağlanmasının vatandaşlar için bir güvence niteliği taşıdığı,”

22 ADALET KOMİSYONU RAPORU; s. 20.

Bu aşamada belirtmek gerekir ki, kamuoyundaki tartışmalarda söz konusu suç taslağının güvenlik bürokrasisi ve özellikle de Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) tarafından yasalaşmasının istendiği ifade edilmiştir. Bu çerçevede Adalet Komisyonu görüşmelerine MİT adına katılan görevlinin izahatından bahsetmek uygun olacaktır²³:

Anılan suçun ihdası bakımından esas sebep, günümüz şartlarında casusluk faaliyetlerindeki değişimdir ve bu çerçevede de ortaya çıkan cezalandırma boşluklarını kapatmaktır. Ülkeler, başka ülkeler nezdinde istihbari faaliyet yürütürken çeşitli kişilere suç işleterek bu kişileri kullanmaktadır ve bu kişilerin yalnızca suç teşkil eden davranışlarından dolayı cezalandırılıp yabancı devlet adına yürüttükleri faaliyetten dolayı cezalandırmamak, casusluk faaliyetlerindeki yeniliği cezalandırmamak ve dahası bu faaliyetleri caydıramamak anlamına gelmektedir. MİT görevlisi tarafından üç olay örnek olarak gösterilmektedir: Bu olaylardan ilkinde bir uyuşturucu şebekesi, başka bir ülkenin istihbarat teşkilatıyla ilişkilenerken bir kişiyi Türkiye’de kaçıır; bu olay adli mercilere intikal ettiğinde ilgili kişiler ancak kişiyi hürriyetinden yoksun bırakmadan dolayı az bir ceza ile cezalandırılmışlardır. İkinci olayda ise esasen bir kişi ve fakat aynı zamanda başkaca da kişiler, yine bir istihbarat teşkilatı ile ilişki içinde başka bir kişiyi korkutmak ve belirli bir yöne sevk etmek amacıyla çeşitli suçlar işlemiştir. Ancak en nihayetinde yalnızca iki kişi cezalandırılabilir bir durumda bulunmaktadır ve bu kişilere süreç içerisinde işlemiş oldukları suçlar nedeniyle uygulanacak cezalar da yine son derece yetersizdir. Son olarak da Türkiye’nin transit ülke olarak kullanılarak başka bir ülkede yabancı bir kişiye suikast düzenleyecek olan bir kişi, Türkiye’ye soktuğu suikastta kullanacağı maddelerle yakalanır; bu halde de ilgili kişi ancak 6136 sayılı Kanun’a muhalefetten cezalandırılacaktır. Neticede MİT görevlisine göre, bu örnekler çerçevesinde ve casusluk faaliyetinin de değişen doğası uyarınca, yeni nesil çeşitli casusluk faaliyetlerini cezalandırabilmek için böylesi bir suça ihtiyaç vardır. Suçun cezasının casusluk suçlarına nazaran az olması ise bu suçun klasik anlamda diğer casusluk suçlarından farklı niteliğe sahip olması kaynaklıdır ve benzer düzenlemeler çeşitli Batılı ülkelerde de

23 Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi Adalet Komisyonu 23 Ekim 2024 Çarşamba; s. 43 - 48.

mevcuttur. MİT görevlisinin sorulan sorulara verdiği yanıtlarda ise iki husus öne çıkmaktadır. MİT görevlisi, ilgili kişilerin zaten suç işlediklerini özellikle vurgulamaktadır; dolayısıyla suç teşkil etmeyen fiiller nedeniyle bir cezai sorumluluk yoktur. MİT görevlisi açıklamaları esnasında “*saik*” kavramını kullansa da sorular üzerine bu kavramı ceza hukuku tekniğindeki anlamıyla kullanmadığını ifade etmiştir ve esasen maddenin ceza hukuku tekniği yönünden irdelenmesi hususunda Adalet Bakanlığı görevlisinin açıklamada bulunmasının daha yerinde olacağını ifade ederek görüş beyan etmemiştir.

Adalet Bakanlığı Mevzuat Genel Müdürü ise, belirsiz olduğu eleştirisi yöneltilen terimlerin esasen diğer casusluk suçlarında da kullanılan terimler olduğunu ve dolayısıyla yeni bir terimin kullanılmadığını, suçun oluşumu için başka bir suçun maddedeki şartlarla işlenmiş olması gerektiğinden ilgili suçun etki ajanlığı suçu olarak nitelendirilemeyeceğini, suç işlenmesindeki çeşitliliğe bağlı olarak işlenecek suçlar bakımından bir sınırlamaya ya da katalog suç düzenlemesine yer verilmediğini, başka bir suçu işlemek suçun oluşumu için şart olduğundan araştırma yapma gibi davranışların suç kapsamında olmadığını, mukayeseli hukukta örneklerin olduğunu, kovuşturma açılmasının Adalet Bakanı'nın iznine bağlanmasının bir güvence olduğunu, soruşturma şartı öngörülmemesinin nedeninin ise delillerin toplanması gereği olduğunu ifade etmiştir²⁴.

Son olarak ifade edelim ki Adalet Komisyonu görüşmelerinde, değerlendirme konusu taslak norma ilişkin aleyhe fikirler ise, Adalet Komisyonu Raporu'nda aşağıdaki şekilde belirtilmiştir²⁵.

“Türk Ceza Kanunu'na bir madde eklemek suretiyle “Devletin güvenliği veya siyasal yararları aleyhine suç işleme” adı altında yeni bir suç ihdas eden Teklifin 16'ncı maddesinin muğlak ve geniş ifadelerle suçun unsurlarını net bir biçimde tanımlamadığı için hukuki belirlilik ile suçta ve cezada kanunilik ilkelerini ihlal ettiği, bu durumun vatandaşların hangi fiillerin suç olduğunu öngörememelerine yol açacağı, yargı makamlarına geniş bir takdir yetkisi verilerek keyfi ve siyasi

24 Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi Adalet Komisyonu 23 Ekim 2024 Çarşamba; s. 52 - 54, 65.

25 Adalet Komisyonu Raporu; s. 19; Teklife karşı, muhalefet şerhlerindeki aleyhe gerekçeler için bkz. 31 - 35, 42 - 43, 50, 53, 58 - 61, 73 - 77, 99, 110 - 118.

saiklerle hareket edilebilecek bir alan oluşturulduğu, kovuşturmanın Adalet Bakanı'nun iznine bağlanmasının yargı bağımsızlığını tehlikeye düşürdüğü ve yürütmenin yargıya müdahalesine imkân tanıdığı, düzenlemenin gazeteciler, sivil toplum kuruluşları ve muhalifler üzerinde baskı oluşturarak ifade ve basın özgürlüğünü kısıtlama riski taşıdığı, mevcut düzenlemelerin hâlibazırda casusluk ve benzeri suçları kapsadığı ve bu yeni ve belirsiz suça neden ihtiyaç duyulduğunun anlaşılmadığı, aynı fiil için birden fazla ceza verilmesinin öngörüldüğü, öngörülen cezaların aynı bölümde düzenlenen diğer suçlara göre daha hafif ve orantısız olduğu”.

II. Mukayeseli Hukuktaki Görünüm

A. Genel Olarak

Etki ajanlığına yönelik tartışma, Türkiye'ye özgü bir konu olarak karşımıza çıkmamaktadır. Aşağıda müstakil örneklere de ayrıca yer vereceğiz; bu örnekler göstermektedir ki gerek Batı dünyasında gerekse de Rusya ve Rusya'ya yakın ülkelerde yabancı müdahale / etki ajanlığı bağlamında normlarla karşılaşılmaktadır²⁶. Dolayısıyla Türkiye'de etki ajanlığı tartışması bahsi geçen mukayeseli hukuk gelişmelerinin bir sonucudur, yalnızca ya da belirleyici ölçüde Türkiye'ye özgü dinamiklerle izah edilmez ve fakat taslak normların düzenleniş biçimi de, mukayeseli hukuk örneklerinden bir hayli farklılaşmaktadır²⁷. Bu çerçevede Türkiye'de etki ajanlığı tartışması hakkında değerlendirmelerde bulunmak için mukayeseli hukuktan ölçü olarak yararlanmak mümkündür. Tekil örneklerden evvel mukayeseli hukukta etki ajanlığı bakımından tartışmaların iki ana ekseninde cereyan ettiğini ifade etmek gerekir.

Etki ajanlığına ilişkin mukayeseli hukuk düzenlemelerin idare hukukuna ve ceza hukukuna özgü olanlar biçiminde esas itibarıyla iki ana küme etrafında tasnif edilmesi mümkündür²⁸. İdare hukuku

26 Uluslararası düzenlemelere dair ayrıntılı bir döküm için bkz. AMNESTY INTERNATIONAL; “Laws designed to silence: The global crackdown on civil society organizations”, https://www.amnesty.at/media/5004/amnesty_laws-designed-to-silence_bericht-februar-2018.pdf, (E. T: 30.09.2025), s. 39 - 44.

27 YETKİN; Etki Ajanlığı, s. 26 - 27.

28 YETKİN; Etki Ajanlığı, s. 27.

kümesinde toplanabilecek etki ajanlığı düzenlemeleri çerçevesinde bir sicile kaydolma, ayrıntılı biçimde raporlama yapma, belirli oranın üzerinde ya da herhangi bir oranda yabancı fon kabul etmeye bağlı olarak kamu makamlarına beyanda bulunma ya da bu durumun alenileştirilmesi, faaliyetlerini yabancı etki altında olma etiketi ile yürütme, belirli faaliyetlerden yasaklanma ya da sınırlanma, para cezası uygulanması gibi yükümlülükler ya da yaptırımlar söz konusudur. Bu grubun en meşhur örneği Rusya'daki *Yabancı Ajan Kanunu*'dür. Keza Türkiye'de basına yansıyan Gürcistan'daki etki ajanlığı tartışması da esasen bu kategori ile ilgilidir; zira belirli bir oranın üzerinde yabancı fon alan sivil toplum örgütleri bakımından çeşitli idari yükümlülükler söz konusudur. "Qatargate" skandalının ve Rusya - Ukrayna silahlı çatışmalarının ardından artan yabancı müdahale tartışmalarının ardından^{29 / 30} Avrupa Birliği'nde (AB) "*Üçüncü Ülkeler Adına Çıkar Temsili Hizmetleri Hakkında Direktif Taslağı (Directive on Transparency of Interest Representation on Behalf of Third Countries*³¹)" ya da Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 1938 yılında yürürlüğe giren ve halen yürürlükteki Yabancı Ajan Kayıt Kanunu (Foreign Agents Registration Act - FARA³²) da bu bağlamda mütalaa edilebilir. Çünkü bu düzenlemelerde de yabancı ülkeler adına yapılan lobicilik çerçevesinde gerçekleştirilen politik faaliyetlerin kayıt altına alınması ve böylesi faaliyetlerin şeffaflığının temin edilmesi resmi amaç olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte AB'nin yabancı müdahalelere karşı yasal çalışma planlarının AB tarafından eleştirilen yabancı müdahale yasalarıyla benzeştiği, yabancı fon alan STK'ları damgalama tehlikesi barındırdığı, sivil toplum alanını kısıtlamayı amaçlayan AB içi veya dışı aktörlerce kötüye kullanılabileceği ve AB'nin yabancı

29 HARTH, Lukas / KRIENER, Florian / WOLFF, Jonas: "The EU Response to Foreign Interference", *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht*, 2023, 83/2, 2023, s. 197 - 198, 203 vd.

30 Avrupa Konseyinin ve Avrupa Birliğinin çeşitli organları tarafından tesis edilmiş kararlarda, dezenformasyon, yabancı propaganda ve yabancı etki meselesinin ele alındığı görülmektedir. Bu konuda bkz. KÖKSAL; s. 78 - 93. İfade edelim ki Avrupa'nın yabancı etki ve propaganda hususundaki yaklaşımı, etki ya da propaganda iddiasının menşesine göre bir hayli farklılaşmaktadır. Daha açık bir ifadeyle Rus propagandası ya da etkisi iddiası mevzubahis olduğunda özgürlükçü bir perspektiften ziyade güvenlik kaygılarının öne çıktığı ve terminoloji aynı biçimde kullanılsa da ulaşılan sonuçların büsbütün farklılaştığı görülmektedir.

31 AB Direktif taslağı çevirisi için bkz. ÖZTÜRK / BİLGİN; s. 456 vd.

32 FARA hakkında ayrıca bkz. ÖZTÜRK / BİLGİN; s. 365 vd.

müdahale yasaları vasıtasıyla demokratik toplum yapılarının zede-
lenmesine karşı mücadelelerini sekteye uğratabileceği belirtilmek-
tedir³³. Keza bir AB üyesi olan Macaristan, yabancı fonların idareye
bildirilmesi ve yayınlarda yabancı fon kullanıldığının belirtilmesi
yükümlülükleri ile aksi hareketlerin idari olarak cezalandırılması ve
hatta fesihle neticelenmesine ilişkin yabancı müdahale yasası, Avru-
pa Birliği Adalet Divanı tarafından Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı
ile uyumsuz bulunmuştur³⁴. Netice itibarıyla etki ajanlığı ile bağlantılı
çeşitli bildirim ya da kayıt gibi yükümlülükler ile idari tedbirler ve
yaptırımlar etki ajanlığına ilişkin idare hukuku düzenlemeleri olarak
tavsif edilebilir.

Etki ajanlığı ile bağlantılı ceza hukuku düzenlemelerin de iki baş-
lık altında toplanması olanak dâhilindedir: a) İdari yükümlülüklerin
ihlaline ya da yasak faaliyetlere aykırılık durumunda idari para cezası
ya da idari yaptırımlar öngörmekle yetinmek yerine, bu yaptırımların
yanı sıra ya da anılan aykırılıklara yönelik doğrudan doğruya yap-
tırım olarak ceza hukukunun tercih edilmesi, b) Yabancı etki altında
olduğu değerlendirilen belirli davranışların kriminalize edilmesi. Ör-
neğin bu paragrafta a bendi olarak bahsettiğimiz duruma Rus Ceza
Kanunu m. 330.1 örnek olarak gösterilebilir; zira anılan hükümde
sicile yabancı ajan olarak kaydolmak için gerekli belgelerin teslimi-
nin kasten ihmali cezalandırılmaktadır³⁵. Türkiye'deki taslak düzen-
lemeler ya da aşağıda zikredeceğimiz Avustralya Ceza Kanunundaki
yabancı müdahale suçuna ilişkin normlar ise bu paragrafta a bendi
olarak bahsettiğimiz duruma örnektir.

Netice itibarıyla Türkiye'de etki ajanlığı bağlamında yürüyen
tartışma, yukarıdaki tasnifimiz çerçevesinde, etki ajanlığına ilişkin
ceza hukuku düzenlemeleri arasında ve yabancı etki altında olduğu
değerlendirilen belirli davranışların kriminalize edilmesi alt başlığı
altında yer almaktadır. Taslaklarda bir ceza normu öngörülmeyle bir-
likte idare hukukuna dair düzenlemeler bulunmamaktadır. Bununla

33 HARTH/KRIENER/WOLFF; s. 199.

34 HARTH/KRIENER/WOLFF; s. 201. Karar, CJEU, C-78/18 - Commission v Hungary (Transpa-
rency of associations) 18.06.2020.

35 RICHTER, Andrei; "Ausländische Agenten im russischen Medienrecht", IRIS Extra, Europäis-
che Audiovisuelle Informationsstelle, Straßburg, Dezember 2020, s. 20, dp. 64.

birlikte 11.11.2024 tarihinde MHP Kayseri milletvekili İsmail Özdemir tarafından sunulan kanun teklifi ile 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanununun 9. ve 32. Maddelerinde değişiklikler yapılarak yayıncıların yabancı vakıf ve derneklerden yardım alamamasının düzenlenmesi ve bu yardım yasağına aykırılığın da yayın lisansının iptali yaptırımına bağlanması önerilmiştir³⁶. Bu teklifin, Rus ve Gürcü etki ajanlığı düzenlemelerine yakın olduğunu, yardım – fon alma yasağı³⁷ ve yayın lisansı iptali yaptırımı ile birlikte idare hukuku başlığında kümelenebileceğini belirtebiliriz.

B. Mukayeseli Hukuktan Müstakil Örnekler

1. Birleşik Krallık

a. Genel Olarak

Birleşik Krallık'ta “Ulusal Güvenlik Kanunu 2023 (National Security Act 2023 – NSA 2023)”³⁸ ile “Yabancı Müdahale (Foreign

36 <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/T2/WebOnergeMetni/728a6436-602b-4724-acae-89b9bfd39e90.pdf>, (E. T: 30.09.2025). Teklifin genel gerekçesi şu şekildedir: “Günümüz dünya şartlarında iletişim araçları gerek haber ve bilgi edinme gerekse de gündemin şekillenmesinde olduğu kadar toplumsal yapının olumlu ya da olumsuz şekilde yönlendirilmesinde en önemli faktördür. Bu anlamda doğru bilginin dezenformasyona uğramadan aktarılması büyük önem arz etmektedir. Radyo ve televizyon üzerinden faaliyet yürüten yayıncıların da aynı hassasiyet ile yayın hayatlarını sürdürmeleri gerekmektedir. Radyo ve televizyonların kuruluş ve yayın hizmetlerinin esasları “15/2/2011 tarih ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun” ile belirlenmiş olup bu esaslara aykırı hareket eden yayıncılar hakkında uygulanacak yaptırımlar da aynı kanun çerçevesinde belirtilmiştir. Ülkemizde faaliyet gösteren başta sosyal medya üzerinden yayın yapan kuruluşlar olmak üzere kimi yayın gruplarının yabancı demek ve vakıflardan kaynak temin ettiği, bahrse konu yayıncıların devletimiz ve milletimiz aleyhinde yine bununla beraber toplumsal düzeni, milli beraberliğimizi ve milli güvenliğimizi etkileyecek şekilde yayınlar yaptığı gündeme gelmektedir. Bu kapsamda ilgili kanun teklifi ile yabancı demek ve vakıflardan destek alarak faaliyet yürüten yayıncıların aldıkları desteklerin kesilmesi, destek almaya devam ettikleri durumlarda ise yayın lisanslarının iptal edilmesi hedeflenmektedir”. Teklifin yürürlük ve yürütme maddelerinin haricindeki diğer iki maddesi ise şu şekildedir:

MADDE 1 - 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanununun 9 uncu Maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

‘(9)Hiçbir yabancı vakıf ve demekten yardım alınmaz’.

MADDE 2 - 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanununun 32 inci Maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

‘(12) Bu kanununun 9 uncu maddesininin 9 uncu fıkrasına aykırı davranan yayıncının yayın lisansı iptal edilir’.

37 Fon alma, bağış alma yasakları hakkında bkz. AMNESTY INTERNATIONAL; s. 19 - 24.

38 <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/32/contents>, (E. T: 30.09.2025).

Interference) suç haline getirilmiştir. NSA 2023 birinci bölümü “*Casusluk, Sabotaj ve Yabancı Güçler için Hareket Eden Kişiler (Espionage, sabotage and persons acting for foreign Powers)*” başlığını taşımakta olup bu bölüm içerisindeki 13 ila 16. maddeler yabancı müdahale suçlarına ayrılmıştır:

1. Madde 13 Yabancı Etki: Genel Olarak (*Foreign interference: general*)
2. Madde 14 Yabancı Etki: Müdahale Etkisinin Anlamı (*Foreign interference: meaning of “interference effect”*)
3. Madde 15 Yabancı Etki: Yasaklanan Davranışın Anlamı (*Foreign interference: meaning of “prohibited conduct”*)
4. Madde 16 Seçimlerde Yabancı Etki (*Foreign interference in elections*)

Suçla ilişkin resmi bilgi notundaki³⁹ gerekçeler, normun bilhassa Rusya'nın Batı dünyasındaki seçimlere müdahale ettiği iddialarının, normun düzenlemesinde başat faktör olduğunu düşündürmektedir. Bilgi notuna göre yabancı etki suçu, devletin dezenformasyonla mücadelesinde önemli bir adım olarak görülmektedir ve bu düzenlemenin kolluğa ve istihbarata dış müdahaleleri engelleme bakımından önemli bir araç sağlayacağı da özellikle belirtilmektedir.

İngiliz düzenlemesinde yabancı müdahale suçları NSA 2023 m. 13 hükmünde tanımlanmaktadır. NSA 2023 m. 13 incelendiğinde tek bir yabancı müdahale suçunun değil bilakis birden fazla suçun sözü konusu olduğu görülmektedir. Buna göre NSA 2023 m. 13/1 kasıtlı, NSA 2023 m. 13/2 pervasızca işlenen yabancı müdahale suçunu düzenlemekte iken NSA 2023 m. 13/3 ise bir tür komplo (conspiracy) suçunu ihtiva etmektedir. Keza NSA m. 17 hükmünde de yabancı istihbarat servisinden maddi menfaat temini cezalandırılmaktadır.

b. Kasıtlı ve Pervasızca İşlenen Yabancı Müdahale Suçları

Kasıtlı ve pervasızca işlenen yabancı müdahale suçunun unsurları aşağıdaki gibidir:

³⁹ <https://www.gov.uk/government/publications/national-security-bill-factsheets/foreign-interference-national-security-bill-factsheet>, (E. T: 30.09.2025).

Birleşik Krallık'ta kasıtlı ve pervasızlıkla işlenen yabancı müdahale suçlarının ilk ortak unsuru, failin **Yasaklanan Fiili (Prohibited Conduct)** gerçekleştirmesidir (NSA 2023 m. 13/1-a). NSA 2023 m. 15 hükmünde yabancı müdahale suçlarında yasaklanan fiilin ne olduğu ayrıca tanımlanmıştır. Failin davranışı, “suç teşkil etme, aldatma ya da zorlama” niteliğinde olmalıdır ki böylelikle yasaklanan davranış, hukuka aykırılık vasfına sahip olsun. Resmi bilgi notunda özellikle yasal faaliyetlerle bu suçun oluşamayacağına, suçun yasal garantileri sağladığına dair bir gerekçe olarak vurgu yapılmaktadır. NSA m. 15 hükmüne göre yasaklanan davranış kavramı aşağıdakileri içerir:

a. Davranış suç teşkil ederse (*it constitutes an offence*), yabancı müdahale suçları bakımından yasaklanan fiil koşulu gerçekleşmektedir (NSA 2023 m. 15/1).

b. Her türlü zorlayıcı davranış (*coercion*), yabancı müdahale suçları bakımından yasaklanan fiildir (NSA 2023 m. 15/2). Buna göre bir kişiye karşı cebir kullanma ya da cebir kullanma tehdidinde bulunma, bir kişinin mal varlığına zarar verme, yok etme ya da zarar verme veya yok etme tehdidinde bulunma, bir kişinin saygınlığına zarar verme ya da zarar verme tehdidinde bulunma, bir kişinin ekonomik kayba uğramasına sebebiyet verme ya da bu doğrultuda tehditte bulunma ve son olarak bir kişiye manevi zarar verme ya da haksız olarak manevi baskı yapma, zorlama kavramına mündemice olarak beş bent halinde ikinci fıkrada sayılmıştır.

c. Aldatma (*misrepresentation*), yabancı müdahale suçları bakımından yasaklanan bir diğer fiildir (NSA 2023 m. 15/3). Eğer bir beyan, a) makul bir kişinin, müdahale etkisi bakımından yanlış ya da yanıltıcı olarak değerlendirebileceği nitelikte ise, ve b) beyanda bulunan, müdahale etkisi bakımından yanlış ya da yanıltıcı niteliği biliyor ya da amaçlıyorsa, yabancı müdahale suçları bakımından aldatma vafındadır (NSA m. 15/4). Beyan, bir açıklama ya da herhangi bir formda olabilir; açık ya da örtülü nitelikte de olabilir (NSA 2023 m. 15/5). Kanuna göre bir beyan aldatma vasfına bilhassa, a) bir kişinin kimliğine ya da amacına yönelik aldatma söz konusu ise, ya da b) beyanın tamamı veya bir kısmı doğru olsa dahi, bilginin aldatma teşkil edecek şekilde sunumu halinde sahiptir (NSA 2023 m. 15/6).

Kasıtlı ve pervasızca işlenen yabancı müdahale suçlarında yasaklanan fiil, Birleşik Krallık'ta ya da değil nerede gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, anılan suçlar uygulanabilir (NSA 2023 m. 13/5); yabancı müdahale komplosu suçunda ise bir P kişisi yargılanacaksa, ya P kişinin fiili ya da hedef yasaklanan fiil, Birleşik Krallık'ta ya da herhangi bir yerde işlenmelidir (NSA 2023 m. 13/6).

Birleşik Krallık'ta kasıtlı ve pervasızlıkla işlenen yabancı müdahale suçlarının bir diğer ortak unsuru, yasaklanan fiille bağlantılı olarak **Yabancı Güç (Foreign Power)** koşulunun yerine gelmiş olmasıdır (NSA 2023 m. 13/1-b). Failin davranışı, görevlendirme, talimat alma veya anlaşma gibi yabancı bir güçle ilişkilenenin gereği olarak işlenmelidir⁴⁰. Dolayısıyla ancak yasaklanan davranışın yabancı güç ile ilişkilenebileceği ve bağlantılı olarak gerçekleştirilmesi durumunda yabancı müdahale suçlarından sorumluluk meydana gelebilir. Yabancı güçten kastın ne olduğu ve yabancı güç koşulunun hangi hallerde gerçekleştiği ise NSA m. 31 ve 32 hükümlerinde ayrıntılı biçimde izah edilmiştir.

Birleşik Krallık'ta kasıtlı ve pervasızlıkla işlenen yabancı müdahale suçlarının bir diğer ortak unsuru ise, **Müdahale Etkisidir (Interference Effect)** (NSA 2023 m. 13/1-c, 13/2-c). Bu unsur ile anlatılmak istenen, failin davranışının örneğin kamusal bir işleve müdahale teşkil etmeye ya da bir politik veya yasal sürece, bu süreçlere katılacak kişilerin katılıp katılmamasını sağlamaya ya da bu süreçlerdeki katkının manipüle edilmesine yönelik olmasıdır. Müdahale Etkisi, NSA 2023 m. 14 hükmünde ayrıntılı biçimde tanımlanmıştır. NSA 2003 m. 14'ün diğer fıkralarında ise müdahale etkisinin var olduğu hallerde dair ilgili tanımlara yer verildiği görülmektedir. Aşağıdaki hallerde müdahale etkisinin söz konusu olduğu kabul edilmiştir:

- a. Bir kişinin, Birleşik Krallık'ta Sözleşme ile korunan haklarını⁴¹ yerine getirmesine müdahale etmek,

40 <https://www.gov.uk/government/publications/national-security-bill-factsheets/foreign-interference-national-security-bill-factsheet>, (E. T. 30.09.2025).

41 "Sözleşme ile Korunan Hak (Convention Right)" kavramı İnsan Hakları Kanunu 1998 (Human Rights Act 1998) birinci bölümünü ifade etmektedir (NSA 2023 m. 14/5).

- b. Bir kişinin kamusal fonksiyonlarını⁴² yerine getirmesini etkilemek,
- c. Bir kişinin kamusal fonksiyonların uygulanmasından temin edilen hizmetlerden yararlanmasına ya da nasıl yararlanacağına müdahale etmek,
- d. Bir kişinin, kamusal fonksiyonun icrası haricinde, ilgili politik süreçlere⁴³ veya politik kararların⁴⁴ tesisine katılmasına ya da ne şekilde katılacağına müdahale etmek,
- e. Bir kişinin, kamusal fonksiyonun icrası haricinde, Birleşik Krallık hukukuna göre yasal süreçlere katılmasına ya da ne şekilde katılacağına müdahale etmek,
- f. Birleşik Krallık'ın güvenliğini ya da menfaatlerini zedelemek.

Yukarıda sıralanan ortak unsurların (yasak fiil, yabancı güç ile ilişkilendirme ve müdahale etkisi) varlığı durumunda failin hangi yabancı müdahale suçundan sorumlu tutulacağı ise ilgili subjektif tipiklik unsuruna göre değişecektir. Buna göre NSA 2003 m. 13/1 kasıtlı, 13/2 ise pervasızlıkla işlenen yabancı müdahale suçunu düzenlemektedir. Eğer fail, yasaklanan fiil ile yasaklanan fiilin **bir parçasını oluşturduğu bir davranış serisini (a course of conduct⁴⁵)** gerçekleştirmeyi **amaçlamaktaysa (intend)** bu halde kasıtlı yabancı müdahale suçundan, eğer fail **pervasızlıkla (reckless)** yasaklanan fiil ile yasaklanan fiilin bir parçasını oluşturduğu bir davranış serisinin müdahale etkisine sebebiyet verirse pervasızlıkla işlenen yabancı müdahale suçundan sorumlu tutulacaktır. Pervasızlık kavramı Türk

⁴² “*Kamusal Fonksiyon (Public Functions)*”, kamusal nitelikli Birleşik Krallık'ta icra edilebilen ya da Birleşik Krallık dışındaki bir ülkede ya da bölgede Kraliyet adına ya da Kraliyet için hareket eden veya Kraliyet namına görev üstlenen bir kişi tarafından icra edilebilen işlemlerdir (NSA 2023 m. 14/5).

⁴³ “*İlgili Politik Süreçler (Relevant Political Processes)*”, seçim veya referandum süreçleri, yerel otoritelerin veya Birleşik Krallık'ta kayıtlı bir partideki işlemler, Kamara'ların ve Birleşik Krallık'taki devletlerin meclislerinin üyelerinden teşekkül eden ya da üyelerini içeren resmi olmayan grupların faaliyeti olarak tanımlanmıştır (NSA 2023 m. 14/3).

⁴⁴ “*Politik Kararlar (Political Decisions)*”, Birleşik Krallık'ın ya da onu oluşturan devletlerde politik makamların, söz gelimi hükümetlerin ya da bir bakanın, kararları anlamına gelmektedir (NSA 2023 m. 14/4).

⁴⁵ Bir davranış serisi, failin kendisi ya da kendisi ile birlikte bir ya da daha fazla kişi tarafından gerçekleştirilen davranış serisidir (NSA 2023 m. 13/4).

hukukunda yer almamaktaysa da olası kast ile bilinçli taksir arasında bir form olarak mütalaa edilebilir⁴⁶.

Yabancı müdahale suçlarının yaptırımını 14 yılı geçmeyecek şekilde de hapis ve/veya adli para cezasıdır (NSA 2003 m. 13/7).

c. Yabancı Müdahale Suçlarında Öne Alınmış Ceza Sorumluluğu Hali Olarak Komplu Suçu ve Seçim Suçlarında Yabancı Müdahalenin Cezalandırılması

Birleşik Krallık düzenlemesi bakımından dikkat çekici bir husus, yabancı müdahale suçları bakımından “Cezalandırılabilirliğin Öne Alınması (Die Vorverlagerung der Strafbarkeit)” örneğinin varlığıdır. Zira NSA 2023 m. 13/3 hükmünde bir komplu suç düzenlenmiştir: Buna göre bir P kişisi,

- a. Bir ya da daha fazla kişi ile bir davranış serisini gerçekleştirir,
- b. Yabancı güç koşulu, davranış serisinin parçası niteliğindeki P'nin davranışı ile bağlantılıdır,
- c. P, davranış serisi ile müdahale etkisini amaçlar,
- d. Davranış serisinin bir parçası olarak P dışında bir kişi, yasaklanan fiili gerçekleştirir ve
- e. P'nin amacı ya da inancı, davranış serisinin parçası olarak kendisi dışında bir kişinin yasaklanan davranışı gerçekleştirmesi şeklindedir,

Bu halde yabancı müdahale suçuna komplodan P sorumlu tutulacaktır.

Komplu suçları, Anglosphere ülkelerinde yer alan, Kıta Avrupası sisteminde aşına olduğumuz anlaşmanın özel olarak bir suç tipi

46 “Pervasızlık (Recklessness)” kavramı hakkında, Amerika Birleşik Devletleri ceza hukuku esaslı, ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZEL, Yusuf; “Türk - Amerikan Hukukunda Olası Kast Kavramı”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ankara 2023, s. 78 vd., Türk hukuku bağlamında değerlendirme için ise s. 118 - 121. Keza İngiliz hukukunda genel kabul gören subjektif tipiklik unsurunun pervasızlık olduğu belirtilmektedir, bkz. DEMREN DÖNMEZ, Burcu; “Ceza Sorumluluğunu Azaltan Bir Neden Olarak Haksız Tahrik”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXI, S. 1, 2013, s. 267 - 294, s. 3. Yazar tarafından “Recklessness” kavramının karşılığı olarak ise “Cüretkarlık” ifadesi kullanılmaktadır.

formunda ya da öne alınmış iştirak formu olarak cezalandırıldığı ve keza örgüt ile ilişkilenenin cezalandırıldığı hallerden farklılık arz etmektedir⁴⁷. Dolayısıyla Birleşik Krallık, yabancı müdahale suçları bakımından yalnızca kasıtlı ve pervasızlıkla işlenen suç tiplerine yer vermekle kalmayıp aynı zamanda bir komplo suçuna da sahiptir. Bu çerçevede NSA 2023 m. 13/3 hükmünde tanımlı komplo suçu nedeniyle bir P kişisi, yabancı müdahale suçlarında tanımlı yasaklanan fiili gerçekleştirmese dahi, esasen subjektif gereklilikler ve üçüncü bir kişi ile konspiratif bir ilişkilenenin içinde bulunması nedeniyle cezalandırılabilir. Kasıtlı yabancı müdahale suçunun dahi varlığı hayli tartışmaya açık iken gerek pervasızlıkla işlenen yabancı müdahale suçunun düzenlenmesi gerekse de bir komplo suçuyla tartışmalı bir cezalandırılabilirlik alanında cezalandırılabilirliği öne almak kanaatimizce hayli şüpheli bir cezalandırma tercihidir. Bu meseleye çalışmamızın devamında ayrıca değineceğiz.

NSA 2023 m. 18 hükmünde ise hazırlık sorumluluğu düzenlenmiştir; bununla birlikte ilgili hazırlık suçunda yabancı müdahale suçlarına atıf yapılmadığından Birleşik Krallık'ta yabancı müdahale suçları bakımından, komplo suçunun haricinde ayrıca bir hazırlık sorumluluğu öngörülmemiştir.

Seçim suçlarının, yabancı müdahale kapsamında işlenmesi durumunda ceza miktarları artırılmaktadır (NSA 2023 m. 16). Böylelikle eğer bir kişi yabancı güçle ilişkilene koşuluyla uygun olarak NSA 2023 m. 16/2'de belirtilen türde bir seçim suçunu işlerse cezası artacaktır.

Bir mukayeseli hukuk örneği olarak yabancı müdahale suçları bağlamında Birleşik Krallık bahsini, bilgi notunda yabancı müdahale suçlarının uygulanabileceği örnekler olarak zikredilen iki varsayımsal olay ile noktalamak uygun olacaktır⁴⁸:

• C adlı bir kişi, yabancı bir güce ait Birleşik Krallık merkezli bir şirkette çalışmaktadır. C'ye yabancı güç tarafından, milletvekilleri

47 ÖNOK, R. Murat; Müşterek Suç Girişimi (Joint Criminal Enterprise) ve Örgütsel Hâkimiyete Dayalı Dolaylı Faillik Doktrinleri: Yapısal Suçlarda Failin Tespiti, İstanbul, Seçkin, 2019, s. 103 vd.

48 <https://www.gov.uk/government/publications/national-security-bill-factsheets/foreign-interference-national-security-bill-factsheet>, (E. T: 30.09.2025).

ile gelecekte kullanılmak üzere ilişkiler geliştirmesi istenir ki bu talimat ilişkisi, yabancı istihbarat örgütüne dahi bağlanabilmektedir. C, milletvekilleri ile ilişki kurar ve hassas nitelikte bilgiler edinir. Yabancı güç tarafından C'nin, elde ettiği hassas nitelikteki bilgileri zorlayıcı bir şekilde kullanması sağlanarak, ilgili milletvekillerinin yabancı güç ile ilişkili kamusal tartışmalarda yabancı güç lehine kamuoyu oluşturmaya ya da belirli konularda yabancı güç lehine beyanda bulunması ve oy kullanması sağlanır.

• Bir A kişisi, bir yabancı gücün Birleşik Krallık'taki bir seçime müdahale etme planının parçası olarak vekâleten sahte oylar kullanmak üzere sahte kimlikler kullanır. Vekâlet oy kullanma ile bağlantılı olarak A suçlu olmasına karşın, olayda yabancı güçle ilişkilendirme durumu da olduğundan cezası artacaktır.

2. Avustralya

a. Genel Olarak

Avustralya, 2018 yılında “**Casusluk ve Yabancı Müdahale Yasası (Espionage and Foreign Interference Act)**” ile Batı dünyasının diğer ülkelerine göre erken bir tarihte yabancı müdahaleyi 9 farklı suç ile suç haline getirmiştir; Avustralya'daki yabancı müdahale suçları, a) klasik anlamda yabancı müdahale suçları, bir başka deyişle belirli bir amaç ile belirli araç fiillere bir yabancı güçle ilişkilendirilerek başvurma suçları ile b) yabancı istihbarat örgütlerini destekleme, fonlama ya da fonlanma suçları olmak üzere ikiye ayırabiliriz⁴⁹. Avustralya Ceza Kanunu'nun (ACK) 92. bölümü **Yabancı Müdahale (Foreign Interference)** hakkında olup aşağıdaki hükümlerden müteşekkildir⁵⁰:

Alt Bölüm A – Başlangıç (*Subdivision A—Preliminary*)

92.1 Tanımlar (*Definitions*)

Alt Bölüm B – Yabancı Müdahale (*Subdivision B—Foreign interference*)

49 KENDALL, Sarah; Foreign Interference Law & Press Freedom, <https://law.uq.edu.au/files/84403/foreign-interference.pdf>, (E. T: 30.09.2025), s. 2, 4.

50 <https://www.legislation.gov.au/C2004A04868/latest/text>, (E. T: 30.09.2025).

92.2 Kasıtlı Yabancı Müdahale Suçu (*Offence of intentional foreign interference*)

92.3 Pervasızca İşlenen Yabancı Müdahale (*Offence of reckless foreign interference*)

92.4 Yabancı Müdahale Suçu için Hazırlık Suçu (*Offence of preparing for a foreign interference offence*)

92.5 Savunma (*Defence*)

92.6 Yer Bakımından Yetki (*Geographical jurisdiction*)

Alt Bölüm C – Yabancı İstihbarat Servislerini İçeren Yabancı Müdahale (*Subdivision C—Foreign interference involving foreign intelligence agencies*)

92.7 Yabancı İstihbarat Servisini Bilerek Destekleme (*Knowingly supporting foreign intelligence agency*)

92.8 Yabancı İstihbarat Servisini Pervasızca Destekleme (*Recklessly supporting foreign intelligence agency*)

92.9 Bilerek Yabancı İstihbarat Servisini Fonlama ya da Yabancı İstihbarat Servisinden Fonlanma (*Knowingly funding or being funded by foreign intelligence agency*)

92.10 Pervasızca Yabancı İstihbarat Servisini Fonlama ya da Yabancı İstihbarat Servisinden Fonlanma (*Recklessly funding or being funded by foreign intelligence agency*)

92.11 Savunma (*Defence*)

b. Kasıtlı, Pervasızca İşlenen ve Bir Hedef İçeren Yabancı Müdahale Suçları

Avustralya Ceza Kanununa (Criminal Code Act 1995 – CCA 1995) bakıldığında, tıpkı Birleşik Krallık düzenlemesi gibi, hem kasıtlı (*Offence of intentional foreign interference*) hem de pervasızca işlenen (*Offence of reckless foreign interference*) yabancı müdahale suçlarına yer verildiği ve ayrıca yabancı müdahale hazırlığı suçunun da mevcut olduğu görülmektedir. Avustralya'da kasıtlı ve pervasızca işlenen yabancı müdahale suçlarının unsurları ise şu şekildedir:

Avustralya'da kasıtlı ve pervasızca işlenen yabancı müdahale suçlarının ilk ortak unsuru, failin araç fiillerden birini gerçekleştirme-sidir (CCA 1995 m. 92.2/1- d; CCA 1995 m. 92.3/1 - d). Aşağıdaki davranışlar seçimlik olup birinin varlığı belirli davranışın icrası koşu-lunun gerçekleşmesi için kâfidir:

- a. Gizli ya da aldatma teşkil eden bir davranış⁵¹,
- b. Tehditte bulunulan kişiye ya da başka bir kişiye karşı ağır bir zarar verme tehdidi,
- c. Tehdit ile bir talepte bulunma. Burada “*menace*” kavramının anlamı bakımından ise CCA 1995 m. 138.2 hükmündeki anla-ma atıfta bulunulmuştur.

Avustralya'da kasıtlı ve pervasızlıkla işlenen yabancı müdahale suçlarının ikinci ortak unsuru, failin yabancı güç ile ilişkilene-mesidir (CCA 1995 m. 92.2/1- b; CCA 1995 m. 92.2/2- b; CCA 1995 m. 92.3/1 - b; CCA 1995 m. 92.3/2 - b). Yabancı güç ile ilişkilene-ma halleri şu gibidir:

- a. Fail, yabancı bir güç ya da yabancı güç adına hareket eden bir kişi adına ya da anılanlarla işbirliği içinde tipik davranışı icra etmektedir, ya da
- b. Araç fiil, yabancı bir güç ya da yabancı güç adına hareket eden bir kişi tarafından yönlendirilmektedir, finanse edilmektedir ya da denetlenmektedir.

Yabancı güç ile ilişkilene-ma bakımından ancak failin zihninde be-irli bir yabancı gücün bulunması gerekmez ve keza failin zihninde birden fazla yabancı güç de bulunabilir (CCA 1995 m. 92.2/3, CCA 1995 m. 93.3/3).

Avustralya'da kasıtlı ve pervasızlıkla işlenen yabancı müdahale suçlarının ayrımı, anılan suçların subjektif tipiklik gerekleri ile

51 “*Aldatma (Deception)*” CCA 1995 m. 92.1 hükmünde şu şekilde tanımlanmıştır: “*Aldatma, kasıtlı ya da pervasızca, sözle ya da başka bir davranışla, olgulara ya da bukuka dair yanıtma-dır ve*

a. *Aldatmayı kullanan kişinin ya da başka bir kişinin niyetine dair aldatmayı ve*

b. *Bir bilgisayarın, bir makinenin ya da bir elektronik sistemin, ilgili kişinin neden olmaya yetkili olmadığı bir yanıtın meydana çıkmasına neden olan kişinin davranışını, içerir”.*

gerçekleşmektedir. Kasıtlı yabancı müdahale suçu bakımından failin belirli bir amaç ile hareket etmesi gerekmektedir (CCA 1995 m. 92.2/1- c). Buna göre fail fiili ile:

- a. İngiliz Milletler Topluluğu'nun, bir eyaletin ya da bir bölgenin politik veya yürütme ile ilgili sürecine etkide bulunma,
  - b. Avustralya'nın demokratik ya da politik hakkının veya görevinin icrasını etkileme,
  - c. Yabancı gücün istihbarat faaliyetlerini destekleme,
  - d. Avustralya'nın ulusal güvenliğini zedeleme,
- amacıyla hareket etmelidir.

Pervasızca işlenen yabancı müdahale suçunda ise failin yukarıda bahsi geçen neticelere ilişkin olarak pervasızca hareket etmesi yeterlidir (CCA 1995 m. 92.3/1- c).

Kasıtlı ve pervasızca işlenmiş yabancı müdahale suçlarının ikinci fıkralarında ise **“bir hedefi içeren müdahale suçları (Interference involving targeted person)”** yer almaktadır. Hedef içeren yabancı müdahaleden sorumluluk için ise öncelikle yabancı güç ile ilişkilendirme mevcut olmalıdır. Keza kasıtlı hedef içeren yabancı müdahale suçunda fail, hedef kişiyi etkileme amacıyla hareket etmelidir. Bu çerçevede failde ya a) İngiliz Milletler Topluluğu'nun, bir eyaletin ya da bir bölgenin politik veya yürütme ile ilgili süreci ile bağlantılı bir kişi üzerinde etki oluşturma amacı olmalıdır ya da b) hedef kişinin, Avustralya'nın demokratik ya da politik haklarından veya görevlerinden birini icra etmesi gerekmektedir. Pervasızca işlenen yabancı müdahale suçunda ise a şikkındaki neticelerin pervasızca gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Son olarak yabancı güçle ilişkilendirme hedef kişiden gizlenmesi ya da bu ilişkinin ortaya çıkmasına mani olunması gerekmektedir.

Avustralya'da yabancı müdahale suçlarının yaptırımını ise kasıtlı haller için 20 yıla kadar, pervasızca işlenen haller için ise 15 yıla kadar hapis cezasıdır.

c. Yabancı Müdahale Suçlarında Öne Alınmış Ceza Sorumluluğu Hali Olarak Yabancı Müdahale Suçuna Hazırlık Suçu

CCA 1995 m. 92.4 hükmünde yabancı müdahale suçları bakımından bir hazırlık suçuna yer verilmiştir. Avustralya'da yabancı müdahale suçlarının yürürlüğe girdiği 2018 yılında beri yabancı müdahale suçlarına ilişkin tek mahkûmiyet kararı, 29 Şubat 2024 tarihinde yabancı müdahale hazırlığı suçundan verilmiştir. Olayda fail, yabancı bir hükûmetin hedeflerini takip etmek üzere uzun vadeli bir planın parçası olarak, Melbourne'deki bir hastaneye hedef kişinin dikkatini çekme ve onun tarafından hoş karşılanmak üzere önemli bir meblağ bağışta bulunmuştur. Olaydaki hedef kişi ise federal hükûmetin bir bakanıdır⁵².

Bir kişi, eğer yabancı müdahale suçlarından birini kasten hazırlarsa ya da planlarsa, yabancı müdahale hazırlığı suçundan mahkûm olacaktır (CCA 1995 m. 92.4/1). Yabancı müdahale suçuna hazırlığa teşebbüsün ise ayrıca cezalandırılmayacağı CCA 1995 m. 92.4/2 hükmünde belirtilmiştir. Bununla birlikte hedef yabancı müdahale suçunun işlenip işlenmemesi, hazırlık failinin hazırlığının ya da planının belirli bir yabancı müdahale suçuna ilişkin olup olmaması ve hazırlık failinin hazırlığının ya da planının yabancı müdahale suçlarından birden fazlasına ilişkin olup olmaması, failin yabancı müdahale hazırlığı suçundan cezalandırılabilmesi için önem arz etmez (CCA 1995 m. 92.4/3). Yabancı müdahale hazırlığı suçu için ceza ise 10 yıla kadar haptistir.

d. Yabancı İstihbarat Örgütlerini Destekleme, Fonlama Ya Da Fonlanma Suçları

Avustralya düzenlemesinde, yabancı müdahale suçlarının yanı sıra yabancı istihbarat örgütleri ile çeşitli ilişkilenmelerin de doğrudan kriminalize edildiği görülmektedir. Buna göre örneğin, CCA 1995 m. 92.7 hükmü ile bir kişi, eğer bir organizasyonun yabancı istihbarat servisi olduğunu biliyorsa ve bu organizasyonun adına hare-

52 <https://www.afp.gov.au/news-centre/media-release/first-sentence-foreign-interference-handed-down>, (E. T. 30.09.2025).

ket eden bir kişiye ya da organizasyona kaynak temin ediyorsa veya maddi destek sağlıyorsa, 15 yıla kadar hapis ile cezalandırılabilir. CCA 1995 m. 92.8 hükmünde de aynı suçun pervasızca işlenen hali düzenlenmiş olup suçun pervasızca işlenen hali için ceza 10 yıla kadar haptir. Suçun pervasızca işlenen halinde, ilgili organizasyon yabancı istihbarat servisi olup fail de yabancı istihbarat servisi adına hareket eden bir kişiye ya da organizasyona pervasızca kaynak temin etmiştir ya da maddi destek sağlamıştır.

CCA 1995 m. 92.9 hükmünde ise fonlama ve fon alma davranışlarının kriminalize edildiği görülmektedir⁵³. Buna göre bir kişi eğer bir organizasyonun yabancı istihbarat servisi olduğunu biliyorsa ve bu organizasyonun adına hareket eden bir kişiden ya da organizasyondan doğrudan ya da dolaylı olarak fon alıyor ya da elde ediyorsa ya da anılan niteliğe sahip bir kişiye ya da organizasyona doğrudan ya da dolaylı olarak fon sağlıyorsa, 15 yıla kadar hapisle cezalandırılacaktır. Suçun pervasızca işlenmiş olması hali ise CCA 1995 m. 92.10 hükmünde 10 yıla kadar hapis ile cezalandırılmaktadır.

Avustralya düzenlemesinin özellikle gazetecilik faaliyeti bakımından tehlikeli olduğu eleştirisinin yöneltildiği görülmektedir ve mevcut hukuki durumda aşağıdaki değişikliklerin yapılması önerilmektedir⁵⁴:

- Meşru, iyi niyetli gazeteciliği koruyacak gazetecilik temelli bir istisnaya yer verilmesi,
- Avustralya'nın ulusal güvenliğinin zedelenmesi neticesinin ve suçun pervasızca işlenmesine dair formlarının ilga edilerek ve gizli veya aldatıcı davranış unsurunun araç fiilden çıkarılarak yabancı müdahale ile ilişkilendirilerek suçların kapsamının daraltılması,
- Hazırlık suçunun ilgası.

53 Türk hukukunda da TCK m. 305 bir nevi fon almayı cezalandıran bir yapıdadır. TCK m. 305 ve maddi menfaat sağlanmasının cezalandırılması hakkında bkz. KANGAL, Zeynel T.; "Temel Millî Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama", Özel Ceza Hukuku XI Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine, Millî Savunmaya - Devlet Sırlarına, Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar, On İki Levha, İstanbul 2022, s. 142 - 143.

54 KENDALL; s. 9.

3. Rusya Federasyonu

“Yabancı Etki Altındaki Kişilerin Faaliyetlerinin Kontrolüne İlişkin Kanun”, Rusya’da 2012 yılında yürürlüğe girmiş olup 01 Aralık 2022 itibarıyla da kapsamı genişlemiştir ve öngördüğü rejim katılmıştır⁵⁵.

Rus düzenlemesine göre bir kişi, yabancı bir devletten destek alırsa ya da yabancı etki altında ve Rusya Federasyonu’nun askeri veya askeri – teknik faaliyetleri hakkında bilgi toplamak ya da belirsiz sayıda kişi için mesaj ve materyal yaymak amacıyla Rusya’da politik faaliyette bulunursa, **yabancı ajandır**. Bu tanıma uyan gerçek kişiler, tüzel kişiler ve hatta tüzel kişiliği haiz olmayan oluşumlar yabancı ajan statüsündedir. Bununla birlikte Rus kanunu bir de dışlama hükmü içermekte olup buna göre kamu otoriteleri ve bunlarla bağlantılı gerçek ve tüzel kişilikler, siyasi partiler, dini kuruluşlar, işçi sendikaları, ticaret ve sanayi odaları ve uluslararası örgütlerin temsilcileri yabancı ajan olarak listelenemeyecektir.

Rus kanununda **yabancı etki**, yabancı bir kaynak tarafından bir kişiye destek sağlanması ya da zorlama, ikna veya başka bir yolla bir kişinin etki altına alınması anlamına gelmektedir. **Destek** ise bir yabancı kaynak tarafından bir kişiye, fon veya diğer mal varlığı değerlerinin ya da organizasyonel, yöntemsel, bilimsel, teknik veya diğer tür yardımın sağlanması olarak tanımlanmaktadır.

Yabancı ajan olarak kabul edilen kişilerin maruz kalacakları yaptırımlar ise şu şekildedir:

a. Bildirim Yükümlülüğü: Yabancı ajan olarak kabul edilenler, yabancı ajan statülerini, çalışanlarına ve bünyelerinde lobi faaliyetleri yürüttükleri kamu makamlarına bildirmekle yükümlüdür.

b. Etiketleme Yükümlülüğü: Yabancı ajan olarak kabul edilenler, ürettikleri materyalleri yabancı ajan statülerini ifade edecek şekilde etiketlemekle mükelleftir. Aşağıda bahsedilecek Kobaliya ve

55 Rus düzenlemesine dair takip eden bilgileri, yabancı ajanların faaliyetleri bakımından daha sıkı bir rejim öngören 2022 değişikliklerine ilişkin Duma’nın internet sitesindeki İngilizce haberden yararlanarak zikretmekteyiz. <http://duma.gov.ru/en/news/54760/> 28.08.2025; Rus düzenlemesi hakkında ayrıca bkz. ÖZTÜRK / BILGIN; s. 421 vd; 2022 öncesi hukuki durum hakkında ayrıntılı bilgi için RICHTER; s. 5 vd.

diğerleri v. Rusya kararında AIHM'in ifade ettiği üzere, anılan etiketleme yükümlülüğü 2022 değişikliği ile hayli genişlemiş olup sosyal medya hesaplarından web sitelerine ve dahası her bir sosyal medya postuna kadar etiketleme yükümlülüğü söz konusudur.

c. Yasak Faaliyetler: Yabancı ajan olarak kabul edilenler, aşağıdaki faaliyetleri gerçekleştiremez:

a. Reşit olmayanlarla bağlantılı eğitim faaliyetleri ya da devletin veya yerel birimlerin eğitim kurumlarında pedagojik faaliyetler gerçekleştirmek,

b. Reşit olmayanlar için bilgi içerikleri üretmek,

c. Devletin veya yerel birimlerin mal, iş ve hizmet alımlarında yer almak,

d. Devletten mali destek almak,

e. Kritik bilgi altyapısının önemli konularına ilişkin tesisleri yönetmek ve bu tesislerin güvenliğini sağlamak,

f. Devlet çevre uzmanlığı faaliyetine uzman olarak katılmak,

g. Devlette ya da yerel yönetimlerde memur olmak,

h. Seçim komisyonlarında yer almak,

i. Kamusal etkinlikleri organize etmek,

j. Rusya'daki stratejik tesislere yatırım yapmak,

k. Basitleştirilmiş vergi sistemini kullanmak,

l. Adayların ve siyasi partilerin seçim fonlarına bağışta bulunmak.

d. Sicile Kayıt: Rusya Adalet Bakanlığı nezdinde yabancı ajanlara dair birleşik bir sicil tutulmakta olup yabancı ajan olduğu kabul edilenler bu sicile kaydedilir, bu sicile Adalet Bakanlığının internet sitesinden ulaşılabilir ve yabancı ajan olarak kaydedilen kişiler, yukarıdaki yükümlülüklerle ve sınırlamalara tabidir. Yabancı ajanlarla bağlantılı kişilere ilişkin ikinci bir sicil de mevcuttur. Bu sicile ise yabancı ajan olarak kabul edilen bir organizasyonun kurucuları, yöneticileri, üyeleri, katılımcıları ve işçileri dâhildir ve fakat ikinci sicile kaydedilen kişiler bakımından yabancı ajanlara ilişkin

yükümlülükler ve sınırlamalar uygulanmaz. Sicilden çıkarılmak için kâr amacı gütmeyen organizasyonun ya yabancı fon almayı kesmesi ya da politik faaliyetlerine son vermesi gerekmektedir. İlk kez sicile kaydedilenler için sicilden fেকে dair basitleştirilmiş bir usul ile başvurma imkânı tanınmaktadır.

e. Yükümlülüklerin ya da Sınırlamaların İhlali: Bu halde ihlaller, tekrara bağlı olarak artan miktarda idari para cezaları ile karşılaşabilecekleri gibi tüzel kişiler yönünden kapatma yaptırımını da söz konusu olabilir.

Rus yabancı ajan düzenlemeleri hakkında AİHM'in vermiş olduğu ihlal kararından da bahsetmek uygun olacaktır. Esasen AİHM, 2022 değişikliği öncesindeki yabancı ajan kurallarını **Ecodefence ve diğerleri v. Rusya** kararında⁵⁶ AİHS'i (m. 11 yönünden) ihlal eder nitelikte görmüştür⁵⁷. 2022 değişikliği sonrasında ise **Kobaliya ve diğerleri v. Rusya** kararında⁵⁸ AİHM, tüm başvuruçular yönünden ifade özgürlüğü (AİHS m. 10) ve dernek kurma özgürlüğü (AİHS m. 11) yönünden, gerçek kişiler yönünden de ayrıca özel hayatın korunması hakkı (AİHS m. 8) yönünden ihlal kararı vermiştir. AİHM'e göre Rus yabancı ajan hukuku, damgalayıcı, yanıltıcı, aşırı ölçüde geniş ve öngörülemez niteliktedir. Yabancı ajan hususundaki Rus mevzuatı şeffaflık temini ya da ulusal güvenliği koruma amaçlarından ziyade cezalandırma ve yıldırı amaçlarını gözetir görünmektedir. Özellikle etiketleme yükümlülüğü ile sınırlamalar, çoğu durumda açıkça orantısızdır ve bu haliyle ilgili haklar yönünden caydırıcı etki doğurmaktadır. AİHM, damgalayıcı etki bakımından yabancı ajan kavramının kamuoyunda hain, casus, halk düşmanı gibi kavramlarla birlikte algılandığına vurgu yapmaktadır ve yanıltıcı nitelik bakımından ise yabancı bir güçle en ufak dahi bir temasın yabancı etki altında bulun-

56 AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ ÜÇÜNCÜ DAİRE,, Ecodefence ve diğerleri v. Rusya, Baş. No: 9988/13, 14.06.2022.

57 AİHM'e göre, dernek kurma özgürlüğü çerçevesinde STK'lar yabancı fon alma hakkına da sahiptir ve fakat şeffaflık gereksinimi doğrultusunda çeşitli sınırlamalar da öngörülebilir. Bununla birlikte Rus yabancı ajanlar düzenlemesi, hem şeffaflığın temini amacının gerçekleştirilmesine fiilen olanak sağlamamaktadır hem de öngördüğü yükümlülükler itibarıyla orantısızdır. Bkz. HARTH/KRIENER/WOLFF; s. 201.

58 AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ ÜÇÜNCÜ DAİRE,, Kobaliya ve diğerleri v. Rusya, Baş. No: 39446/16, 22.10.2024.

ma anlamına gelmeyeceğinden hareket etmektedir⁵⁹. Keza yabancı ajan olarak tanımlamaya bağlı yükümlülükler ve sınırlamalar nedeniyle kişilerin meslek yaşantıları ve itibarları üzerinde ağır bir etki doğmaktadır ki bu durum AIHS m. 8 ihlalinin nedenidir. AIHM'in Rus yabancı ajan mevzuatını neticede, damgalayıcı ve yanıltıcı nitelikte bularak yabancı ajan kavramına bağlı yükümlülüklerin ile sınırlamaların şeffaflık amacıyla bağdaşmadığını, kamusal söyleme katılımı ve mesleki faaliyetleri yürütmeyi orantısız bir şekilde sınırladığını kabul etmektedir ve bu haliyle de kamusal söylem ve sivil katılım üzerindeki caydırıcı etkinin toplumsal ihtiyaç baskısına karşılık gelmediği sonucuna ulaşmaktadır; daha da çarpıcı olan ise Rus yabancı ajan mevzuatının Mahkeme tarafından demokratik toplum düzeniyle temelden çeliştiği ve genişleyen yapısıyla totaliter rejim özelliği taşıdığı kabulüdür⁶⁰.

III. Yabancı Müdahale / Etki Ajanlığı Suçu Taslaklarının Ceza Hukukunun İlkelerine ve Anayasa'ya Uygunluk Bakımından Değerlendirilmesi

2024 yılında etki ajanlığı suçuna dair taslak hükümlere ilişkin olarak kamuoyunda ciddi bir tartışmanın yürütüldüğü herkesin malumudur. Tartışmaların bilhassa belirsizlik sorunu çerçevesinde cereyan ettiği görülmektedir. Suç taslaklarının belirsizliği, ölçüsüzlüğü ve suçun tipiklik tasarımıındaki sorunlara dikkat çekilmektedir⁶¹. Bu başlık altında değerlendirme ölçütlerine dair açıklamalardan ve dolayısıyla değerlendirme ölçütleri ile kıyasa başvurarak etki ajanlığı suçuna yönelik taslak düzenlemelerin, ceza hukukunun ilkelerine ve Anayasa'ya uygunluğu değerlendirilecektir.

A. Önerilen Düzenlemelerin Belirlilik İlkesi Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Kanunilik ilkesi ve kanunilik ilkesinin bir alt ilkesi olarak belirlilik, Türk ceza hukuku bakımından hem temel bir ilke olarak kabul edil-

59 AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ ÜÇÜNCÜ DAİRE, Kobaliya ve diğerleri v. Rusya, pg. 75 - 77.

60 AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ ÜÇÜNCÜ DAİRE, Kobaliya ve diğerleri v. Rusya, pg. 86.

61 YETKİN; Etki Ajanlığı, s. 28 - 30.

mektedir hem TCK m. 2 hükmü gereğince pozitif bir temele sahiptir hem de Anayasa m. 38 uyarınca anayasal bir gerekliliktir. Bugün için kanunilik ilkesine dair en önemli uygulama sorunlarından biri, ilgili suç tiplerinin anlamının belirsiz olmasıdır. Zira şekli anlamda kanunilik, bir başka deyişle suç tiplerinin ancak TBMM tarafından kanun formu ile düzenlenmesi, kanunilik ilkesinin gereklerinin yerine gelmesi bakımından yetersizdir; aynı zamanda maddi anlamda kanunilik ilkesine de uyulmalıdır, öyle ki kanun, belirli bir “*kaliteye*” sahip olmalıdır. Belirli bir kaliteden kasıt ise normun ilan edilmiş - erişilebilir ve öngörülebilir olmasıdır. Her norm gibi ceza normları da yoruma ihtiyaç duymaktadır ve dolayısıyla normun yorumlanması suretiyle suç tipinin unsurlarının açıklığa kavuşturulması, *tek başına* kanunilik ilkesini ihlal etmez. Bununla birlikte normun kanunilik gereklerine uygunluğunu değerlendirme bakımından kabul gören iki ölçütten bahsedilebilir: 1) Normun esaslı unsurları kanun koyucu tarafından ilk elden tesis edilmiş midir? 2) Gerektiğinden hukuki yardım da almak suretiyle normun kapsamı bireyler bakımından öngörülebilir mi?⁶² Bu ölçütler çerçevesinde etki ajanlığı suçuna dair taslakları belirlilik yönünden incelemek gerekmektedir ve fakat öncelikle suç taslaklarına dair cereyan eden tartışmanın aktarılması uygun olacaktır.

Etki ajanlığı suç taslaklarına dair en önemli eleştiri, ilgili önerilerin belirlilik ilkesini ihlal ettiği şeklindedir. Yukarıda bahsi geçen TBMM Adalet Komisyonu görüşmelerindeki tartışmaların büyük ölçüde, komisyonun önüne gelen normun belirsizliği bağlamında gerçekleştiği görülmektedir. Keza Türk Ceza Hukuku Derneği (TCHD), norm taslağına ilişkin olarak yapmış olduğu açıklamasında, suç tipinde yer alan “*devletin iç veya dış siyasal yararları*”, “*yabancı devletin stratejik çıkarları*”, “*suç işlemek*” kavramlarının belirlilik ilkesini ihlal ettiği belirtilmiştir ve dahası TCK'nın casusluk suçlarına dair düzenlemelerinin 765 sayılı TCK'dan aktarıldığı ve hem günün ihtiyaçlarını karşılamadığı hem de son derece muğlak ifadeleri barındırdığı eleştirisi dile getirilmiştir⁶³. Türkiye Barolar Birliği de “*yabancı*

62 KESKİNSOY, Ömer / KAYA, Semih Batur / DEMİR, Hande Seher: “Anayasa Mahkemesi İçtihadında ‘Kanunilik’ Kriterinin Uygulanması Üzerine Bir İnceleme”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 57, Sayı: 4, 2024, s. 11, 21, 23, 24, dp. 65.

63 Görüş, Derneğin internet sitesinde yayımlanmamış olup Derneğin X hesabı üzerinden paylaşılmıştır. TÜRK CEZA HUKUKU DERNEĞİ, Türk Ceza Kanunu'nun 339. Maddesine Eklen-

devletin stratejik çıkarları” ifadesinin, ceza hukuku sistemimizde yer almadığı, muğlak ve müphem olduğu, keyfi uygulamalara kapı araladığı ve dolayısıyla da öngörülebilir olmadığı kanaatinde⁶⁴.

TBMM Adalet Komisyonu görüşmelerinde Adalet Bakanlığı Mevzuat Genel Müdürü ise normun belirlilik ilkesine aykırı olmadığı görüşünü, esasen normda diğer casusluk suçlarında kullanılan terminolojiden ayrılınmadığı savıyla gerekçelendirmiştir. Buna göre etki ajanlığı suçuna dair tartışmalı olarak nitelendirilen kavramlar zaten diğer casusluk suçlarında da kullanılmaktadır ve anılan kavramların ne anlama geldiği hususunda Türk hukukunda içtihadi ve doktriner birikim mevcuttur⁶⁵. Belirtelim ki taslak normların belirlilik ilkesi bakımından sorun olmadığı yönünde azınlık fikri mevcuttur⁶⁶; genel kanaat ise yukarıdaki örnek olarak zikredilen görüşlerden de anlaşılacağı üzere aksi yöndedir⁶⁷.

Öncelikle ifade etmek gerekir ki, suç taslaklarının temel ya da nitelikli veya neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinde geçen “*Devletin güvenliği*”, “*devletin iç veya dış siyasal yararları*”, “*yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları*”, “*savaş etkinliğini*”, “*milli güvenlik açısından stratejik önemi haiz birimler ile proje, tesis ve hizmetleri yerine getiren kurum ve kuruluşlar*” ifadeleri, belirlilik ilkesi bakımından sorunlu olduğu değerlendirilebilir. Bu çerçevede inceleme metodolojisi olarak anılan düzenlemelerin anlamının yorum yoluyla içtihat ve doktrin tarafından tespit edilip edilemeyeceği ve böylesi bir tespitin belirlilik ilkesi ile uyumlu olup olmadığı, hükmün esaslı unsurlarının kanun koyucu tarafından düzenlenip düzenlenmediği ve hukuki yardım vasıtasıyla anılan kavramların anlamlarının somutlaştırılıp somutlaştırılmayacağı değerlendirilecektir.

---

mesi Düşünülen Kamuoyunda “Yabancı Etki Yasası” Olarak Tanımlanan Teklif Hakkında, İstanbul, 24.10.2024, <https://x.com/TchdOrgTr>, (E. T: 30.09.2025), (Sonraki dipnotlarda “Açıklama” olarak anılacaktır).

64 TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ, “Etki Ajanlığı” Düzenlemesi Hukuki Belirlilik ve Öngörülebilirlik İlkeleri Yönünden Demokratik Hukuk Devleti İlkesine Aykırıdır, 12.11.2024, <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/-etki-ajanligi-duzenlemesi-hukuki-belirlilik-ve-ongorulebilirlik-ilkeleri-yonunden-demokratik-hukuk-85174>, (E. T: 30.09.2025).

65 ADALET KOMİSYONU RAPORU, s. 53.

66 Örneğin ÖZTÜRK / BİLGİN; s. 334 - 340.

67 Örneğin YETKİN; Etki Ajanlığı, s. 28.

İlk olarak Bakanlık temsilcisinin suç tipine dair tartışmalı kavramların zaten hâlihazırdaki casusluk suçlarında da kullanıldığı izahatının değerlendirilmesi gerekmektedir. Yukarıda belirlilik ilkesi bakımından sorunlu olabileceği değerlendirilen kavramların TCK'daki görünüm vaziyetlerine ilişkin tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 2: Yabancı Müdahale / Etki Ajanlığı Suçuna Dair Belirsizlik Tartışmasına Neden Olan Kavramların TCK'daki Görünümleri

İlgili Kavram	TCK'daki Görünümüne İlişkin Vaziyet
Devletin Güvenliği	TCK m. 326, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 339
Devletin İç veya Dış Siyasal Yararları	TCK m. 326, 327, 328, 329, 330, 331, 339
Yabancı Bir Devlet veya Organizasyonun Stratejik Çıkarları Doğrultusunda	TCK'daki hiçbir suçta bu kavram kullanılmamaktadır.
Savaş Etkinliğini	TCK m. 326, 327, 328, 329, 330, 333, 334, 335, 336, 337, 338
Milli Güvenlik Açısından Stratejik Önemi Haiz Birimler ile Proje, Tesis ve Hizmetleri Yerine Getiren Kurum ve Kuruluşlar	TCK'daki hiçbir suçta bu kavram kullanılmamaktadır.

Suç tipinin oluşturulmasının ardında yatan en önemli amaç, TBMM Adalet Komisyonu görüşmelerinde bulunan MİT temsilcinin de açıklamalarından anlaşıldığı üzere, yabancı güçlerin Türkiye'de çeşitli istihbarat faaliyetleri yürütmesinin önüne geçmek ve bu yöndeki faaliyet başarısız olduğunda ilgili eylemin haksızlık içeriğine uygun şekilde bir cezalandırmayı temin etmedir. Bu amaç doğrultusunda yabancı güç ile ilişkilenen somut olarak belirlenmesi gerekir. Yabancı güçle ilişkilene ise suç tipinde “*yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları ya da talimatı doğrultusunda*” ibaresi ile ifade edilmektedir. Hükmün varlık sebebi, esasen bu ibare ile belirtilmektedir. Ancak görülmektedir ki söz konusu ifade, hâlihazırda TCK'da herhangi bir suçta kullanılmamaktadır. Dolayısıyla TBMM Adalet Komisyonu görüşmelerinde Adalet Bakanlığı Mevzuat Genel Müdürü'nün tartışmaya konu kavramların zaten casusluk suçlarında

kullanılmakta olduğuna yönelik izahatı, “*yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları*” ibaresi yönünden yerinde değildir.

“Devletin güvenliği⁶⁸”, “devletin iç veya dış siyasal yararları” ve “*savaş etkinliği*” kavramları bakımından ise bunların hâlihazırda TCK'nın casusluk suçları içinde pek çok maddede kullanıldığı doğru bir açıklamadır. Ancak anılan kavramlar yönünden de belirlilik sorunlarının varlığı göze çarpmaktadır. TCHD'nin açıklamasında da belirtildiği üzere, söz konusu kavramların hâlihazırda kullanılması, belirlilik sorununun aşıldığı anlamına gelmemektedir. Zira devlet sınırlarına karşı suçlar ve casusluk suçları bakımından belirsizlik eleştirisi zaten mevcuttur⁶⁹. Bazı suçların tipikliği ile madde gerekçesi arasında uyumsuzluk kaynaklı belirsizlikler (örneğin TCK m. 328 hükmünde⁷⁰), tıpkı taslak TCK m. 339/A bakımından da söz konusu olduğu gibi, bulunmaktadır. Belirsizlik bakımından sorunlu olduğu değerlendirilen kimi kavramların, yeni suçlarda da aynı şekilde kullanılması bu çerçevede yerinde olmayacaktır. Olması gereken, sorunlu olduğu değerlendirilen kavramların yeni suçlarda da aynen kullanılması değil, belirsizlik sorunun öncelikle mevcut hükümler bakımından giderilmesidir.

Hâlihazırda casusluk suçlarında kullanılan kavramların etki ajanlığı suçunda da kullanılması, geçmişe dayalı devamlılıktan yararlanma yönünden de sorunludur. Bu bakımdan temsil edici sorunlu örnek, devletin iç veya dış siyasal yararları kavramıdır. İlk olarak belirtelim ki açıklanması kolay olmayan ve belirsiz doğası nedeniyle suçun unsuru olarak öngörülmesi yerinde bulunmayan devletin siyasal yararları kavramı⁷¹, taslak TCK m. 339/A gerekçesi ile hâlihazırda TCK m.

68 Devletin güvenliği kavramı için bkz. TCK m. 326 gerekçesi; ORAL, Mehmet; Temel Haklar Bağlamında Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Devlet Sınırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları, İstanbul, On İki Levha, 2024, s. 129 - 132, 262; ŞENOL, Cem; Devlet Sırrı ve Devlet Sınırlarına Karşı İşlenen Suçlar, İstanbul, On İki Levha, 2019, s. 63; YAYLA, Mehmet; Devlet Sınırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin, Ankara 2019, s. 30 - 37. Doktrindeki izahatın, devlet güvenliği kavramı yerine milli güvenlik kavramının kullanılması yönünde olduğunu da belirtelim. Bkz. YAYLA; s. 32. Milli güvenlik kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ARSLAN, Uğur; Devlet Sınırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları, Yetkin, Ankara 2021, s. 297 vd.

69 ORAL; s. 228 - 229.

70 ŞENOL; s. 342 - 343.

71 YAYLA; s. 71; Arslan; s. 328 - 329, 426. Arslan'a göre iç ve dış siyasal yararlarla ilişkin olarak şu açıklamayı yapmaktadır: “İç veya dış siyasal yararlar devletlerin anayasalarında özellikle

326 gerekçesinde⁷² farklı şekillerde tanımlanmıştır. Devletin iç veya dış siyasal yararları, taslak TCK m. 339/A hükmünün gerekçesinde aşağıdaki gibi izah edilmiştir:

*“Düzenlemeyle, Devletin iç veya dış siyasal yararına yönelik gerçekleştirilen ve suç teşkil eden fiillerin bu madde kapsamında ayrıca cezalandırılması kabul edilmektedir. **Bu kapsamda iktisadi, mali, askeri, milli savunma, kamu sağlığı, kamu güvenliği, kamu düzeni, teknolojik, kültürel, ulaştırma, haberleşme, siber alan, kritik altyapılar ve enerji gibi diğer yararlar da Devletin iç veya dış siyasal yararları kavramı içinde kabul edilecektir.** Dolayısıyla casusluk maksadıyla bu gibi yararlar aleyhine gerçekleştirilen ve suç teşkil eden fiiller; ihdas edilen bu suçun konusunu oluşturabilecektir”.*

Bununla birlikte devletin iç veya dış siyasal yararları kavramı, TCK m. 326 hükmünün gerekçesinde ise şu şekilde izah edilmiştir:

*“Devletin iç ve dış yararları” ibaresine gelince; bir büyük örgütlenme olarak Devletin elbette ki, yararları ile güvenliği arasında da sıkı bir ilişki vardır. Yararlarını koruyamayan Devletin güvenliği de tehlikeye düşebilir. **Madde, Devlet yararları arasında “siyasal” olanları göz önüne almış bulunmakta; bu nedenle, ekonomik, kültürel ve benzerî nitelikteki yararlarla ilişkin belge veya vesikalar, bu suçun konusunu oluşturmamaktadır.** Söz gelimi Devletin dış ilişkilerinin iyi tarzda sürdürülmesi hususundaki yarar gibi”.*

Görülmektedir ki her ne kadar devletin iç veya dış siyasal yararları kavramı, hâlihazırda TCK'da pek çok suçun tipikliğinde geçse de taslak TCK m. 339/A gerekçesinde farklı bir anlamı ihtiva etmektedir. Dolayısıyla örneğin ekonomik, kültürel, teknolojik yararların taslak TCK m. 339/A çerçevesinde mütalaa edilip edilmeyeceği belirsizdir ve pek çok suçta devletin iç veya dış siyasal yararları kav-

---

başlangıç bölümlerinde genel ilkeler olarak sayılan hususlardır. Bunlar devletlerin birinci derecede öncelik verdiği menfaatler olup devletlerin olmazsa olmaz unsurları olarak kabul edilmektedirler. Türkiye'nin millî menfaatleri, 1982 Anayasası'nın Başlangıç Bölümünde şu şekilde açıklanmıştır”. Oral; s. 265. Yazar tarafından devletin siyasal yararları kavramı (s. 265), “devletin anayasası tarafından ortaya konan organizasyon, dayandığı ideolojik esaslar, bu esaslara uygun anayasal iktidar oluşumları, kişilerle olan karşılıklı hareket alanları ve bunların sınırlarının zorunlu kıldığı menfaat” olarak tanımlanmaktadır.

72 TCK m. 326 gerekçesinde yer verilen izahatın da kavramın içeriği veya mahiyeti ile ilgili olmadığı doktrinde ifade edilmektedir. ARSLAN; s. 329.

ramının kullanılması, belirliliği sağlayamadığı gibi gerekçelerdeki tenakuz nedeniyle bizatihi belirsizliğin nedenlerinden biri olarak mütalaa edilebilir.

Mukayeseli hukuk örnekleri olarak zikrettiğimiz Avustralya ve Birleşik Krallık düzenlemeleri incelendiğinde ise, bilhassa cezalandırılan fiilin tasvir edildiği, araç fiillerin somutlaştırıldığı, yabancı güçle ilişkilenenin hangi durumlarda söz konusu olacağına ayrıca belirtildiği, müdahale neticelerinin de tanımlandığı görülmektedir. Bu çerçevede taslak TCK m. 339/A düzenlemesine bakıldığında:

a. Müdahale neticeleri tanımlanmamıştır.

b. Yabancı güçle ilişkileneceğe dair yalnızca talimat kelimesi ile somutluk sağlanmıştır ve fakat yabancı güçle ilişkileneceğe dair diğere ibare olan “*yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları*” hükmü belirsizlik eleştirisinin ana muhatabıdır

c. Araç fiiller tasvir edilmemiştir ve vesile suçlar sınırlanmamıştır.

Mukayeseli hukuk düzenlemeleri incelendiğinde, suç tipinde ayrı fıkralarda ve hatta başka maddelerde tanım hükümlerine yer verildiği görülmektedir. Taslak düzenlemede ise ilgili kavramların, yetersiz ve casusluk suçları sistemi ile çelişik bir biçimde, gerekçede izah edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Ancak gerekçenin bağlayıcı olmaması ve gerekçedeki ifadelerin de yetersiz ve casusluk suçları sistemi ile çelişkili olması karşısında, gerekçeden yararlanmak suretiyle hükmün menzili belirlenemez. Böylesi bir suç düzenlemesinin mutlaka “*kısa*” ya da “*tek*” madde olması gerekmez; daha önce kriminalize edilmemiş bir alanın ilk elden kriminalize edilmesi söz konusu olduğunda, çeşitli tanım fıkralarına ya da maddelerine yer verilmesi uygun olacaktır. Bu haliyle taslak, tanım hükümleri içermemesi itibarıyla da mukayeseli hukuk örneklerine göre belirlilik bakımından daha başarısız görünmektedir.

Belirlilik bahsine dair son olarak belirtelim ki taslak düzenlemedeki belirsizlik, bütüncül bir yaklaşımla ilgili yakın suçlarla birlikte düşünüldüğünde büyük ölçekli bir hukuki güvenlik sorununa neden olabilir. Örneğin TCK m. 305 hükmünde temel millî yararlar karşısında faaliyette bulunmak için yarar sağlama suçu düzenlenmiştir. TCK m.

305 hükmü çerçevesinde temel millî yararlar karşı fiillerde bulunmak maksadıyla veya bu nedenle, yabancı kişi veya kuruluşlardan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kendisi veya başkası için maddi yarar sağlayan vatandaş ya da Türkiye'de bulunan yabancı cezalandırılacaktır⁷³. Temel milli yararlar deyiminden ise TCK m. 305/4 gereğince bağımsızlık, toprak bütünlüğü, milli güvenlik ve Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel nitelikleri anlaşılmaktadır. İfade edelim ki TCK m. 305, doktrinde belirlilik ilkesine aykırı olarak görülen normlardan biridir⁷⁴. Dahası, cebir unsuruna tipikliğinde yer verilmeyen TCK m. 305'in düşünce özgürlüğü ve ifade özgürlüğü bakımından meşru görülmediği, tarihsel gerçeklerin saptanmasını ve bunların incelenmesini engelleyen bir yapı arz ettiği kabulüyle ilgasının savunulduğu görülmektedir⁷⁵.

Dikkat edilmesi gereken husus, TCK m. 305 ile taslak TCK m. 339/A arasındaki yakınlıktır. Temel milli yararların TCK m. 305/4 hükmündeki tanımı ile taslak TCK m. 339/A hükmünde yer alan devletin güvenliği ya da iç veya dış siyasal yararları kavramlarının bilhassa da taslağın gerekçesinde yer alan açıklamalar çerçevesindeki tanımları arasındaki yakınlık ilk bakışta görülmektedir. Ayrıca TCK m. 305 hükmünde yabancı güçle ilişkilenenin, maddi yarar sağlama vasıtasıyla arandığı da anlaşılmaktadır. Fiil unsuru bakımından ise TCK m. 305 hükmünde de özelleştirmeye gidilmemiştir. İnceleme konusu haliyle taslak TCK m. 339/A, TCK m. 305 ile konu, fiil ve yabancı güç ile ilişkilene yönlerinden hayli yakındır ve hangi davranış biçiminin hangi suç kapsamına girdiğinin ayrımı zor olacaktır. Bu halde etki ajanlığı suçunun, bir "**Toplama - Torba - Kapsayıcı Suçlar (Auffangstatbestände)**"⁷⁶ niteliğine sahip olması ve TCK m. 305'in ve kendi belirsiz niteliğinin etkisiyle öngörülemez bir menzilde uygulanması tehlikesi mevcuttur.

73 TCK m. 305 hakkında bkz. KANGAL; s. 129 vd.

74 Örneğin bkz. KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 18. Baskı, Seçkin, İstanbul 2025, s. 60; KANGAL; s. 140.

75 KANGAL; s. 134, 145.

76 Bu kavram hakkında bkz. YETKİN, Hazırlık Hareketleri, s. 342.

B. Ne bis in idem İlkesine Aykırılık

1. Etki Ajanlığı Suçunda Vesile Suç Kavramı ve Vesile Suça Göre Ağırlaşmış Haksızlık Gereği

Ne bis in idem⁷⁷ ilkesi uyarınca bir kişi, aynı fiil nedeniyle birden fazla kez mahkûm edilemez ve yargılanamaz ve dahası AİHS m. 15 hükmündeki istisnai hal rejimlerinde yükümlülüklerle aykırı hareket etme imkânı bu halde söz konusu değildir (AİHS Ek Protokol 7 m. 4⁷⁸). Ne bis in idem ilkesi, etki ajanlığına dair suç taslakları bakımından özel olarak incelenmeyi hak etmektedir; zira etki ajanlığı suçuna dair düzenleme, başka bir suç işlemeye bağlı kılındığından bir “suç işleme suçu” niteliğindedir⁷⁹. Dolayısıyla etki ajanlığı suçundan sorumluluk için mutlaka başka bir suçun, biz buna **Vesile Suç (Anlasstat)** diyoruz, işlenmesi gerekir. Etki ajanlığına ilişkin cezai sorumluluk gerçekleşirse, fail hakkında hem bu suçtan hem de işlediği ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır (Taslak TCK m. 339/A fıkra 1, cümle 2).

Etki ajanlığı suçu nedeniyle ne bis in idem ilkesine aykırı olmayan bir ceza sorumluluğu söz konusu olacaksa, bu halde etki ajanlığı suçundan sorumluluk için, vesile suçun ötesine geçen bir haksızlık içeriği söz konusu olmalıdır ve bu ilave haksızlık içeriği ancak ilave tipiklik unsurları ile temin edilebilir. Aksi halde yani eğer etki ajanlığı suçu ile vaki haksızlık, vesile suç ile meydana getirilen haksızlık ile aynı ise, bu halde bir kişinin aynı haksızlık içeriğine sahip hem vesile suçtan hem de etki ajanlığı suçundan cezalandırılması söz ko-

77 İlke hakkında bir monografi için bkz. CEBECİ, Şeyma: Türk Ceza Hukuku Bağlamında Ne Bis İn İdem İlkesi, İstanbul, On İki Levha, 2021.

78 AİHS Protokol No. 7 - Madde 4

Aynı suçtan iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkı

“1. Hiç kimse bir devletin ceza yargılaması usulüne ve yasaya uygun olarak kesin bir hükümle mahkûm edildiği ya da beraat ettiği bir suçtan dolayı aynı devletin yargısal yetkisi altındaki yargılama usulleri çerçevesinde yeniden yargılanamaz veya mahkûm edilemez.

2. Yukarıdaki fıkra hükümleri, yeni veya yakın zamanda ortaya çıkarılan delillerin veya önceki muamelelerde davanın sonucunu etkileyebilecek esaslı bir kusurun varlığı durumunda, ilgili devletin ceza yargılaması usulü ve yasasına uygun olarak davanın yeniden açılmasını engellemez.

3. Sözleşme'nin 15. maddesi çerçevesinde bu madde ile derpiş olunan yükümlülüklerle aykırılı hiçbir tedbir alınmaz”. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_tur; (E. T: 30.09.2025).

79 TÜRK CEZA HUKUKU DERNEĞİ, Açıklama.

nusu olacaktır. Böylesi bir vaziyet, ne bis in idem ilkesini ihlal eder. Bu iddiamızı iki örnekle destekleyebiliriz:

Öncelikle TCK m. 44 hükmünde düzenlenen fikri içtima hükmünün arkasında yatan neden, tam olarak da önceki paragraftaki izahattır⁸⁰. Şöyle ki, bir kişinin fiili, birden fazla suçu oluştursa da bu tek fiil nedeniyle en ağır suçtan cezalandırma yoluna gitmekle yetinilmektedir. TCK m. 44 gerekçesinde de şu izahata yer verilmiştir: *“Kişi, işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşumuna neden olabilir; **ancak non bis in idem kuralı gereğince bu fiilden dolayı ancak bir defa cezalandırılabilir.** Gerçekleştirdiği fiilin birden fazla farklı suçun oluşumuna neden olması durumunda, failin bu suçlardan en ağır cezayı gerektiren suç nedeniyle cezalandırılması yoluna gidilmelidir. **Böylece, bir fiilden dolayı kişinin birden fazla cezalandırılmasının önüne geçilmek amaçlanmıştır.**”*

İkinci olarak Türk hukukunda “Suç İşleme Suçu” biçimindeki bir suç ile ilk kez etki ajanlığı düzenlemesi ile karşılaşmamaktayız; yakın dönemde sıkça tartışılmış ve en nihayetinde AYM'nin ikinci iptal kararının⁸¹ ardından yürürlükten kalkmış TCK m. 220/6 hükmünde düzenlenen örgüt adına suç işleme suçu da suç işleme suçu biçimindeki bir suç tipiydi. Örgüt adına suç işleme suçunda, failin *örgütle ilişkilenererek suç işlemesi, işlediği suçun haksızlık içeriğini artırarak ayrıca daha fazla ceza ile cezalandırılacak bir haksızlığa sebebiyet verdiği kabul edilmekteydi*⁸². Bu nedenledir ki örgüt adına suç

80 Göktürk'e göre fikri içtima ilişkisi nedeniyle aynı anda birden fazla dava açılmaması ve ceza kesinleştikten sonra fikri içtima ilişkisindeki bir suçtan dolayı tekrar dava açılmaması, ne bis in idem ilkesi ile açıklanabilir ve fakat cezanın belirlenmesi aşamasında aynı fiilin birden fazla kez değerlendirmeye tabi tutulmaması ise çifte değerlendirme yasağı ile izah edilebilir. Bkz. GÖKTÜRK, Neslihan; Fikri İçtima (Suçların İçtiması), Ankara, Adalet, 2013, s. 69 - 71.

81 ANAYASA MAHKEMESİ, E: 2024/81 K: 2024/189 sayılı ve 5/11/2024 tarihli kararı (09.01.2025 tarihli ve 32777 Resmi Gazete). AYM, iptal kararının 6 ay sonra yürürlüğe girmesini kararlaştırdığından ve bu 6 aylık süre zarfında TBMM tarafından yeni bir düzenleme yapılmadığından 09.07.2025 tarihinde örgüt adına suç işleme suçu yürürlükten kalkmıştır. Keza belirtelim ki TCK m. 220/6, AYM tarafından E: 2023/132, K: 2023/183 sayılı ve 26.10.2023 tarihli karar (32393 sayılı ve 08.12.2023 tarihli Resmi Gazete) ile de iptal edilmişti ve fakat yeniden düzenlenmişti; ikinci iptal kararı ise normun yeniden düzenlenen versiyonuna ilişkindir. İlk iptal kararından önce ise AYM, Hamit Yakut bireysel başvuru kararında (B.N: 2014/6548 sayılı ve 10.06.2021 tarihli karar (31557 sayılı ve 03.08.2021 tarihli Resmi Gazete), örgüt adına suç işleme suçunun belirlilik kuralına uygun olmadığını ve keyfi müdahalelere karşı güvence sağlamadığını tespit etmişti.

82 DEMİR Oğuzhan; “Örgüt Adına Suç İşleme Suçu”, Cumhuriyetin Yüzüncü Yılına Armağan Cilt 1, İstanbul, On İki levha, 2024, s. 192, 194,

işleme suçu bakımından ayrıca cezaya layık haksızlık, suçun örgüt adına işlenmesi vasıtasıyla ve dolayısıyla örgüt ile örgüt üyesi olmayan kişinin ilişkilenebilmesi suretiyle temin edilmektedir.

Yukarıdaki örneklerden şu sonucu çıkarabiliriz: Suç işleme suçu biçiminde formüle edilen bir suçta ne bis in idem ilkesine aykırı düşmeyen bir cezalandırma için, vesile suçun haksızlığının ötesine geçen bir haksızlık içeriğinin olması gerekir; başka bir ifade ile vesile suç ile suç işleme suçunun haksızlık içerikleri örtüşmemelidir. Billhassa AİHM'in içtihadıyla, AİHS Ek Protokol 7 m. 4 bakımından aynı suç kavramını aynı fiile yakın bir şekilde anladığını, birebir aynı vakıalar ya da özünde aynı vakıalar nedeniyle yeniden cezalandırmanın ne bis in idem ilkesini ihlal ettiği görüşünde olduğunu belirtmek gerekir⁸³.

Taslak TCK m. 339/A hükmünde yer yabancı müdahale / etki ajanlığı suçundan cezalandırma aşağıdaki formüle göre söz konusu olacaktır:

Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları Hariç Bir Suçun İşlenmesi (Vesile Suç) + Casusluk Bağlantısı ile Yabancı Güç Koşulunun Gerçekleşmesi = Vesile Suçtan ve Etki Ajanlığı Suçundan Sorumluluk.

Neticede, taslak TCK m. 339/A hükmünde yer alan yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu, bir suç işleme suçu olarak formüle edilmiştir. Böylelikle fail, vesile suçu işlediğinde, hem vesile suçtan hem de etki ajanlığı suçunda sorumlu tutulacaktır. Ancak ne bis in idem ilkesi gereğince bir kişi aynı fiil nedeniyle birden fazla kez cezalandırılmaz. O halde etki ajanlığı suçunun ne bis in idem ilkesini ihlal etmemesi için, vesile suçun işlenmesine ek olarak birtakım unsurlarla haksızlık içeriğinin vesile suça göre farklılaştırılıp artırılması şarttır.

2. Yabancı Müdahale / Etki Ajanlığı Suç Taslağındaki Yabancı Güç Koşulunun Yetersizliği

Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçunda vesile suça nazaran ağırlaşmış bir haksızlık içeriğinin söz konusu olabilmesi için vesile

83 CEBECİ, s. 41.

suçun işlenmesinin haricinde ek haksızlık unsurlarına ihtiyaç bulunmamaktadır. Örneğin AYM'nin iptal kararı ile yürürlükten kalkan TCK m. 220/6 bakımından bu ek haksızlık unsuru, “*örgüt adına*” ifadesi ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştı. Taslak TCK m. 339/A bakımından ise bu ek haksızlık unsuru “*Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasi yararları aleyhine yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları veya talimatı doğrultusunda*” ibaresi ile oluşturulmak istenmiştir. Bu başlık altında, “*yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları veya talimatı doğrultusunda*” kısmı incelenecektir. Taslağın bahsi geçen kısmı, Birleşik Krallık düzenlemesindeki gibi “**Yabancı Güç Koşulu (Foreign Power Condition)**” olarak adlandırılabilir.

Yukarıda mukayeseli hukukta zikrettiğimiz bilgileri kısaca hatırlatmak uygun olacaktır: Birleşik Krallık hukukunda yabancı müdahale suçundan sorumluluk için yabancı güç ile fail arasında talimat alma, anlaşma, görevlendirme gibi ilişkilenmeyi ortaya koyan hususların varlığı gerekir. Avustralya hukukunda ise fail, yabancı bir güç ya da yabancı güç adına hareket eden bir kişi adına ya da anılanlarla işbirliği içinde tipik davranışı icra ederse, ya da araç fiil, yabancı bir güç ya da yabancı güç adına hareket eden bir kişi tarafından yönlendirilmekteyse, finanse edilmekteyse ya da denetlenmekteyse, yabancı güç koşulu yerine gelecektir.

Bir etki ajanı ya da yabancı müdahale suçu düzenlemesi olmasa da Avusturya Ceza Kanunu m. 244 hükmü de yabancı güç koşulu bakımından fikir verici bir örnektir. Anılan hüküm, vatana ihanet hazırlığını cezalandıran bir normdur. Avusturya hukukundaki vatana ihanet düzenlemesi (m. 242), Türk hukukundaki devletin birliğini ve bütünlüğünü bozma (TCK m. 302) ile Anayasayı ihlal (TCK m. 309) hükümlerine karşılık gelmektedir ve anılan suç tipi ile Avusturya Anayasası'nı cebir ya da cebir kullanma tehdidi vasıtasıyla değiştirme ya da toprakların bir kısmını Avusturya'dan ayırma cezalandırılmaktadır. 244. madde ile de bir önceki cümlede sayılan fiillere yönelik hazırlık cezalandırılmaktadır. Bu çerçevede yabancı bir güçle iş birliği halinde vatani ihaneti hazırlamak (*wer einen Hochverrat im Zusammenwirken mit einer ausländischen Macht vorbereitet*), 244. maddede cezalandırılan hareketlerden biridir. Avusturya doktrin-

de yabancı güçle iş birliği için yabancı gücün aktif bir hareketinin gerekli olduğu, yabancı güç ile yalnızca görüşmenin yeterli olmadığı, yabancı gücün menfaat vaadi, kaynak veya araç gereç temin etmesi veya böylesi bir teminata dair güvence vermesi, yabancı güç tarafından eğitilme veya koordine edilme gibi ilişkilene biçimleri ile yabancı gücün vatana ihanet planını aktif olarak desteklemesi aranmaktadır⁸⁴.

Mukayeseli hukuktaki bilgilerden de hareket ederek taslak TCK m. 339/A düzenlemesindeki yabancı güç koşulunun yetersiz olduğunu ifade edebiliriz: İlk olarak taslağın olumlu yönü, en azından *“talimatı doğrultusunda”* ibaresinin seçimlik bir ilişkilene formu olarak belirtilmesidir. Yabancı güç ile fail arasındaki talimat alma verme biçimindeki ilişkilene, yukarıda zikredilen İngiliz, Avustralya ve Avusturya düzenlemelerinde de doğrudan talimat verme şeklinde yer almasa da bulunmaktadır. Talimat ibaresi, yabancı güçle ilişkilenemeyi somut bir biçimde gösterdiğinden suç tipinde yer alması yerindedir.

“Yabancı gücün stratejik çıkarları doğrultusunda” ifadesi için ise yukarıdaki yorumu yapmamız mümkün değildir. Zira burada önemli bir sorun, fail ile yabancı güç arasındaki ilişkilenemenin devre dışı kalması ve dahası ilişkilenemeye dair failin fiilinin de aranmaması tehlikesidir. Yabancı bir gücün stratejik çıkarları, Türkiye’de bir kişinin suç işlemesini gerektirebilir. Ancak böylesi bir suçtan suç işleyen kişinin, işlediği suçun dışında ayrıca yabancı müdahale suçu vasıtasıyla sorumlu tutulabilmesi için, somut bir ilişkilene formunun, söz gelimi yabancı güçten talimat alma, yabancı güç tarafından görevlendirme, yabancı güçten menfaat temin etme ya da yabancı güç ile vaat temini konusunda anlaşma, yabancı güç tarafından desteklenme ya da destek temini konusunda anlaşma gibi hallerin söz konusu olması gerekir. *“Yabancı gücün stratejik çıkarları doğrultu-*

84 Avusturya düzenlemesi hakkında bkz. YETKİN, Erdi; “Türkiye’de Siyasi İktidar Düzenine ve Fonksiyonlarına Karşı Suçlarda Hazırlık Hareketlerinden Doğan Ceza Sorumluluğunun Yeterliliği”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi’nin Cilt: 19 Sayı: 218 Ocak- Şubat 2024, s. 215 – 216; SALIMI, Farsam /TIPOLD, Alexander; Salzburger Kommentar zum Strafgesetzbuch, 18. Lieferung, Hrsg. Otto Triffterer/Christian Rosbaud/Hubert Hinterhofer, 2008, § 244, Rn. 21 - 25; BACHNER – FOREGGER, Helene; Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch, Hrsg: Frank Höpfel, Eckart Ratz, 2. Auflage, Manz Verlag, 2020, § 244, Rn. 7 - 8.

sunda” ifadesi ise, fail ile yabancı güç arasında ilişkilenebilir değil, yalnızca işlenen suçun, yabancı gücün stratejik çıkarları ile örtüşmesini belirtmektedir. İşlenen suçun yabancı gücün stratejik çıkarları ile örtüşmesi ise tek başına ne yabancı güç ile ilişkilenebilir anlamına gelir ne de failin ilişkilenebilirliğine dair bir fiil gerçekleştirdiğini gösterir. Dikkat edilirse İngiliz ve Avustralya düzenlemelerinde suçun taksirli haline yer verilmiştir ancak yine de yabancı güç koşulu, ayrı bir şart olarak muhafaza edilmiştir. Taslak TCK m. 339/A bakımından ise talimat doğrultusunda ifadesi hariç yabancı güçle ilişkilenebilir temin edilememektedir.

“Doğrultusunda” kelimesinin anlamı da tartışmaya açıktır. Acaba burada kastedilen bir amaç belirlenimi midir yoksa objektif bir durum belirlemesi mi söz konusudur? Taslağın gerekçesinden⁸⁵, özellikle de gerekçede geçen “*casusluk maksadı*”⁸⁶ ifadesinden bu kelimenin manevi unsuru belirttiği çıkarımında bulunulabilir. Keza örgüt adına suç işleme suçu bakımından da failde örgüt adına suç işleme maksadının bulunması gerektiği ve hatta bu maksat vasıtasıyla örgüt adına suç işleme suçunun haksızlık içeriğinin meydana geldiği iddia edilmekteydi⁸⁷. Dolayısıyla yabancı müdahale suçu bakımından da failin belirli bir amaçla hareket etmesi gerektiği savunulabilir. Bununla birlikte suç tipi taslağı incelendiğinde böylesi bir amaç veya saik belirlenimi olmadığı da pekâlâ ileri sürülebilir. Zira suç tipinde ayrıca ağırlaştırılmış manevi unsur belirlenimi bulunmaması ise failin amacı veya saiki suçun oluşumunda rol oynamaz⁸⁸. Suç bakımından bir amaç ya da saik aranacağı kabul edilse, bu halde ilgili amacın ya da saikin ne olduğu da izah edilmelidir ki her ne kadar gerekçede casusluk olarak bu amaç belirtilse de casusluk amacından kastın ne olduğu belirsizdir. Örneğin tamamen yabancı gücün stratejik amaçlarına hizmet eden bir suçun sadece ekonomik

85 “Böylelikle belge ve bilgi temini veya açıklanması dışında casusluk maksadıyla suç işlenmesi de ayrı bir suç olarak düzenlenmekte ve casusluk faaliyetleriyle daha etkin mücadele edilmesi amaçlanmaktadır. Düzenlemeyle, Devletin iç veya dış siyasal yararına yönelik gerçekleştirilen ve suç teşkil eden fiillerin bu madde kapsamında ayrıca cezalandırılması kabul edilmektedir... Dolayısıyla casusluk maksadıyla bu gibi yararlar aleyhine gerçekleştirilen ve suç teşkil eden fiiller, ibdas edilen bu suçun konusunu oluşturabilecektir”.

86 Casusluk maksadı kavramı hakkında bkz. ŞENOL; s. 344 - 347.

87 DEMİR; s. 195.

88 KOCA / ÜZÜLMEZ; s. 252.

menfaat elde etmek amacıyla işleyen bir kişi bakımından suç oluşmayacak mıdır? O halde “doğrultusunda” kelimesi, amacı ya da saiki, bir başka ifadeyle subjektif tipiklik unsurlarını betimlememektedir sonucuna varılabilir.

Sözlük anlamına uygun olarak “doğrultusunda” ifadesinin “yön” anlamına geldiği kabul edilmelidir. Böylelikle “yabancı gücün stratejik amaçları yönünde” ya da yabancı güçle talimat alma - verme ilişkisiyle vesile suçun işlenmesi, cezai sorumluluğu temin edecektir. Talimat alma - verme, yabancı güçle ilişkilendirme formudur fakat “yabancı gücün stratejik amaçları doğrultusunda” suç işlemek ise objektif bir durumu belirtir ve objektif durum, fail ile yabancı gücün ilişkilendirilmesi anlamına gelmez. Dolayısıyla da failin işlediği suç ile yabancı gücün stratejik çıkarları uyumlu ise, failin amacından veya saikinden ya da yabancı güçle kurduğu ilişkiden bağımsız olarak, bu suçtan dolayı sorumluluk tehlikesi söz konusudur. Böylesi bir cezalandırma ise, yabancı güçle ilişkilendirme olmaksızın cezalandırma anlamını taşıyacaktır. Yabancı güç ile ilişkilendirme olmaksızın cezalandırma ise vesile suçun haksızlığını artıran bir unsur eklenmeksizin bir de yabancı müdahale / etki ajanlığı suçundan cezai sorumluluk doğmasına neden olacaktır. O halde mukayeseli hukuktaki yabancı güç koşuluna eşdeğer bir biçimde yabancı güçle irtibatlanma söz konusu olmaksızın taslaktaki haliyle “yabancı gücün stratejik amaçları doğrultusunda” suç işlemenin hem vesile suçtan hem de yabancı müdahale suçundan cezalandırılması, ne bis in idem ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

Son olarak belirtmek gerekir ki yabancı güç koşulunun bu şekilde yetersiz ve başarısız şekilde öngörülmesi, hükmün varlığı bakımından da sakıncalıdır. Zira yabancı güç koşulu yerine gelmeksizin bir kişinin ayrıca yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu nedeniyle cezalandırılması, hükme yönelik ihtiyaç olarak belirtilen Türkiye’de yabancı bir güç adına casusluk amacıyla suç işlemenin daha ağır cezalandırılması amacının da gerçekleştirilememesi anlamına gelecektir. Zira hükmün kendisinden beklenen amacı gerçekleştirme isteniyorsa, yabancı güç koşulu uygun ve yeterli bir biçimde suç tipinde öngörülmelidir. Yabancı güç ile yabancı güç koşuluna uygun bir ilişkilendirme biçiminde olmadan bir suç işleyen bir kişi, “casus-

luk” kavramıyla bağlantılı yabancı müdahale / etki ajanlığı suçundan mahkûm edilirse, hem kendi fiilinin ötesine geçen ve kendi fiili ile bağlantılı olmayan bir ceza sorumluluğu ile karşılaşır hem de haksız bir biçimde “casus” olarak damgalanır. Pek tabiidir ki taslak hükmün amacının, saydığımız olumsuz neticeler olmaması gerekir.

C. Ölçülülük İlkesi Yönünden Taslak Düzenlemelerin Değerlendirilmesi

1. Araştırma Yapma ya da Yaptırma Hareketlerinin Taslaktan Çıkarılmasının Yerinde Oluşu

İlk olarak, Mayıs 2024 tarihinde basına sızan düzenleme ile Adalet Komisyonu tarafından kabul edilen düzenleme arasındaki bir farklılıktan bahsetmek uygun olacaktır. Basına sızan ilk taslak düzenlemede suçun tipik hareketlerinden biri olarak “*Türk vatandaşları veya kurum ve kuruluşları ya da Türkiye’de bulunan yabancılar hakkında araştırma yapan veya yaptıranlar*” ifadesi yer almaktaydı. Araştırma yapma ya da yaptırma ifadesinin anlamı ise hem belirsizdir hem de gayet geniştir. Öyle ki bir kişiyi fiziken takip ederek o kişinin rutinini çıkarmaktan kamuya açık bilgiler üzerinden bilgi notu hazırlamaya değin geniş bir hareketler yelpazesi araştırma yapma kapsamında değerlendirilebilir. Özellikle kamuya açık bilgiler üzerinden bilgi notu hazırlamak, araştırma yapmak kapsamında değerlendirilirse, nötr bir hareketin cezalandırılması söz konusu olabilirdi. Açık kaynak istihbaratı⁸⁹, bugün için istihbarat faaliyetlerinde önemli bir yer edinmiştir ve fakat açık kaynak istihbaratında bilgi gizlenmemiştir, dolayısıyla gizli olmayan verilerin toplanması da hukuka aykırı ve dahası suç olarak nitelendirilemez⁹⁰. Keza böyle bir durumda bilhassa akademik – bilimsel araştırmalar bakımından caydırıcı etki ortaya çıkabilirdi⁹¹. Özellikle de akademisyenlere yönelik etki ajanlığı ni-

89 Oral tarafından açık kaynak istihbaratı, “bir ülke içerisinde medyada, kamuya açık sair kaynaklarda, günlük yaşamın içinde herhangi bir gizleme faaliyeti olmaksızın bulunan ve normal akışın içinde olan, hiçbir gizli veya özel bir çalışma gerektirmeksizin herkesin ulaşabileceği veri ve bilgilere ulaşma faaliyeti olarak” tanımlanmaktadır. ORAL; 41.

90 ORAL; 41 - 42.

91 Örneğin yurt dışındaki bir kuruluşun burs almayı kategorik olarak etki ajanlığı çerçevesinde değerlendiren görüşler bulunmaktadır; bkz. ÖZTÜRK / BİLGİN; s. 421. Böylesi bir toptancı anlayışa kesinlikle iştirak etmediğimizi belirtelim. Örneğin Türkiye’de hukuk alanında,

telemesinin bilhassa soyut ve değer yargısı odaklı olduğu⁹² değerlendirildiğinde etki ajanlığı tartışmaları çerçevesindeki bir başarısız yasama tasarrufunun akademik araştırma süreçlere yönelik önemli ölçüde bir olumsuz etki doğurması olasıdır. Adalet Komisyonu tarafından kabul edilen metinde ise “*araştırma yapma ya da yaptırma*” seçimlik hareketi, suçun kapsamından çıkartılmıştır. Bu tercihin son derece yerinde olduğunu ifade etmek gerekir. Sosyal uygunluğa sahip davranışların cezalandırılması, ölçüsüz olması bir yana akademik özgürlük ile basın özgürlüğü üzerinde ağır bir caydırıcı etki doğurabilirdi. Taslağın sonraki halinde yabancı müdahale suçunun suç işlemeye bağlı hale getirilmesi, sosyal uygunluğa sahip davranışların suç kapsamından çıkartılması yönünde “*ilk bakışta*” uygundur ancak meseleye daha yakından baktığımızda sınırsız bir şekilde kabul edilen vesile suça bağlı yabancı müdahale suçu, yine de ölçüsüz olarak değerlendirilebilir.

2. Vesile Suçun Sınırsızlığının Normun Ölçüsüzlüğüne Sebepiyet Vermesi

Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçuna ilişkin taslakta “*suç işlemek*” ifadesine yer verildiğinden herhangi bir suçun işlenmesi ile (elbette ki maddedeki diğer koşulların da gerçekleşmesi şartıyla) taslak TCK m. 339/A nedeniyle de fail sorumlu olacaktır. Failin işlemiş olduğu suç ancak devlet sırlarına karşı bir suç ya da bir casusluk suçu ise bu halde ayrıca yabancı müdahale suçundan cezalandırma yoluna gidilmeyecektir. O halde devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçları hariç tüm suçlar, vesile suç olabilir.

---

doktora ve doçentlik çalışmaları için yurt dışında araştırma yapmanın bir nevi gelenek olduğunu söyleyebiliriz. TÜBİTAK'ın haricinde araştırma yapılan ülkedeki kurumlardan da burs alma imkânından çoğu durumda araştırmacılar tarafından yararlanılmaktadır. Daha nitelikli eserler için ise yurt dışı araştırmaların önemi, en azından hukuk alanında, pek açık şekilde ortadadır. Bir kişinin doktora, doçentlik araştırmaları ya da sair bir proje için yurt dışından burs almasının etki ajanlığı olarak nitelendirilmesi ve dahası cezalandırılması, açıkça ifade edilebilir ki haksızlık olmayan bir durumda cezalandırma anlamına gelir; meşru bir cezalandırma olmaz, fiil ilkesi ile bağdaşmaz ve de ülkedeki bilimsel araştırma süreçlerine ağır bir darbe vurur. Bilimsel yeterliğin değerlendirildiği prestijli bursları alan bilim insanlarının kriminalize edilmesinin, damgalanmasının ya da bir süre sonra etki ajanlığı suçlaması veya damgalaması nedeniyle yurt dışına araştırmacı gönderemeyecek duruma gelmenin ülkeye yararı olmayacaktır.

92 Böylesi bir değerlendirme için bkz. DİKKAŞ / DİKKAŞ, s. 6.

Tüm suçların vesile suç olarak kabulüne dair bir itiraz olarak kimi suçların nitelikleri icabı yabancı müdahale suçunda vesile suç olmayacağı kabul edilebilir. Örneğin taksirli bir suç işlenirse, bu halde yabancı güçle talimat nev'inden bir ilişkilimenin söz konusu olmadığı söylenebilir. Ancak “*yabancı gücün stratejik çıkarları doğrultusunda*” ifadesi bir amaç belirtmediğinden bir taksirli suçun dahi “*yabancı gücün stratejik çıkarlarına*” denk düşmesi ihtimal dâhilinde olabilir. Pek tabiidir ki olması gereken açısından vesile suçun taksirli suçu kapsamaması gerekir. Keza her ne kadar suç tipinde bir amaç aranmasa da niteliği gereği bu suçta amacın varlığı kabul edilerek vesile suçun olası kast ile de işlenemeyeceği savunulabilir⁹³.

Netice olarak Adalet Komisyonu'nda kabul edildiği haliyle yabancı müdahale suçunda, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçları hariç ve de niteliği gereği vesile suç olamayacak suçlar görüşü kabul edilirse bu suçlar⁹⁴ hariç tüm suçlar, vesile suç olabilir. Vesile suçun bu şekilde sınırsız bir şekilde düzenlenmiş olması, özellikle Türk hukukundaki süregiden sorun alanlarındaki problemlerin ağırlaşaacağı endişesini beraberinde getirmektedir:

Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu bakımından önemli ve Türkiye'de insan haklarının vaziyeti düşünüldüğünde haklı bir endişe, temel haklar ve özellikle de ifade özgürlüğü üzerindeki olumsuz ve caydırıcı etki potansiyelidir⁹⁵. Bahsi geçen eleştirilerin haklı bir temele sahip olduğu değerlendirilmektedir. İlk olarak etki ajanlığı suçuyla hayli yakın ve hâlihazırda mevzuatımızda yer alan TCK m. 305, ifade özgürlüğü bakımından ağır bir caydırıcı etki potansiyeline sahiptir. Zira doktrinde bu suç ile “*tartışılmayan ve sorgulanamayan tabular yaratılmaya çalışıldığı*” ifade edilmektedir; yurt dışındaki bir vakıftan burs alıp da Türkiye'ye yönelik Ermeni iddiaları konusunda Türkiye tezleri aleyhinde sonuçlara ulaşan bir kişinin ya da liberal bir düşünce derneği tarafından fonlanan bir konferansta Türk Anayasasının sosyal devlet ilkesinin kaldırılmasını savunan bir

93 Örneğin örgüt adına suç işleme suçu bakımından bu görüş için bkz. DEMİR, s. 171 - 172.

94 Bu kapsamda taksirli suçlar ile olası kast ile işlenen suçlar kabul edilebilir ancak dikkat edilmelidir ki bu suç grupları vesile suç kapsamında da mütalaa edilebilir.

95 KURNAZ, Işıl: “Yumuşayan Siyaset(!): Etki Ajanlığı, Sivil Toplumla Ne Söylüyor?”, <https://birikimdergisi.com/haftalik/11749/yumusayan-siyaset-etki-ajanligi-sivil-toplumla-ne-soyuyor>, (E. T: 30.09.2025).

kişinin hukuka uygunluk nedeni olarak ifade özgürlüğü ve bilim özgürlüğünden yararlanması gerektiği kabul edilmektedir⁹⁶. Bahsi geçen örneklerde TCK m. 305 bağlamında tipikliğin oluşması dahi kanaatimizce ifade özgürlüğü aleyhine caydırıcı etki oluşturmaktadır. Olası bir etki ajanlığı suçunun düzenlenmesi durumunda da benzer örnekler bakımından sorun alanlarının genişleyeceği öngörülebilir.

İkinci olarak ifade özgürlüğü ile bağlantılı ceza hukuku normlarının tipiklik belirlenimindeki sorunlar ile uygulamada tipe uygunluktan sarfınazar edilerek kimi suçların uygulanması söz konusudur. Bu hususa dair temsil edici bir örnek, TCK m. 217/A hükmüdür⁹⁷. Öyle ki, her ne kadar Anayasa Mahkemesi anılan suç tipine ilişkin Anayasa'ya aykırılık iddiasını reddetmiş de olsa⁹⁸, bu düzenlemenin bizzatı belirsiz olduğu ifade edilmektedir⁹⁹; dahası normun tipikliği o denli sorunludur ki normun hangi davranış biçimlerini cezalandırdığı tartışmalıdır ve normun tipikliğine sadık bir yorumla uygulanmaması hemen hemen imkânsız olmasına karşın¹⁰⁰ uygulamada özellikle soruşturma evresinde tartışmalı bir tatbikat göze çarpmaktadır. Örneğin bir gazeteci, MİT tarafından Cumhurbaşkanı yargı ile ilgili bir rapor sunulduğuna dair yazdığı bir haber nedeniyle TCK m. 217/A gereğince tutuklanabilmiştir¹⁰¹. İfade özgürlüğü ile bağlantılı ceza normları, başta belirlilik olmak üzere pek çok yönden sorunlarla malulken bir de kendisi de belirsizlik ile malul bir yabancı müdahale / etki ajanlığı suçunun, çoğu durumda ifade özgürlüğü ile bağlantılı suçlar çerçevesinde uygulanması şaşırtıcı olmayacaktır.

96 KANGAL; s. 146 – 147.

97 TCK m. 217/A hükmünün tipiklik tasarımı sorun olduğu, normun ceza hukukunun temel ilkeleri ile çeliştiği, keyfi uygulamalara kapı araladığı, ceza hukukunun son çare olması ilkesini ihlal ettiği, demokratik hukuk devletinde ifade özgürlüğünü ölçsüz şekilde sınırlandırdığı, belirsiz olduğu ve hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu hakkında bkz. AKIN; s. 239 – 242.

98 ANAYASA MAHKEMESİ, E.2022/129, K.2023/189, 08/11/2023; karar hakkında bilgiler ve değerlendirmeler için ayrıca bkz. KÖKSAL; s. 108 – 118; AKIN; s. 221 vd.

99 TÜRAY, Aras / YILMAZ, Aslı Ekin / BÖREKÇİ, Eşref Barış / ÖZBALCI, Yalım Yarkin: Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçu (TCK m. 217/A): Ceza Hukukuna İlişkin Değerlendirmeler, İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Araştırma Merkezi, 2022, pg. 22, 53.

100 TURHAN, Engin; “Dezenformasyon Suçu”: Hukuken uygulanamaz fakat istismar edilebilir, <https://t24.com.tr/yazarlar/engin-turhan/dezenformasyon-sucu-hukuken-uygulanamaz-fakat-istismar-edilebilir,37204>, Yayın Tarihi: 25.10.2022, (E. T: 30.09.2025).

101 <https://tr.euronews.com/2023/11/02/mitin-yargi-raporunu-yazan-gazeteci-tolda-sardan-tutuklandi>, (E. T: 30.09.2025).

Örneğin bu paragrafta örnek verdiğimiz gazeteci olayında yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu yürürlükte olsa, ilgili gazetecinin bir de yabancı müdahale / etki ajanlığı suçundan tutuklanması tehlikesi, hayli yüksek olasılık olarak görünmektedir.

Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu ile korunması hedeflenen hukuki değer düşünüldüğünde yukarıdaki paragrafta bahsi geçen türde aşırı geniş bir ceza sorumluluğunun olağan olduğu yorumu da yapılamaz. Zira ifade özgürlüğü ile casusluk - devlet sırlarına karşı suçlar ilişkisi bakımından somut tehlike ölçütünün esas alınması gerektiği, ilgili eser ya da haber milli savunma, milli güvenlik bakımından somut tehlike oluşturması durumunda ancak hukuka uygunluk sınırının geçildiğinden bahsedilebileceği belirtilmektedir¹⁰². Her hâlükârda milli güvenlik ile geniş anlamda ifade özgürlüğü arasında bir tartım / dengeleme faaliyeti icra edilecektir¹⁰³. Bununla birlikte hukukumuzdaki ifade özgürlüğü suçlarının, pek çok halde somut tehlike kıstasına uygun olmadığı pek kolay bir biçimde ifade edilebilir.

Netice itibariyle Türk hukukundaki süregiden ifade özgürlüğü sorunlarına dair kalıcı çözümler üretmeksizin ifade özgürlüğünü baskı altına alma tehlikesi oluşturabilecek yeni bir suç mevzuata eklenmemelidir, eğer yeni bir suç mevzuatımıza eklenecekse de ifade özgürlüğü bakımından mevcut sorunların yeni bir suç tipiyle ağırlaşmamasına yönelik hukuki koruma vasıtaları temin edilmelidir. Vesile suçun ifade özgürlüğü ile bağlantılı suçları kapsamına almayacak şekilde sınırlanması, bu bakımdan bir hukuki koruma mekanizması olarak mütalaa edilebilir.

Komisyon görüşmelerinde vesile suçun özellikle sınırlanmadığı zira mealen hayatın çeşitliliğinde hangi suçların yabancı güçle ilişki halinde işlenebileceğinin bilenemeyeceği, bu nedenle de ne katalog suça ne de nitelikli hal düzenlemesine ne de suç bakımından bir sınırlamaya gidildiği belirtilmiştir¹⁰⁴. Bu açıklamaya iştirak etmiyoruz. Zira vesile suçun neredeyse sınırsız bir şekilde belirlenmesi,

102 ORAL; s. 166 - 167.

103 Bilhassa Amerikan hukukuna ilişkin açıklamalar için ŞENOL; s. 86 - 94, Türk hukuku bakımından değerlendirme için s. 96 - 98.

104 ADALET KOMİSYONU RAPORU, s. 53.

basit bir suç nedeniyle ve hatta fail HAGB almış olsa dahi, ölçüsüz bir şekilde yabancı müdahale suçundan sorumluluğun söz konusu olmasına neden olabilir. Bu bahsettiğimiz sakınca, bir olumsuz fiksiyondan öte örgüt adına suç işleme suçu pratiğinin bir göstergesiydi ve Anayasa Mahkemesi tarafından ilgili suç iptal edilirken dayanan gerekçelerden biriydi. Öyle ki Yüksek Mahkemenin de isabetle belirttiği üzere, örgüt adına basit bir suç işleyen bir kişi, bir örgüt üyesine göre daha ağır bir şekilde cezalandırılabilirdi¹⁰⁵. Aynı sorun yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu bakımından da söz konusu olacaktır ki son derece belirsiz ve başarısız bir biçimde düzenlenmiş yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu nedeniyle bir kişinin, gerçek bir casusa göre daha ağır şekilde cezalandırılması sonucu ile karşılaşılabılırız. Bu durum, baştan itibaren ilgili normun ölçülülük ilkesine aykırı olması nedeniyle Anayasa'ya aykırı olduğunu sonucuna bizi ulaştırmaktadır.

Bilhassa temel haklarla sıkı şekilde bağlantılı suçların vesile suç olarak kabul edilmemesi için bir dışlama hükmünün taslağa eklenmesi uygun olacaktır. Eğer ilk taslak geçerli olsaydı yani araştırma yapma biçiminde tipik bir harekete yer verilseydi TCK m. 218/1,c.2, 301/3, Terörle Mücadele Kanunu m. 7/2,c.4 ya da mukayeseli huktan Alman Ceza Kanunu m. 91/2 gibi temel hak faaliyetlerinin korunacağına ve suç teşkil etmediğine dair bir hükmün de eklenmesi de düşünülebilirdi. Bununla birlikte zaten meri Anayasa gereğince korunması gereken temel haklara dair böylesi bir korumanın etkililiği de ayrıca tartışmaya açıktır. İkinci taslakta ise suç, tam anlamıyla bir suç işleme suçu niteliğine dönüşmüştür. Dolayısıyla suç olarak kabul edilen fiiller bakımından ayrıca bir temel hak koruması hükmünün hukuki koruma mekanizması olarak suç tipine eklenmesi, bir tür oksimoron teşkil edecektir. O halde etki ajanlığına ilişkin ikinci taslağın suç işleme suçu niteliği dikkate alındığında hukuki korumayı sağlamak bakımından uygun yöntem, bir dışlama hükmü ile temel haklar faaliyetleri bakımından sorunlu olduğu değerlendirilen suç tiplerinin etki ajanlığı suçunda vesile suç olamayacağına düzenlenmesidir.

105 ANAYASA MAHKEMESİ, Hamit Yakut, § 109; ANAYASA MAHKEMESİ, E: 2023/132, K: 2023/183 26.10.2023, pg. 32, 34.

3. Müdahale Etkisi Neticelerinin Düzenlenmemesi Kaynaklı Normun Ölçsüzlüğü

Mukayeseli hukuk kısmında izah edildiği üzere Birleşik Krallık ve Avustralya düzenlemelerinde yabancı müdahale suçlarından sorumluluk için failin, davranışının belirli neticelere neden olmasını amaçlayarak hareket etmesi ya da belirli neticelere pervasızca sebebiyet vermesi gerekmektedir. Bu unsur, “Müdahale Etkisi (Interference Effect)” olarak ifade edilmiştir¹⁰⁶.

Taslak TCK m. 339/A düzenlemesinde ise mukayeseli hukuktakinine benzer bir netice sayımı söz konusu değildir; yalnızca vesile suçun “Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları aleyhine” işlenmesi aranmıştır. Bu ifadenin suçun hangi unsuruna tekabül ettiği hususunda gerekçede herhangi bir açıklama da mevcut değildir. Anılan ifadenin belirsizliği bir yana anılan ifadenin kullanım biçiminin uygun olmadığını belirtmeliyiz. Örneğin aynı ibareye yer veren casusluk suçlarında “Devletin güvenliğine veya iç veya dış siyasal yararlarına ilişkin belgeler ya da bilgiler” şeklinde bir kullanım söz konusudur; böylesi bir kullanım da suçun konusu belirtir, daha doğrusu “Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları” ifadesi suçun konusunun niteliğidir. Söz konusu ifade suçun konusunun niteliği olduğundan failin kastı, bu niteliği kapsamalıdır; tam olarak böylesi bir nitelik istenemeyeceğinden bilinmesi gerekir, yani fail ilgili bilgilerin ya da belgelerin “Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları” ile ilişkili olduğunu bilmelidir. Bununla birlikte yabancı müdahale /etki ajanlığı suçu taslağındaki ifade ise suçun konusunun niteliği olarak kabul edilemez; zira bir bilginin ya da belgenin nitelenmesi söz konusu değildir. O halde taslaktaki düzenleme biçimi çerçevesinde fail bir suç işler ve bu suç “devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları aleyhine” biçiminde nitelendirilirse failin yabancı müdahale suçundan sorumluluğu söz konusu olacaktır.

Norm bu haliyle yasalaşırsa belirsiz bir ceza sorumluluğunun ötesinde ölçsüz bir ceza sorumluluğuna neden olacaktır. Olması gereken hukuk bakımından, Birleşik Krallık ve Avustralya düzenlemelerinden yararlanılarak, mukayeseli hukukta müdahale etkisi olarak

106 Bkz. yukarıda II - B - 1 - b ve II - B - 2 - b.

belirtilen neticelerden uygun görülenlerin suç tipinde önlenmek istenen netice olarak belirlenmesi uygun olacaktır. Burada akla müdahale etkisinin, mukayeseli hukuktaki örnekleri gibi, amaç olarak mı yoksa netice olarak mı düzenlenmesi gerektiği gelebilir. Milli güvenliğin hukuki değer olarak korunduğu ve hayli önemli oldukları değerlendirilen casusluk ve devlet sırlarına karşı suçlar bakımından genel düzenleme biçimi, zarar neticesinin oluşmasının aranmaması ve bu suçların tehlike (Türk hukuku bakımından çoğunlukla da soyut tehlike) suçu formunda düzenlenmeleridir¹⁰⁷. Bununla birlikte özellikle ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü ile bağlantılı casusluk ve devlet sırlarına karşı suçlar bakımından ise yerinde tipiklik tasarımının somut tehlike suçu formunda olması gerektiği savunulmaktadır¹⁰⁸. Zira bilhassa devlet sırlarının korunması gerekçesi altında basın özgürlüğünün ölçüsüz bir şekilde sınırlanması tehlikesi mevcuttur ve basının kamu bekçiliği görevini yerine getirebilmesi için basın özgürlüğü ile devletin sırlarının korunması menfaati arasında tartım yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır¹⁰⁹.

Ölçülü ve fiili esas alan bir suç düzenlemesi yapılmak isteniyorsa, müdahale etkisinin amaç olarak değil netice olarak suç tipinde belirtilmesi gerekmektedir. Zira suç tipinin oluşup oluşmamasını subjektif tipiklik unsurları sahasında çözümlenmek ya da suç tipini subjektif tipiklik unsurları vasıtasıyla sınırlamak, zihniyet ceza hukukuna doğru bir kayış anlamına gelebilir, eşitsiz uygulamalara neden olabilir, istenilen türde sınırlamayı temin edemez ve bilhassa politik suçlarda zihniyetin cezalandırılması sonucunu doğurabilir; bu nedenle politik suçların objektif tipiklik unsurları vasıtasıyla sınırlanması daha yerindedir¹¹⁰. Bahsettiğimiz sakıncalı durumun klasik örneği Anayasayı İhlal suçudur. Farklı gruplara mensup kişilerin işledikleri aynı nitelikteki eylemler, suç tipinde aranmayan subjektif unsurlardan hareketle suçun oluşup oluşmayacağına dair özellikle

107 ORAL; s. 241. Örneğin olası bir etki ajanlığı suçuna en çok benzeyen norm olan TCK m. 305, bir soyut tehlike suçudur. Keza bu suçta cezalandırılabilirlik için bir neticenin gerçekleşmesi de aranmamaktadır. KANGAL; s. 141.

108 ORAL; s. 247 - 248.

109 Devlet sırlarının korunması ile bağlantılı şekilde basın özgürlüğüne ilişkin AİHM'in yaklaşımı hakkında bkz. ARSLAN; s. 239 - 263, özellikle s. 261 - 263.

110 YETKİN, Hazırlık Hareketleri, s. 456 - 459.

Askeri Yargıtay'ın ve ancak Yargıtay'ın da çelişkili ve hukuk güvenliğini sarsan kararlar vermesine neden olmuştur¹¹¹. Casusluk suçları ve bu bakımdan yabancı müdahale suçu da geniş anlamda bir politik suç olduğundan bu suç bakımından da bahsettiğimiz sakıncalar ve durumlar geçerlidir.

Netice itibarıyla *de lege ferenda* müdahale etkisinin netice olarak düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bununla birlikte olası bir yasama tasarrufunda suç tipinde müdahale etkisine yer verilir mi muammadır ve eğer müdahale etkisine yer verilirse, mukayeseli hukukta amaç olarak düzenlenmesine ve yakın bir suç tipi olan TCK m. 305 hükmünde amaç nev'inden ağırlaştırılmış manevi unsura yer verilmesine¹¹² koşut olarak muhtemeldir ki amaç olarak düzenlenecektir.

4. Öngörülen Yaptırımın Ölçülülük Bakımından Değerlendirilmesi

Yaptırım bakımından suçun temel hali için üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası öngörülmüşken ikinci fıkradaki hukuki niteliği tartışmaya açık (ikinci fıkra nitelikli hal ya da neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suç olarak tavsif edilebilir¹¹³) düzenleme ile sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis cezası kabul edilmiştir; üçüncü fıkra ise verilecek cezanın 1 kat artırılmasına yönelik fail bağlamında bir nitelikli hal düzenlemesini haizdir. Taslak, Birleşik Krallık ve Avustralya düzenlemelerindeki yaptırımlar, aşağıda tablolandırılmıştır:

111 ÖZEK, Çetin; "Silahlı Çete - Amaç Suç İlişkisinde İştirak Sorunları", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi, C:49, S:3, 1994, s. 377.

112 KANGAL; s. 145.

113 Taslak normdaki ikinci fıkra, TCK bakımından yabancı olmayıp hâlihazırda TCK m. 326, 327, 328, 329, 330, 333/1, 334, 335, 336 ve 337 hükümlerinde de yer almaktadır. "Savaş sırasında işlenmiş" kısmı nitelikli hal olarak vasıflandırılabilir, "Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeyle karşı karşıya bırakmış" ifadesinin hukuki niteliği bakımından ise neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suç görüşü öne çıkmaktadır. Bkz. ORAL; s. 357 - 358; ŞENOL; s. 184 - 185; ARSLAN; s. 441 - 442,

Tablo 3: Yabancı Müdahale Suçlarına İlişkin Yaptırım Karşılaştırması

	Taslak TCK m. 339/A - Türkiye	Birleşik Krallık	Avustralya¹¹⁴
Kasıtlı Basit Hal	TCK m. 339/A -1, Üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası	On dört yıla kadar hapis cezası ve/veya adli para cezası	Yirmi yıla kadar hapis cezası Hedef içeren kasıtlı yabancı müdahale suçu - Yirmi yıla kadar hapis cezası
Taksirli Basit Hal	TCK m. 338 delletiyle - altı aydan üç yıla kadar hapis cezası	On dört yıla kadar hapis cezası ve/veya adli para cezası	Onbeş yıla kadar hapis cezası Hedef içeren taksirli yabancı müdahale suçu - onbeş yıla kadar hapis cezası
Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Hal ve Nitelikli Hal	TCK m. 339/A - 2 Sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis cezası TCK m. 339/A - 3 gereğince birinci ya da ikinci fıkradaki cezalar 1 kat artırılabilir.	Mevcut değil	Mevcut değil
Taksirli Hal	TCK m. 338 delletiyle - üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası	Mevcut değil	Mevcut değil
Öne Alınmış Ceza Sorumluluğu	Mevcut değil	Komplo suçu nev'inden - On dört yıla kadar hapis cezası ve/veya adli para cezası	Hazırlık suçu nev'inden mevcut, on yıla kadar hapis cezası

Adalet Komisyonu Raporu'nda yer alan ve özellikle de yabancı müdahale / etki ajanlığı suçunun komisyonda kabul edilmesine karşı yazılan muhalefet şerhlerinden birinde, yabancı müdahale suçu-

114 Avustralya'ya ilişkin veriler için bkz. KENDALL; s. 4

nun bir vatana ihanet fiili olduğu, “*vatana ihanet niteliği taşıyan bir suç için öngörülen cezanın bu olmaması gerektiği*” savunulmuştur¹¹⁵. Hemen belirtelim ki suçun vatana ihanet teşkil ettiğinden bahisle cezanın az olduğunu savunan muhalefet şerhine katılmaya olanak bulunmamaktadır. Özellikle bu görüş kendi içinde bir tenakuzla maluldür. Zira muhalefet şerhinde, yabancı müdahale suçunun muhalefet üzerinde bir baskı aracı olarak tasarlandığı savunulurken cezanın az olması ile bu savın desteklenmeye çalışılması, anlaşılması güç bir argümantasyondur. Çünkü örneğin taslaktaki cezanın artırılması durumunda bu eleştirinin boşa düşmesi gibi bir durum söz konusu olabilir ki bir ceza hukuku normunun üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası öngörmesi de gayet ciddi bir cezai tehdit anlamına gelir. Varlığına karşı çıkılan bir suç düzenlemesinin, cezasının görece “*az*” olduğundan bahisle baskı unsuru olabileceğini savunmak, doğru bir akıl yürütme olmasa gerekir. Kaldı ki suçun vatana ihanet vasfına sahip olduğuna dair açıklama da yerinde değildir. Taslak normda ve gerekçede böylesi bir açıklama mevcut değilken ve yabancı müdahale suçları bakımından en önemli sakıncalardan biri, bu suçların damgalayıcı etkisi iken muhalefet şerhinde suçun vatana ihanet teşkil ettiğinin kabul edilmesi yerinde olmamıştır. Keza vatana ihanet suçu şeklinde bir suç düzenlemesi mevcut değilken vatana ihanet ancak belirli bir suçun vasfını teşkil edebilir. Taslak düzenlemedeki yabancı müdahale suçu ise herhangi bir suç sınırlamasına gidilmemesi nedeniyle basit bir vesile suç nedeniyle dahi uygulanabilir durumdadır. Yabancı güçle taslağın aradığı gibi somut bir ilişkilendirme dahi olmaksızın vesile bir suçun işlenmesi halinde ise vatana ihanet vasfının oluştuğundan bahsedilemez. Dolayısıyla bu norma karşı çıkılırken, cezanın artırılması gerektiğini savunmak anlaşılır değildir. Keza taslağa benzer bir düzenleme kanunlaştığında kişilerin “*vatan haini*” olarak nitelenmelerine neden olabilecek açıklamalardan kaçınmak gerekirdi; ne yazık ki muhalefet şerhi, bahsettiğimiz hususlar yönünden sorunludur.

Ceza miktarının, kanun koyucunun takdir marjı ve mukayeseli hukuka göre düşünüldüğünde ölçülü olduğu kabul edilebilir. Bununla birlikte neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal ve/veya nitelikli hal

115 ADALET KOMİSYONU RAPORU, s. 32 - 33.

düzenlemelerinin de uygulanması durumunda, ceza miktarının mukayeseli hukuk muadillerine yakın bir ölçüye gelerek, hayli ağırlaştığı görülmektedir. Özellikle üçüncü fıkra uyarınca ceza artırımının, azami bir süre ile sınırlanması uygun olacaktır.

5. Hukuki Koruma Vasıtalarının Yetersizliği

a. Kovuşturma İzni Şartının Hukuki Koruma Bakımından Yetersizliği

Taslak düzenlemenin 4. fıkrasında “*Bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır*” şeklindeki düzenleme ile yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu nedeniyle kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlanarak bir muhakeme şartı öngörülmüştür. Böylelikle her ne kadar yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu nedeniyle soruşturmaya başlanılacak ve soruşturma yürütülecekse de soruşturmanın neticesinde kamu davasının açılması için yeterli şüphenin olduğu Cumhuriyet savcısı tarafından değerlendirilmiş olsa dahi kamu davasının açılması, ancak Adalet Bakanının izin vermesi durumunda söz konusu olacaktır. Esasen kamu davasının açılması için bir tür “*filtreleme*” imkânı getirmesi itibarıyla anılan düzenlemenin bireyler için bir tür hukuki koruma vasıtası olduğu belirtilebilir. Bununla birlikte anılan düzenlemenin iki bakımından eleştirildiği görülmektedir:

a. Suçtan dolayı kovuşturma açılmasının Adalet Bakanının iznine bağlanması, bu suçun kovuşturmasını politikleştirecektir ve bu bağlamda uygun değildir.

b. İzinin kovuşturmanın başlatılmasına yönelik olması değil, soruşturma açılması için öngörülmüş olması gerekirdi.

TCK'daki mevcut düzenlemeleri incelediğimizde Adalet Bakanının iznine ya da istemine sonuç bağlandığı halleri iki küme altında toplayabiliriz: 1) Türkiye'nin yargı yetki bağlamında Adalet Bakanına yetki verilen haller (TCK m. 12 ve 13 hükümleri), 2) İfade özgürlüğü ile ya da devletin politik menfaatleri ile bağlantılı suçlarda bir hukuki koruma vasıtası olarak Adalet Bakanına yetki verilen haller. Yargı yetkisine ilişkin kısmı göz ardı edip konuyla yakın ilgisi çerçe-

vesinde ifade özgürlüğü ile veya devletin politik menfaatleri ile bağlantılı suçlar bakımından Adalet Bakanının iznini öngören normlar ve bunlar tasnifi aşağıdaki gibidir:

Tablo 4: İfade Özgürlüğü İle Veya Devletin Politik Menfaatleri İle Bağlantılı Suçlar Bakımından Adalet Bakanının İznini Öngören Normlar Ve Bunlar Tasnifi

	Soruşturmanın Başlatılması için Adalet Bakanının İzninin Gerekmesi	Kovuşturmanın Başlatılması için Adalet Bakanının İzninin Gerekmesi
TCK m. 299 - Cumhurbaşkanı Hakaret	-	✓
TCK m. 301 - Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama	✓	✓
TCK m. 305 - Temel millî yararlar karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama (Suçun savaş hali dışında işlenmesi durumunda, savaş halinde re'sen takip yapılır)	-	✓
TCK m. 306 - Yabancı devlet aleyhine asker toplama	-	✓

Yukarıdaki tablodan anlaşılmaktadır ki TCK m. 301 bakımından soruşturma açılmasını dahi izne bağlayan bir koruma mevcutken diğer üç suç tipi bakımından ise yalnızca kovuşturma evresine geçilmesi hususunda bir izin şartı söz konusudur. TBMM Adalet Komis-

yonu görüşmelerinde, delil toplanabilmesi için şartın kovuşturma ile sınırlı tutulduğu ve fakat her ne kadar suç tipi taslağına karşı çıkanlar tarafından eleştirilse de aslında iznin bir tür güvence olduğu belirtilmiştir¹¹⁶. Esasen Bakan izninin bir güvence teşkil ettiği doğrudur ve dolayısıyla bu düzenlemenin suç tipi bakımından hukuki korumayı daha kötü haline getirdiği eleştirisine katılmamaktayız. Bununla birlikte şu üç sorunun yanıtlanması icap etmektedir: 1) Böylesi bir güvence sistemi getirilebilir mi? 2) Böylesi bir güvence sistemi, hukuki korumayı sağlamak bakımından işlevsel midir? 3) Hukuki korumanın gerçekleştirilebilmesi için izin şartının soruşturma başlangıcına da teşmil edilmesi gerekir mi?

Yukarıdaki soruları yanıtlamak için TCK m. 301 hükmündeki izin sistemini bir karşılaştırma ölçüğü olarak kullanabiliriz. Anayasa Mahkemesi, TCK m. 301/4 hükmünün Anayasa'ya aykırılığını incelediği kararında anılan normda düzenlenen izin sisteminin Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna aşağıdaki gerekçe ile ulaşmıştır:

“İtiraz konusu kuralla ülkenin politik çıkarları nedeniyle maddede düzenlenen suçtan dolayı soruşturma yapılması Adalet Bakanının talebine bağlı tutulmuştur. Adalet Bakanı'na tanınan bu yetki, yargısal değerlendirmeden ziyade Devlet ve toplum yararı açısından bir takdir yetkisinin kullanılmasıdır”¹¹⁷. Dolayısıyla yukarıdaki ilk soruya vereceğimiz yanıt, soruşturma ya da kovuşturma açılması için izin sisteminin öngörülmesi, Anayasa'ya aykırı değildir biçimindedir. İzin şartı, hukuki korumaya yönelik bir şart olduğundan, işlevselliği ayrıca değerlendirilecek olmakla birlikte, izin şartına kategorik olarak karşı çıkmak doğru olmayacaktır.

Yukarıdaki ikinci ve üçüncü soruları ise birleştirerek yanıt vermeye çalışacağız. Bu hususta da AİHM'in Taner Akçam v. Türkiye¹¹⁸ kararından yararlanabiliriz. Aşağıda karardan konumuzla ilgili önemli kısımlar yer almaktadır:

116 ADALET KOMİSYONU RAPORU, s. 54, 65.

117 ANAYASA MAHKEMESİ, E.2009/25, K.2009/57, 07/05/2009.

118 AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ İKİNCİ DAİRE, Taner Akçam v. Türkiye, Başvuru No: 27520/07, 25.10.2011 (Çeviri, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı'na aittir).

“77. Ancak mahkeme görüşünde, Hükümet tarafından 301. Madde uyarınca keyfi veya baksız kovuşturmaları önlemek için alınan önlemler yeterli koruma sağlamamaktadır. İstatistiki verilerden 301. Madde uyarınca balen savcılık tarafından açılan çok soruşturma olduğunu ve bunların birçoğu için Adalet Bakanlığı'nın yetki verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Hükümet görüşüne göre, 8 Mayıs 2008 ile 30 Kasım 2009 yılları arasında Adalet Bakanlığı'na kovuşturma açılması için 1,025 talepte bulunulmuş ve Bakanlık da 80 davada yetki vermiştir. Mahkeme, Hükümetin Adalet Bakanlığı'nın yetki verdiği davaların konusunu veya mahiyetini açıklamadığını belirtir. Ancak, başvuran tarafından sağlanan istatistiki veriler ise Adalet Bakanlığı'nca verilen yetki sayısının çok daha fazla olduğunu ve bu davaların genellikle gazeteciler hakkında ifade özgürlüğü hususunda açılan kovuşturmalardan ibaret olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komitesi'nin belirttiği gibi, Sözleşme'nin benzer ihlallerinin önlenmesi için Adalet Bakanlığı ile uygulanan ön yetki verme sistemi, her konu için ilgili Sözleşme standartlarının Türk yasal sistemi ve uygulaması ile bütünleştirilmesinin yerini alabilecek kalıcı bir çözüm değildir.

78. Her halükarda, Adalet Bakanlığı'nın 301. Madde kapsamındaki suç duyurularında ön denetim yapmasına ve belirli süreliğine hükmün bu tür davalara uygulanmamış olmasına rağmen, gelecekte bu tür davalarda mevcut Hükümetin siyasal irade değişikliği yapması veya yeni bir Hükümet tarafından politika değişikliğinden ötürü bu hüküm uygulanabilir. Bu doğrultuda, başvuranın söz konusu hükümden doğrudan etkilenme tehlikesini göze aldığı söylenebilir.

94. Yukarıda belirtildiği üzere, 301. Maddenin yargı tarafından keyfi uygulamasını önlemek için yasa koyucular tarafından uygulanan önlemler güvenilir ve kesintisiz güvence sağlamaz veya zaman içerisinde oluşan siyasi değişiklik Adalet Bakanlığı'nın yorumlayıcı tutumunu etkileyebileceği ve keyfi kovuşturmaya neden olabileceği için hükümden doğrudan etkilenme riskini ortadan kaldırmaz”.

Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu bakımından da kovuşturma izni yerine soruşturma izni düzenlemesi yapılması hukuki koruma için daha yerinde olacaktır. Zira özellikle şüpheliler hakkında kamu davası açılmasına dahi kişiler hakkında soruşturma yürütülmesi, bu

kişilerin etki ajanı olarak damgalanmasına neden olabilir. Bu tehlikenin önüne geçmek bakımından soruşturma izni rol oynayabilir. Soruşturma izni düzenlemesinin öngörülmesi durumunda delil toplama bakımından zafiyetin oluşacağı endişelerinin yerinde olmadığı kanısındayız. Zira vesile suça ilişkin muhakeme faaliyetinin yürütülmesine dair bir engel yoktur. Yabancı müdahale suçuna ilişkin soruşturmanın ise özellikle yabancı güç koşulu bağlamında yapılması gerekecektir ki Bakan izni sonrasında bu yönde bir soruşturma faaliyeti gerçekleştirilebilir. Suç tipi bağlamında temel hak ve özgürlüklere yönelik müdahalelerle soruşturma gerekleri arasındaki bir tartım, bizi soruşturma izninin hukuki koruma bakımından daha elverişli olduğu sonucuna ulaştırmaktadır. Bununla birlikte Akçam kararından anlaşıldığı üzere kovuşturma açılması için değil soruşturma açılması için Adalet Bakanının izninin öngörülmesi dahi AIHM tarafından TCK m. 301 bağlamında hukuki korumanın sağlanması bakımından yeterli görülmemiştir.

Taner Akçam kararında Adalet Bakanına verilen soruşturma izni düzenlemesi, uygulamada yine de çok sayıda olayda izin verilmesi bağlamında fiilen etkili görülmemiştir ve dahası Adalet Bakanı makamının politik niteliği gereğince hükümet politikalarındaki değişim ile birlikte izin sistemi etkili uygulansa dahi gelecekte bu durumun değişmesi tehlikesine dikkat çekilmiştir. Bu çerçevede Bakan izni yerine alternatif bir hukuki korumanın sağlanmasına yönelik düzenleme ihtiyacı söz konusudur. İzin müessesesi ile hukuki koruma sağlanmak isteniyorsa bu halde Bakan yerine başka bir, özellikle de politik olmayan ya yargısal bir makama ya da bağımsız veya özerk bir makama bu yetkinin verilmesi üzerine tartışma yürütülmelidir. Bu bağlamda Avusturya'daki "**Hukuki Koruma Görevlisi (Rechtsschutzbeauftragter)**" yararlanılabilecek bir örnektir. Hukuki Koruma Görevlisi, özellikli hukuki korumaya ihtiyaç duyulan çeşitli alanlarda (Ceza Muhakemesi Kanunu / Strafprozessordnung (StPO), Güvenlik Polisi Kanunu / Sicherheitspolizeigesetz (SPG), Mali Ceza Kanunu / Finanzstrafgesetz (FinStrG), Askeri Yetkiler Kanunu / Militärbefugnisgesetz (MBG) kendisine tanınmış yetkilerle özellikli hukuki koruma görevine sahiptir ve bu görevini yerine getirirken bağımsızdır, kendisine talimat verilemez ve fakat görevinden ötürü sır saklama

yükümlülüğüne tabiidir¹¹⁹. Avusturya örneğinin, yalnızca yabancı müdahale suçu bakımından değil, ifade özgürlüğü ile bağlantılı suçlar ya da çeşitli sorunlu alanlardaki hukuki korumayı sağlamak veya pekiştirmek için faydalı olabileceğini değerlendirmekteyiz.

b. Taslağın Mukayeseli Hukuka Göre Olumlu Bir Özelliği: Öne Alınmış Ceza Sorumluluğuna Yer Verilmemesi

Mukayeseli hukuka dair bilgiler kısmında zikrettiğimiz üzere, Birleşik Krallık'ta yabancı müdahale komplosu suçu, Avustralya'da ise yabancı müdahale hazırlığı suçu mevcuttur. Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçuna ilişkin düzenleme taslağında, ne komplo - anlaşma suçu nev'inden ne de hazırlık suçu nev'inden bir düzenlemeye yer verilmiştir. Anlaşma ve hazırlık, Türk hukukunda genel hükümlerde ayrıca cezalandırılabilir biçimde düzenlenmediğinden ve taslakta da öne almaya ilişkin özel bir düzenlemeye yer verilmediğinden, taslak düzenlemenin öne alma formu ihtiva etmediği sonucuna ulaşmaktayız. Bu durumun taslak bakımından olumlu bir özellik olduğunu ifade edelim. Zira yeni kriminalize edilen bir alana dair ön alan ceza sorumluluğunun tesis edilmesi, kanaatimizce cezalandırma eşliğini aşırı ölçüde ön alana taşıma anlamına gelecektir. Netice olarak yabancı müdahale suçunda ön alan ceza sorumluluğuna yer vermesi itibariyle taslak, Birleşik Krallık ve Avustralya düzenlemelerine nazaran daha yerindedir.

Bu başlık altında yabancı müdahale suçunun hazırlık suçu olup olmadığını da kısaca belirtmek gerekir. Hazırlık suçu, hazırlık hareketlerinin cezalandırıldığı suçlardır. Hazırlık hareketi ise, gelecekteki bir suçla (hedef suç) subjektif yönden planlama bağlantısını ihtiva eden, gelecekteki hedef suça olanaklı kılarak, işlenmesini kolaylaştırarak ya da işlenmesini güvence altına alarak katkıda bulunan hareketlerdir¹²⁰. Hazırlığa dair tanım çerçevesinde yabancı müdahale suçunun hazırlık suçu olmadığını ifade etmeliyiz. Hâlihazırda kişi zaten bir suç işlemiştir ve yabancı güç koşulu vasıtasıyla ayrıca yabancı müdahale suçundan cezalandırılmaktadır. Dolayısıyla burada

119 <https://www.oesterreich.gv.at/lexicon/R/Seite.991658.html>, (E.T:30.09.2025).

120 YETKİN, Hazırlık Hareketleri, s. 244.

gelecekteki bir suç ile ne bir planlama bağlantısı ne de pozitif katkı bağlantısı söz konusudur.

c. Yabancı Müdahale Suçunun Taksirli Halinin Cezalandırılmamasına İlişkin Açık Bir Hüküm İhtiyacı

Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçuna ilişkin taslak düzenlemede, suçun taksirli hali ayrıca düzenlenmemiştir. TCK m. 21 ve 22 hükümleri uyarınca suçun oluşumu kastın varlığına bağlıdır ve dolayısıyla kast, temel subjektif tipiklik unsurudur. Taksir ise ancak kanunda ayrıca cezalandırılması öngörülen hallerde cezalandırılabilir. Yabancı müdahale suçuna ilişkin taslakta suçun taksirli hali düzenlenmediğinden, suçun taksirle işlenemeyeceği düşünülebilir. Bununla birlikte eğer yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu yeniden gündeme gelir ve kanunlaşma sürecine girerse, yine de suçun taksirle işlenemeyeceğine dair açık bir düzenlemeye ihtiyaç olduğu kanısındayız.

Taslak düzenlemede yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu, TCK m. 339/A olarak TCK'nın Özel Hükümler Kitabının Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler başlıklı Dördüncü Kısımının Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk başlıklı Yedinci Bölümünde düzenlenmiştir. TCK m. 338 hükmü¹²¹ ise devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçları bakımından genel bir taksirli sorumluluk halini düzenlemektedir. TCK m. 338 uyarınca TCK İkinci Kitap Dördüncü Kısım Yedinci Bölümde yer alan tüm suçlar bakımından taksirle bu suçların işlenmesinin mümkün kılınması ya da kolaylaşması cezalandırılmaktadır ve bahsi geçen cezai sorumluluk için ilgili suçların ayrıca casusluk suçu olmaları, casusluk amacının varlığı ya da mülga 765 sayılı TCK gibi yalnızca belirli suçlar bakımından normun söz konusu olması gibi sınırlamalar mevcut değildir¹²². 765 sayılı TCK'daki muadiline göre özgü suç niteliği ortadan kaldırılan TCK m. 338

121 *Taksir sonucu casusluk fiillerinin işlenmesi*

Madde 338- (1) Bu bölümde tanımlanan suçların işlenmesi, ilgili kişilerin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmaları sonucu mümkün olmuş veya kolaylaşmış ise, taksirle davanan faile altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiil, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeyle karşı karşıya bırakmış ise, taksirle davanan faile üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir.

122 ORAL; 445 - 447; ARSLAN; s. 736 - 737; YAYLA; s. 242 - 243.

gereğince daha geniş bir ceza sorumluluğunun söz konusu olduğu zira ilgili bölümde yer alan tüm suçların taksirle işlenmesine neden olmanın cezalandırıldığı ve taksirli hareketin neye ilişkin olduğu hususunda ise belirsizliğin meydana geldiği ifade edilmektedir¹²³. Dolayısıyla casusluk maksadıyla işlenen suçların haricinde, söz gelimi TCK m. 333/3 uyarınca yabancı bir ülkede Türkiye adına görevlendirilen kişinin bu görevini sadakatle yerine getirmemesine taksirle neden olan kişi de TCK m. 338 uyarınca sorumlu olacaktır¹²⁴.

Yukarıdaki izahat çerçevesinde ifade edebiliriz ki TCK m. 338, taslak TCK m. 339/A bakımından da uygulanabilir. O halde her ne kadar taslak TCK m. 339/A düzenlemesinde, suçun taksirli haline yer verilmemiş de olsa TCK m. 338 hükmü gereğince yabancı müdahale / etki ajanlığı suçunu mümkün kılan ya da kolaylaştıran taksirli fiiller de cezalandırılacaktır. TCK m. 338 hükmünden sorumluluk için, devlet sınırlarına karşı suçlar ve casusluk suçlarından biri işlenmiş olmalıdır ve de failin taksirli hareketi, bu suçun işlenmesini mümkün kılmalı ya da kolaylaştırmalıdır¹²⁵. Gerekeçedeki ve MİT görevlisinin Adalet Komisyonundaki verdiği kişiyi hürriyetinden yoksun kılma örneğinden hareket edelim: A, yabancı bir istihbarat servisinin talimatı üzerine Türkiye’de taslak TCK m. 339/A kapsamında sorumlu tutulmasına neden olabilecek şekilde B’ye karşı kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu işler. C ise gerekli dikkat ve özeni göstermez ve A tarafından B’nin zorla tutulduğu evi A’ya kiralar. Bu örnekte C’nin taksirinin varlığı kabul edilirse, TCK m. 338 hükmünden sorumlu tutulması gerekecektir.

Öne alınmış ceza sorumluluğu bakımından yapmış olduğumuz tespit, suçun taksirli hali bakımından da caridir: Henüz tartışmalı ve yeni kriminalize edilen bir alanda taksirli ceza sorumluluğuna yer verilmemelidir. Bu nedenledir ki yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu bir kez daha kanunlaştırılmaya çalışılırsa, TCK m. 338 hükmü kaynaklı taksirli sorumluluğun önünü kesecek bir düzenlemenin ya-

123 ERMAN, R. Barış; “Taksir Sonucu Casusluk Fiillerinin İşlenmesi”, Özel Ceza Hukuku XI Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine, Milli Savunmaya - Devlet Sınırlarına, Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar, On İki Levha, İstanbul 2022, s. 680 - 681, 683.

124 ERMAN; s. 683.

125 ERMAN; s. 684.

pılması gerekmektedir. Olası bir yasama tasarrufunda aşağıdakine benzer bir düzenleme ile suçun taksirli halinin cezalandırılmaması mümkün kılınabilir:

“TCK m. 338 hükmü, bu suç bakımından uygulanmaz”.

Sonuç

Yabancı müdahale / etki ajanlığı meselesi çerçevesindeki tartışmalar, ne Türkiye'ye özgüdür ne de tam anlamıyla yeni sıfatını hak eder. Son birkaç yılda artan tartışmalarla ve örneklerin son yıllarda artmasıyla yenilik sıfatını kullanmak mümkündür. Bununla birlikte 2000'li yılların başında da Türkiye'de etki ajanlığı tartışmalarının yaşandığını not edelim. Soğuk Savaş yıllarının ardından son yıllarda Batı bloğu ile Rusya arasındaki gerilimin tırmanışa geçmesi, seçimlere Rusya tarafından müdahale edildiği iddiaları, çeşitli ülkelerdeki iç sosyal karışıklıklarının ardından Batı bloğunun istihbarat servislerinin ya da Batı merkezli Sivil Toplum Kuruluşlarının yer aldığına dair söylentiler, Batı bloğunda yer alan ülkelerin gelişmekte olan ya da az gelişmiş olarak vasıflandırılan ülkelerin aydınları - ileri sosyal sınıfları mensupları üzerinde etkili olduklarına dair kabuller gerek Batı bloğunun gerekse de Rusya ve çevresinin karşı tarafın etki ajanlığı faaliyetlerini yürüttükleri iddialarının arka planını oluşturmaktadır. Keza son yıllarda dezenformasyonla mücadele adı altında gerçekleştirilen gerek ceza hukukuna gerekse de diğer disiplinlere dair düzenlemelerin de *“şeffaf toplum”* düşüncesi ile birlikte etki ajanlığına dair düzenlemeler bakımından katalizör işlevi gördüğü de ifade edilebilir. Türkiye de bu tartışmalardan etkilenmiştir ve 2024 yılında iki kez etki ajanlığına dair bir suç tipinin yasalaşması ihtimali ortaya çıkmıştır.

Yabancı müdahale / etki ajanlığı meselesine dair hukuki düzenlemeler, ceza hukukuna ya da idare hukukuna özgü olabilir. Türkiye'deki tartışmalar, bir milletvekilinin teklifi bir kenara bırakılırsa, ceza hukuku çerçevesinde cereyan etmiştir. Bilhassa Rusya'da yabancı ajan olarak nitelenen kişilerin maruz kaldıklarını ağır temel hak müdahaleleri (bilhassa AIHS m. 8, 10 ve 11 bağlamında) ve yabancı ajan olarak etiketlenme sorunu, idare hukuku düzenlemelerinin etki ajanlığı tartışmalarında yabana atılmaması gerektiğini göstermekte-

dir. Zira AİHM tarafından Rus yabancı ajan mevzuatının demokratik toplum düzeniyle temelden çeliştiğinin ve genişleyen yapısıyla totaliter rejim özelliği taşıdığına kabul edildiğini hatırlatalım.

Yabancı müdahale / etki ajanlığı çerçevesindeki düzenlemelerle, kamusal tartışmanın boğulması, uluslararası işbirliklerinin sekteye uğraması, bilhassa ifade özgürlüğü, toplanma özgürlüğü, bilim - sanat özgürlüğü çerçevesinde caydırıcı etkinin oluşması tehlikeleri söz konusudur. Basın mensupları, STK faaliyetleriyle iştigal edenler ve bilim insanları, olası bir etki ajanlığı düzenlemesinden olumsuz yönde etkilenmesi en olası gruplardır. Toplumun demokratik karakteri bakımından önemli bir aşınmaya sebebiyet verme potansiyeli nedeniyle yabancı müdahale / etki ajanlığı hususunda bir düzenleme yapılmaması, bir düzenleme yapılacaksa başta Anayasa'ya ve ilgili hukuk disiplinin temel ilkelerine riayetle özel olarak incelenmesi ve sağlanması, hukuki koruma mekanizmalarının kurulması gerekmektedir. Her halde yabancı müdahale / etki ajanlığı hususunda yapılacak bir düzenleme, temel ilkelere uygun olsa ve yeterli hukuki koruma mekanizmalarını ihtiva etse sahi sahip olduğu “yabancı ajan” etiketinin olumsuz sembolik anlamıyla da bizatihi demokratik toplum yapısına zarar verebilir. O halde Türkiye bakımından şu anraftan kalkmış görünen tartışmanın yeniden açılmaması uygun olur; ancak 2024 yılındaki tartışmalar esnasında yabancı müdahale / etki ajanlığı hususunda bir düzenleme yapılması ihtiyacının olduğu gerek iktidar bileşenleri tarafından gerekse de Devlet görevlileri tarafından ifade edilmiştir. Yabancı müdahale / etki ajanlığı hususunda umarız ki yeni bir düzenleme yapılmaya çalışılmaz ve fakat kamuoyunun ve kanun koyucunun iradesi aksi yönde olursa 2024 taslaklarındaki sorunların tekrarlanmaması için anılan taslakları Anayasa'ya ve ceza hukukunun ilkelerine uygunlukları bakımlarından değerlendirdik. Yeni yasama döneminde bir kez daha benzer tartışmaların yaşanabileceği öngörüsüyle 2024 yılındaki taslaklardaki sorunların neler olduğuna dair ulaştığımız sonuçlara aşağıda yer vermekteyiz.

Belirlilik ilkesi bakımından,

1. Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçuna ilişkin taslak hükümler, günümüz ceza hukukunun temel ilkelerinden biri olan ve aynı

zamanda Anayasa'da ve TCK'da pozitif temelleri de bulunan kanunilik ilkesinin bir alt ilkesi olan belirlilik ilkesine aykırıdır:

a. “Devletin güvenliği”, “devletin iç veya dış siyasal yararları”, “yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları”, “savaş etkinliğini”, “milli güvenlik açısından stratejik önemi haiz birimler ile proje, tesis ve hizmetleri yerine getiren kurum ve kuruluşlar” ifadeleri, belirlilik ilkesi bakımından sorunlu olduğu değerlendirilmektedir.

b. Tartışmaya konu kavramların zaten casusluk suçlarında kullanılmakta olduğuna yönelik izahat, “yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları” ibaresi yönünden yerinde değildir.

c. “Devletin güvenliği”, “devletin iç veya dış siyasal yararları” ve “savaş etkinliği” kavramları - hâlihazırda TCK'nın casusluk suçları içinde pek çok maddede kullanılmaktadır. Bununla birlikte anılan kavramlar yönünden de belirlilik sorunlarının varlığı göze çarpmaktadır. Belirsizlik bakımından sorunlu olduğu değerlendirilen kimi kavramların, yeni suçlarda da aynı şekilde kullanılması bu çerçevede yerinde olmayacaktır. Olması gereken, sorunlu olduğu değerlendirilen kavramların yeni suçlarda da aynen kullanılması değil, belirsizlik sorununun öncelikle mevcut hükümler çerçevesinde çözülmesidir.

d. Hâlihazırda casusluk suçlarında kullanılan kavramların etki ajanlığı suçunda da kullanılması, geçmişe dayalı devamlılıktan yararlanma yönünden de sorunludur. Zira her ne kadar devletin iç veya dış siyasal yararları kavramı, hâlihazırda TCK'da pek çok suçun tipikliğinde geçse de TCK m. 339/A gerekçesinde farklı bir anlamla yüklenmiştir. Dolayısıyla ekonomik, kültürel, teknolojik yararların TCK m. 339/A taslağı çerçevesinde mütalaa edilip edilmeyeceği belirsizdir.

e. Taslak düzenlemede müdahale neticeleri tanımlanmamıştır, yabancı güçle ilişkilenebilirliğine dair yalnızca talimat kelimesi ile somutluk sağlanmıştır, araç fiiller tasvir edilmemiştir ve vesile suçlar sınırlanmamıştır. Tüm bu haller, normun menziline belirsizleşmesi sonucunu doğurmaktadır.

f. Etki ajanlığına ilişkin bir suç düzenlemesine ihtiyaç varsa, böylesi bir suç düzenlemesinin ise mutlaka “kısa” ya da “tek” madde

olması gerekmez; daha önce kriminalize edilmemiş bir alanın ilk elden kriminalize edilmesi söz konusu olduğunda, çeşitli tanım fıkralarına ya da maddelerine yer verilmesi uygun olacaktır. Bu haliyle taslak, tanım hükümleri içermemesi itibarıyla da mukayeseli hukuk örneklerine göre belirlilik bakımından daha başarısız görünmektedir.

Ne bis in idem ilkesine bakımından,

2. Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçuna ilişkin taslak hükümler, ne bis in idem ilkesine aykırıdır.

a. Taslak TCK m. 339/A hükmünde yer yabancı müdahale / etki ajanlığı suçundan cezalandırma şu şekilde söz konusu olacaktır: Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları Hariç Bir Suçun İşlenmesi (Vesile Suç) + Casusluk Bağlantısı ile Yabancı Güç Koşulunun Gerçekleşmesi = Vesile Suçtan ve Etki Ajanlığı Suçundan Sorumluluk.

b. Suç işleme suçu biçiminde formüle edilen bir suçta ne bis in idem ilkesine aykırı düşmeyen bir cezalandırma için, vesile suçun haksızlığının ötesine geçen bir haksızlık içeriğinin olması gerekir; başka bir ifade ile vesile suç ile suç işleme suçunun haksızlık içerikleri örtüşmemelidir. O halde etki ajanlığı suçunun ne bis in idem ilkesini ihlal etmemesi için, vesile suçun işlenmesine ek olarak birtakım unsurlarla haksızlık içeriğinin vesile suça göre farklılaştırılıp artırılması şarttır.

c. Taslak TCK m. 339/A düzenlemesindeki yabancı güç koşulunun yetersiz olduğunu ifade edebiliriz. Talimat ibaresi, yabancı güçle ilişkilenmeyi somut bir biçimde gösterdiğinden suç tipinde yer alması yerindedir. Bununla birlikte Taslak TCK m. 339/A bakımından ise talimat doğrultusunda ifadesi hariç yabancı güçle ilişkilendirme temin edilememektedir. Zira “yabancı gücün stratejik çıkarları doğrultusunda” ifadesi ise, fail ile yabancı güç arasında ilişkilenmeyi değil, yalnızca işlenen suçun, yabancı gücün stratejik çıkarları ile örtüşmesini belirtmektedir. İşlenen suçun yabancı gücün stratejik çıkarları ile örtüşmesi ise tek başına ne yabancı güç ile ilişkilendirme anlamına gelir ne de failin ilişkilendirilmeye dair bir fiil gerçekleştirdiğini gösterir.

“Doğrultusunda” kelimesinin subjektif tipiklik unsurlarına dair bir ifade olarak mı yoksa objektif bir durum belirlemesi mi olduğu da tartışmaya açıktır. Neticede talimat ilişkisi olmaksızın taslaktaki haliyle “yabancı gücün stratejik amaçları doğrultusunda” suç işlemenin hem vesile suçtan hem de yabancı müdahale suçundan cezalandırılması, ne bis in idem ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

Ölçülülük ilkesi ve hukuki koruma mekanizmaları bakımından,

3. Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçuna ilişkin taslak hükümler, ölçülülük ilkesi bakımından sorunludur ve hukuki koruma mekanizmaları yeterli düzeyde değildir.

a. İlk taslakta yer alan “araştırma yapma ya da yaptıрма” seçimlik hareketin, ikinci taslakta yer almaması olumlu bir gelişmedir. Zira özellikle kamuya açık bilgiler üzerinden bilgi notu hazırlamak, araştırma yapmak kapsamında değerlendirilirse, nötr bir hareketin cezalandırılması söz konusu olabilirdi. Keza böyle bir durumda bilhassa akademik – bilimsel araştırmalar bakımından caydırıcı etki ortaya çıkabilirdi.

b. Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçunda, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçları hariç ve de niteliği gereği vesile suç olamayacak suçlar görüşü kabul edilirse bu suçlar hariç tüm suçlar, vesile suç olabilir. Vesile suçun bu şekilde hemen hemen sınırsız bir şekilde düzenlenmiş olması, normun aşırı bir şekilde uygulanmasına neden olabilir. Keza ifade özgürlüğü ile bağlantılı ceza normları, başta belirlilik olmak üzere pek çok yönden sorunlarla malulken bir de kendisi de belirsizlik ile malul bir yabancı müdahale / etki ajanlığı suçunun, çoğu durumda ifade özgürlüğü ile bağlantılı suçlar çerçevesinde uygulanması şaşırtıcı olmayacaktır.

c. Bilhassa temel haklarla sıkı şekilde bağlantılı suçların vesile suç olarak kabul edilmemesi için bir dışlama hükmünün taslağa eklenmesi uygun olacaktır.

d. Taslak TCK m. 339/A düzenlemesinde mukayeseli hukukta kine benzer bir müdahale etkisi neticelerinin belirtilmesi söz konusu değildir; yalnızca vesile suçun “Devletin güvenliği veya iç veya dış

siyasal yararları aleyhine” işlenmesinin aranması şart olarak kabul edilmiştir. Bu ifadenin suçun hangi unsuruna tekabül ettiği hususunda gerekçede herhangi bir açıklama mevcut değildir. Olması gereken hukuk bakımından, Birleşik Krallık ve Avustralya düzenlemelerinden yararlanılarak, mukayeseli hukukta müdahale etkisi olarak belirtilen neticelerden uygun görülenlerin suç tipinde önlenmek istenen netice olarak belirlenmesi uygun olacaktır.

e. Ceza miktarının, kanun koyucunun takdir marjı ve mukayeseli hukuka göre düşünüldüğünde ölçülü olduğu kabul edilebilir. Bununla birlikte neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal ve/veya nitelikli hal düzenlemelerinin de uygulanması durumunda, ceza miktarının mukayeseli hukuk muadillerine yakın bir ölçüye gelerek, hayli ağırlaştığı görülmektedir. Özellikle üçüncü fıkra uyarınca ceza artırımının, azami bir süre ile sınırlanması uygun olabilir.

f. Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu bakımından da kovuşturma izni yerine soruşturma izni düzenlemesi yapılması hukuki koruma için daha yerinde olacaktır. Zira özellikle şüpheliler hakkında kamu davası açılmasa dahi kişiler hakkında soruşturma yürütülmesi, bu kişilerin etki ajanı olarak damgalanmasına neden olabilir. Bu tehlikenin önüne geçmek bakımından soruşturma izni rol oynayabilir.

g. İzin müessesesi ile hukuki koruma sağlanmak isteniyorsa bu halde Bakan yerine başka bir, özellikle de politik olmayan ya yargısal bir makama ya da bağımsız bir makama bu yetkinin verilmesi üzerine tartışma yürütülmelidir. Bu bağlamda Avusturya’daki Hukuki Koruma Görevlisi kurumundan yararlanılabilir.

h. Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçunda ön alan ceza sorumluluğunun örneği kabul edilen komplo, anlaşma ya da hazırlık nev’inden bir suçta yer verilmemesi, taslak TCK m. 339/A bakımından olumlu bir niteliktir.

i. Yabancı müdahale / etki ajanlığı suçu bir kez daha kanunlaştırılmaya çalışılırsa, TCK m. 338 hükmü kaynaklı taksirli sorumluluğun önünü kesecek bir düzenlemenin yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- <https://www.afp.gov.au/news-centre/media-release/first-sentence-foreign-interference-handed-down>, (E. T: 30.09.2025).
- AKIN, Mehmet: *Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü Bağlamında Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçu*, Seçkin, Ankara 2025.
- AMNESTY INTERNATIONAL: “Laws designed to silence: The global crack-down on civil society organizations”, https://www.amnesty.at/media/5004/amnesty_laws-designed-to-silence_bericht-februar-2018.pdf, (E. T: 30.09.2025).
- ANAYASA MAHKEMESİ, E: 2023/132, K: 2023/183 26.10.2023.
- ANAYASA MAHKEMESİ, E.2022/129, K.2023/189, 08/11/2023.
- ANAYASA MAHKEMESİ, Hamit Yakut, B. No: 2014/6548, 10/6/2021,
- ANAYASA MAHKEMESİ, E.2009/25, K.2009/57, 07/05/2009.
- https://ankahaber.net/haber/detay/9_yargi_paketi_taslagina_anka_haber_ajansi_ulasti_iste_etki_ajanligi_duzenlemesinin_ayrintilari_179456, (E. T: 30.09.2025).
- ARSLAN, Uğur: *Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları*, Yetkin, Ankara 2021.
- AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ ÜÇÜNCÜ DAİRE, Ecodefence ve diğerleri v. Rusya, Baş. No: 9988/13, 14.06.2022.
- AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ ÜÇÜNCÜ DAİRE, Kobaliya ve diğerleri v. Rusya, Baş. No: 39446/16, 22.10.2024.
- AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ İKİNCİ DAİRE, Taner Akçam v. Türkiye, Başvuru No: 27520/07, 25.10.2011 (Çeviri, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı'na aittir).
- BACHNER – FOREGGER, Helene: *Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch*, Hrsg: Frank Höpfel, Eckart Ratz, 2. Auflage, Manz Verlag, 2020, § 244.
- <https://www.bbc.com/turkce/articles/c1lv828e039o>, (E. T: 30.09.2025).
- CEBECİ, Şeyma: *Türk Ceza Hukuku Bağlamında Ne Bis İn İdem İlkesi*, İstanbul, On İki Levha, 2021.
- DEMİR, Oğuzhan: “Örgüt Adına Suç İşleme Suçu”, *Cumhuriyetin Yüzüncü Yılına Armağan Cilt 1*, İstanbul, On İki levha, 2024, s. 155 – 198.
- DEMREN DÖNMEZ, Burcu: “Ceza Sorumluluğunu Azaltan Bir Neden Olarak Haksız Tahrik”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. LXXI, S. 1, 2013, s. 267 - 294.

DİKKAŞ, Gülsüm Cansu / DİKKAŞ, Murat: “Etki Ajanlığı ile Mücadelenin Siyasi ve Hukuki Açından İncelenmesi”, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 2(1), 2024, s. 1 – 20.

<http://duma.gov.ru/en/news/54760/>, (E. T: 30.09.2025).

ERMAN, R. Barış: “Taksir Sonucu Casusluk Fiillerinin İşlenmesi”, Özel Ceza Hukuku XI Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine, Milli Savunmaya - Devlet Sırlarına, Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar, On İki Levha, İstanbul 2022, s. 679 – 686.

<https://tr.euronews.com/2023/11/02/mitin-yargi-raporunu-yazan-gazeteci-tolda-sardan-tutuklandi>, (E. T: 30.09.2025).

<https://www.gov.uk/government/publications/national-security-bill-fact-sheets/foreign-interference-national-security-bill-factsheet>, (E. T: 30.09.2025).

GÖKTÜRK, Neslihan: Fikri İçtima (Suçların İçtimaı), Ankara, Adalet, 2013.

HABLEMİTOĞLU Necip: “Etki Ajanları-Nüfuz Casusları ve Fethullahçılar Raporu”, Yeni Hayat, 70, Ağustos 2000, <https://ankaenstitusu.com/etki-ajanlari-nufuz-casuslari-ve-fetullahcilar-raporu/> (E. T: 30.09.2025).

HARTH, Lukas / KRIENER, Florian / WOLFF, Jonas: “The EU Response to Foreign Interference”, Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht, 2023, 83/2, 2023, s. 197 – 207.

KANGAL, Zeynel T.: “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”, Özel Ceza Hukuku XI Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine, Milli Savunmaya - Devlet Sırlarına, Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar, On İki Levha, İstanbul 2022, s. 129 – 150.

KENDALL, Sarah: Foreign Interference Law & Press Freedom, <https://law.uq.edu.au/files/84403/foreign-interference.pdf>, 10.11.2024.

KESKİNSOY, Ömer / KAYA, Semih Batur / DEMİR, Hande Seher: “Anayasa Mahkemesi İçtihadında ‘Kanunilik’ Kriterinin Uygulanması Üzerine Bir İnceleme”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 57, Sayı: 4, 2024, s. 1 – 34.

KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 18. Baskı, İstanbul, Seçkin, 2025.

KÖKSAL, Tuğçe Duygu: “İnsan Hakları Hukuku Bağlamında Dezenformasyonun Demokratik Toplum Üzerindeki Etkileri - I”, İstanbul, On İki Levha, 2025.

- KURNAZ, Işıl: “Yumuşayan Siyaset(!): Etki Ajanlığı, Sivil Topluma Ne Söylüyor?”, <https://birikimdergisi.com/haftalik/11749/yumusayan-siyaset-etki-ajanligi-sivil-topluma-ne-soyluyor>, (E. T: 30.09.2025).
- <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/32/contents>, (E.T: 30.09.2025).
- <https://www.oesterreich.gv.at/lexicon/R/Seite.991658.html>, (E. T: 30.09.2025).
- OHLIN, Jens David / DUNCAN B. Hollis (Editörler): *Defending Democracies: Combating Foreign Election Interference in a Digital Age*, Oxford University Press, New York 2021.
- ORAL, Mehmet: *Temel Haklar Bağlamında Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları*, İstanbul, On İki Levha, 2024.
- ÖNOK, R. Murat: *Müşterek Suç Girişimi (Joint Criminal Enterprise) ve Örgütsel Hâkimiyete Dayalı Dolaylı Faillik Doktrinleri: Yapısal Suçlarda Failin Tespiti*, İstanbul, Seçkin, 2019.
- ÖZEK, Çetin: “Silahlı Çete - Amaç Suç İlişkisinde İştirak Sorunları”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, C:49, S:3, 1994, s. 357 - 378.
- ÖZEL, Yusuf: “Türk - Amerikan Hukukunda Olası Kast Kavramı”, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ankara 2023.
- ÖZTÜRK, Mustafa / BİLGİN, Akgün: *Beşinci Kol Faaliyeti ve Etki Ajanlığı Suçu*, Ankara, Yetkin, 2025.
- RICHTER, Andrei; “Ausländische Agenten im russischen Medienrecht”, *IRIS Extra*, Europäische Audiovisuelle Informationsstelle, Straßburg, Dezember 2020,
- SALIMI, Farsam / TIPOLD, Alexander: *Salzburger Kommentar zum Strafgesetzbuch*, 18. Lieferung, Hrsg. Otto Triffterer/Christian Rosbaud/Hubert Hinterhofer, 2008, § 244.
- ŞENOL, Cem: *Devlet Sırrı ve Devlet Sırlarına Karşı İşlenen Suçlar*, İstanbul, On İki Levha, 2019.
- TURHAN, Engin: “Dezenformasyon Suçu”: *Hukuken uygulanamaz fakat istismar edilebilir*, <https://t24.com.tr/yazarlar/engin-turhan/dezenformasyon-sucu-hukuken-uygulanamaz-fakat-istismar-edilebilir>,37204, Yayımlanma Tarihi: 25.10.2022, (E. T: 30.09.2025).
- TÜRAY, Aras / YILMAZ, Ash Ekin / BÖREKÇİ, Eşref Barış / ÖZBALCI, Yalım Yarkın: *Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçu (TCK m. 217/A)*:

Ceza Hukukuna İlişkin Değerlendirmeler, İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Araştırma Merkezi, 2022.

TÜRK CEZA HUKUKU DERNEĞİ, Türk Ceza Kanunu'nun 339. Maddesine Eklenecek Düşünülen Kamuoyunda "Yabancı Etki Yasası" Olarak Tanımlanan Teklif Hakkında, İstanbul, 24.10.2024, <https://x.com/TchdOrgTr>, (E. T: 30.09.2025).

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ, "Etki Ajanlığı" Düzenlemesi Hukuki Belirlilik ve Öngörülebilirlik İlkeleri Yönünden Demokratik Hukuk Devleti İlkesine Aykırıdır, 12.11.2024, <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/-etki-ajanligi-duzenlemesi-hukuki-belirlilik-ve-ongorulebilirlik-ilkelere-yanundan-demokratik-hukuk-85174>, (E. T: 30.09.2025).

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ ADALET KOMİSYONU: İstanbul Milletvekili Nurettin Alan ve Karaman Milletvekili Selman Oğuzhan Eser ile 39 Milletvekilinin Noterlik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2616) ve Adalet Komisyonu Raporu, Yasama Dönemi:28, Yasama Yılı:3, Sıra Sayısı:164, <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/T2/DosyaKomisyonRaporunuVerdi/9634c384-556a-441e-8e0a-7c22bf6ab30f.pdf>, (E. T: 30.09.2025).

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ: Adalet Komisyonu 23 Ekim 2024 Çarşamba.

YARGITAY 3. CEZA DAİRESİ, 2023/12611 E, 2023/6359 K ve 28.09.2023.

YAYLA, Mehmet: Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin, Ankara 2019.

YETKİN, Erdi: Uluslararası Dalganın Türkiye Sahiline Vurmuş Ve Biçim Değiştirmiş Örneği: Etki Ajanlığı, Hukuk Defterleri, S.42, Aralık 2024/Şubat 2025, s. 25 - 30.

YETKİN, Erdi: Cezalandırılabilirliğin Öne Alınmasının Bir Görünüş Biçimi Olarak Hazırlık Hareketlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2024.

YETKİN, Erdi: "Türkiye'de Siyasi İktidar Düzenine ve Fonksiyonlarına Karşı Suçlarda Hazırlık Hareketlerinden Doğan Ceza Sorumluluğunun Yeterliliği", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi'nin Cilt: 19 Sayı: 218 Ocak-Şubat 2024, s. 199 - 224.

YETKİN, Erdi: Yargıtay'ın Gezi Parkı Davası Kararının Değerlendirilmesi, Hukuk Defterleri, S.40, Ocak/Şubat/Mart 2024, s. 54 - 61.

18.10.2024 tarihli ve Esas No: 2/2616 sayılı Noterlik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/T2/WebOnergeMetni/3aca4b31-1380-4c71-8a85-658f4dd61a19.pdf>, (E. T: 30.09.2025).